

Keramer – valet som kräver kunskap och tid

TANDLÄKARKUNSKAP SEDAN 1909 NR 13 2014

WWW.TANDLAKARTIDNINGEN.SE

Tandläkar tidningen

Tema: FUTURUMKLINIKEN

Nu drar vi till

RIKSSTÄMMAN SWEDENTAL

- ✓ Nyheter
- ✓ Patientsäkerhet
- ✓ IVO får kritik
- ✓ Träning
- ✓ Etiksidor
- ✓ Thomas Andersson
- ✓ Seminarietips

Så klart.

Du hittar Zeiss hos oss.

We make it visible.

Miss a inte vårt fantastiska mässerbjudande.

Dentalmind är nu officiell återförsäljare av ZEISS dentalmikroskop i Sverige. Kontakta oss på på dentalmind.com eller tel **0346-48800**

dentalmind[®]
INNOVATION ÄR VÅR MOTIVATION

Nu väntar hektiska och roliga dagar

Hvad vilja den socialdemokratiskt ledda regeringen med tandvården? Ja, den nyligen framlagda ekonomiska höstpropositionen gjorde oss inte så mycket klokare på just den punkten. Här sägs väl inget om tandvårdens framtid som vi inte redan visste.

Men även om inte budgetpropositionen innehöll några omvälvande nyheter finns helt klart en oro bland de privata tandvårdsbolagen, av vilka en del är ägda av riskkapitalister, inför framtiden. Vad betyder det när finansminister Magdalena Andersson i samband med budgeten skriver på DN Debatt om att "stoppa den vinstjakt som pågår inom hälso- och sjukvården"? Är tandvården undantagen? Ska riskkapitalisterna bort?

Just tandvården är väl annars ett gott exempel på hur konkurrens mellan privat och offentligt kan bidra till utveckling och kvalitet.

Regeringen har ju stoppat frågan om vinster i välfärden i en utredning som ska vara klar våren 2016, men två år av ovisshet är inte alls bra. Besked, tack!

Under riksstämman/Swedental hoppas jag få intervjua Gabriel Wikström, den nye ministern med ansvar för bland annat tandvård, på scenen och kanske kan vi då få några svar. Under tiden kan du läsa mer om regeringens tandvårdspolitik och höstproppen på sidorna 26-27 samt 31.

I den här tjocka och fullmatade tidningen som du får veckan före riksstämman/Swedental hittar du tolv sidor med tips inför eve-

nemanget, ett porträtt på Föreningen Svensk Dentalhandels ordförande, Thomas Andersson, och en massa annat intressant att läsa.

Under själva stämman/mässan är du hjärtligt välkommen att hälsa på oss från Tandläkartidningen i vår egen lilla monter alldeles vid Tandläkartorget. Här kan du, precis som förra året, göra din egen löpsedel, tipsa oss om saker vi kan skriva om eller bara träffa oss och prata.

Någon från tidningen finns hela tiden på plats i montern, även om vi bland annat också kommer att rapportera på vår webbplats tandlakartidningen.se från såväl mässgolvet som olika seminarier samt intervjua några av tandvårdens beslutsfattare på mässscenen. Vi gör dessutom en exklusiv mässtidning som du kommer att få på stämmans fredagsmorgon.

För oss, precis som för många andra, är detta hektiska men roliga dagar då vi får möjlighet att träffa många av våra läsare.

Vi ses där!

"Två år av ovisshet är inte alls bra. Besked, tack!"

Örjan Björklund, chefredaktör

Det här är en personlig krönika. Åsikterna är mina och speglar inte nödvändigtvis Tandläkarförbundets ståndpunkter.

Foto: Viktor Fremling

Dessutom...

... har regeringen i samband med budgetpropositionen lite i skymundan tagit ett steg mot en styrning av offentlig sektor, som man skriver "bortom New Public Management". Regeringen och civilminister Ardalan

Shekarabi vill börja arbetet med att utveckla styrmodeller som innebär att "professionernas kunskaper och yrkesetik blir mer vägledande än i dag". Det låter spännande och klart är att det finns saker att göra på området.

● Ardalan Shekarabi

... fortsätter det att komma till nya läsare av Tandläkartidningen och vi får ännu en hel del uppskattning för både utseende och innehåll efter omgången. Vill du också ha tidningen? På sidan 117 hittar du ett bra erbjudande!

KONSTEN ATT SKAPA FULLÄNDAD ESTETIK

Skönhet med en färg eller den totala fulländningen med flera färger
med bestående estetiskt resultat.

G-ænia Anterior från GC

Kom och få tips av kollegan
Barbro Berg, en av de främsta
inom direkt kompositteknik.
Barbro finns i vår monter A08:40
på fredagen under Swedental.

ESTETIKEN BLIR
ENKLARE MED GC
'GC'

www.gceurope.com

Läs mer om
Gaenial-familjen

GC NORDIC AB
Tel. +46 8 410 344 90
info@nordic.gceurope.com
<http://nordic.gceurope.com>

'GC'

Gunilla Nordenram
skriver en krönika
om empati.
Sidan 55

42 Porträttet

● Möt Thomas Andersson, ordförande för Föreningen Svensk Dentalhandel och en viktig kugge i maskineriet bakom Swedental.

"Jag är glad och stolt över samarbetet med Tandläkare-Sällskapet."

74

● **Klinik & Praktik.** Personalen från folktandvården Porsudden i Luleå tränar tillsammans.

58 Tema Futurumkliniken

● Tanken med Futurumkliniken är att hjälpa innovatörer på tandvårdsområdet att utveckla bättre produkter.

106

● **Forskaren Peter Carlsson** arbetar sedan snart 30 år med att förse WHO med information om karies.

3 Krönika

Nu väntar det hektiska men roliga dagar på odontologiska riksstämman/Swedental, skriver chefredaktör Örjan Björklund.

8 Metod

Var noga när du väljer keramer, manar övertandläkare Hans Nilson.

16 Nyheter

IVO får kritik för att deras utredningar av klagomål och lex Mariaanmälningar inte alltid håller måttet. Skillnaderna mellan de olika regionkontorens bedömningar är för stora, anser kritiker.

39 Debatt

SKL må ha många duktiga handläggare och experter inom juridik, ekonomi och andra viktiga områden. Men man saknar helt klart odontologisk kompetens, skriver Raimo Pälvärinne i en replik.

42 Porträtt

Vad gjorde Thomas Andersson innan han blev aktiv i dentalhandeln? Svaret hittar du i Mats Karlssons porträtt av FSD:s ordförande.

55 Etik

Tandläkaren vet mest, men patienten vet kanske ändå bäst? Vår krönikör Gunilla Nordenram skriver om empati, en av vårdens viktigaste ingredienser.

58 Tema

Futurumkliniken på Malmö högskola har fått 15 miljoner från Vinnova för att vara ett slags testlabb med ambitionen att förlösa viktiga innovationer inom svensk tandvård.

74 Klinik & Praktik

Följ med på spinning. På folk-tandvårdskliniken Porsudden i Luleå tränar man ihop.

106 Forskning

Peter Carlsson ansvarar för WHO:s databas med uppgifter om världens tandhälsa.

120 Vetenskap

Studenterna behöver mer träning i kritiskt tänkande, skriver Cecilia Franzén.

133 Firande

Grattis Nargis Nasiri, 30 år!

136 Platsannonser

Tandläkare sökes till klinik i Brastad, Bohuslän.

139 Förbundsledaren

För Tandläkarförbundet är vårdandet av legitimationen en central fråga, skriver Hans Göransson.

143 Köp & sälj

Praktiker till salu!

Tandläkar tidningen

Postadress: Box 1217,

111 82 Stockholm

Besöksadress:

Österlånggatan 43

Tel: 08-666 15 00 (växel)

E-post: redaktionen@

tandlakartidningen.se

Hemsida: www.tandlakartidningen.se

E-post direkt till en person:

fornamn.efternamn@

tandlakartidningen.se

REDAKTION:

Chefredaktör/

ansvarig utgivare:

Örjan Björklund,

08-666 15 06

Vetenskapsredaktör

Thomas Jacobsen,

08-666 15 00

Vetenskapsredaktör

Björn Klinge,

08-666 15 57

Reporter

Mats Karlsson,

08-666 15 17

Art direction och design

Otto Degerman/A4

Layout, produktionsansvarig

Carina Lööf Frohm,

08-666 15 16

Webbredaktör

Linda Persson,

08-666 15 19

Reporter (tjänstledig)

Janet Suslick,

08-666 15 26

Omslag

Illustration: Rikard Söderström

ANNONSER:

Prenumerationer,

köp & sälj

Elisabeth Frisk,

08-666 15 13

Annonsansvarig

Christer Johansson,

08-666 15 27

Platsannonser

Lasse Mellquist

08-666 15 28

PRENUMERATION

Sverige privat

1 600 kronor + 6 % moms

Sverige företag

2 100 kronor + 6 % moms

Norden

1 700 kronor + 6 % moms

Övriga länder

1 850 kronor

TS-kontrollerad upplaga:

8 700 exemplar.

Medlem av Sveriges Tidskrifter

TRYCK

Ljungbergs Tryckeri AB

26422 Klippan

ISSN 0039-6982

All redaktionell text lagras elektroniskt av Tandläkartidningen för att kunna publiceras också på internet. Författare som inte accepterar detta måste meddela förbehåll. I princip publiceras inte artiklar med sådant förbehåll.

Tre medarbetare i detta nummer

TORBJÖRN TENFÄLT är frilansjournalist som oftast skriver om samhällsfrågor av olika slag. Under hösten har han varvat artiklar i ämnet kommunal ekonomi med att skriva en bok om gröt.

Vilken gröt är godast?

– Det är en gröt som man kokar på en speciell sorts havregryn och spritsorten Calvados. När jag gjorde den hemma råkade jag ta dubbel ranson Calvados så det blev mer som en soppa, men jag blev på väldigt gott humör.

LINDA PERSSON är webbredaktör på Tandläkartidningen och skriver mest för hemsidan, men medverkar även i pappers-tidningen. Till varje nummer berättar hon om en jubilar i grattisintervjun och tycker det är ett kul sätt att få prata med trevliga tandläkare runt om i landet.

Vad är bäst med webben?

– Att det går snabbt att få ut nyheter och responsen man får från läsarna. Och att det går att ändra i det man skrivit i efterhand.

CASPER HEDBERG är bildjournalist utbildad på journalist-högskolan i Sundsvall. Han har jobbat som fotograf i snart tio år med Stockholm som bas, men tycker om att resa långt för sina uppdrag (bilden ovan är tagen i Afghanistan).

Vilka djur tycker du bäst om att fotografera?

– Hästar! De är vackra, kraftfulla, smarta, oberäknliga och alldeles underbara. Hundar är också tacksamma då de är lätta att få kontakt med. Behöver jag säga att jag tycker om djur?

Besök oss på Swedental 13-15/11 i monter A08:30!

Fokus på det väsentliga

 SmartLite[®]
FOCUS

- Enkel hantering och utmärkt access
- Tillförlitlig ljushärdning även på 8 mm avstånd
- Batteri som du byter själv vid behov

For better dentistry

DENTSPLY

Metod

Så väljer du rätt keram

Skaffa dig en bra grundkunskap om keramer, lägg tid på patienten i utredningsfasen och kommunicera löpande med din tandtekniker. Det är Hans Nilsons viktigaste råd till alla som vill lyckas med dental keramik.

TEXT: KARIN TIDESTRÖM FOTO: JOHAN GUNSÉUS

Metod

● Utprovnigen av mock-up ska alltid följas av bra fotografier som patienten i lugn och ro kan studera hemma.

Marknaden för estetisk tandvård växer snabbt. Patienterna som efterfrågar den kommer från vitt skilda håll. En del vill bara ha jämnare, vitare eller större tänder. Andra har behov av kronor, broar och implantatprotetik.

Gemensamt för alla patienter är att de vill att slutresultatet ska bli hållbart och snyggt. Utmaningen som tandläkare är att välja rätt keram till rätt patient.

– Det är en riktig djungel i dag, säger Hans Nilson, övertandläkare i protetik på Tandläkarhögskolan i Umeå och Colosseum SDIC i Stockholm. Han håller också kursen Estetisk helkeramik i vardagen i Tandläkarförbundets regi.

I STORA DRAG FINNS TRE OLIKA GRUPPER AV KERAMER att välja mellan. Zirconia, eller zirkoniumdioxid, har bra hållfasthet men sämre optiska och därmed estetiska egenskaper. Litiumdisilikat har bra optiska egenskaper men sämre hållfasthet. Alumina, aluminiumoxid, ligger någonstans mitt emellan.

Inom dessa huvudgrupper finns dock en mängd olika alternativ och det kommer nya produkter hela tiden.

– Om man bara skriver till exempel zirconia på sin arbetsorder finns flera olika sorter med helt olika egenskaper, säger Hans Nilson.

För att navigera i denna djungel krävs att man har goda grundkunskaper om keramer, enligt Hans Nilson.

Hans Nilson

TITEL: Övertandläkare i protetik

ÅLDER: 63

OM KERAMER: Det är viktigt att komma ihåg att keramen är ett känsligt material. Samtidigt är det en fantastisk konstruktion som går att göra väldigt fin.

– Man måste läsa på. Det finns inga genvägar. Vi kommer att översköljas med nya keramer i framtiden och använder redan en mängd keramer som vi har väldigt lite långtidsuppföljningar på, säger han.

En patient som gnisslar tänder är till exempel inte lämplig för någon av de mindre hållbara keramerna. Då kanske man i stället måste välja en zirconiabas utan ytporlin eller en metallbaserad konstruktion.

VID BROKONSTRUKTIONER finns också begränsningar. Broar långt bak i munnen kräver bra hållfasthet. Stödtändernas position och lägen kan också göra att det inte är lämpligt att välja en keramisk konstruktion. Och man bör alltid läsa rekommendationen från fabrikanterna och kontrollera hur många hängande led keramen klarar.

Dimensioneringen av underkonstruktionen i vertikalled är också viktig.

– Får man inte tillräcklig höjd ska man inte välja en keram. Detta kan vara speciellt svårt vid korta kliniska kronor eller tippade tänder, säger Hans Nilson.

Han rekommenderar att man lägger ner lite extra tid och resurser i utredningsfasen. Olika patienter har olika uppfattning om vad som är ett vackert leende. En patient kan också ha helt realistiska förväntningar

Brokonstruktion i zirconia – 6-ledsbro med stödtänder 13 11 21 23 och pontics 12 och 22.

”Man måste läsa på. Det finns inga genvägar. Vi kommer att översköljas med nya keramer i framtiden.”

på vad som går att göra.

Själv brukar han alltid be patienten att ta med en bild på någon som han eller hon tycker har fina tänder.

– Bilden använder vi sedan som diskussionsunderlag, säger han.

I de flesta fall brukar han låta ta fram en vaxmodell eller mock-up som provas ut i munnen på patienten. Utifrån provningen fortsätter de sedan diskussionen.

– På det sättet får patienten en bättre känsla av vart vi är på väg. Planering är nyckeln till mycket. Det är otroligt besvärligt att göra ändringar i efterhand, och det försämrar också kvaliteten på keramen.

FRAMFÖR ALLT VILL HAN råda alla tandläkare att genom hela processen kommunicera och diskutera med sin tandtekniker. En viktig aspekt är till exempel den preparerade tandens färg. Den måste kommuniceras till tandteknikern, antingen genom färgskalor eller med hjälp av ett foto som skickas med.

– Beroende på den underliggande tandens färg kan tandteknikern välja puckar med olika opacitet, som antingen döljer eller plockar fram färgen. För tandteknikern inte den informationen är det helt kört. Då kan man inte förvänta sig ett bra resultat, säger Hans Nilson.

Att preparationsarbetet görs rätt är också av stor vikt. Här finns tydliga instruktioner för hur mycket godstjocklek materialet behöver.

När man sedan i slutfasen provar den färdiga konstruktionen i munnen är det viktigt att hantera och rengöra keramen på rätt sätt och att välja rätt cement. ●

Tre olika grupper av keramer, med Hans Nilsons bedömningar av materialen:

1 Zirconia. Zirkoniumdioxid som oftast är yttriumstabiliserad. Finns med olika opacitet och kan färgas in före sintring till önskad färg. Starkaste keramen på marknaden.

+ Bra hållfasthet. Kan användas till de flesta produkter, inklusive broar i hela bittet i 10-14 led. Döljer missfärgningar bra.

– Sämre estetiskt slutresultat på grund av de optiska egenskaperna. Ställer högre krav på infärgningen. Kan inte bondas.

2 Litiumdisilikat. Just nu den populäraste och mest använda keramen till kronor och skalfasader.

+ Bra optiska egenskaper och bra estetiskt slutresultat. Kan bondas. Går både att pressa och fräsa.

– Sämre hållfasthet. Går enbart att använda till frontbroar i 3-4 led.

3 Alumina. Aluminiumoxid. Ligger mittemellan zirconia och litiumdisilikat vad gäller styrka och optiska egenskaper. Har tappat marknadsandelar på senare år då många gått över till litiumdisilikat.

+ Lång vetenskaplig dokumentation och bra långvariga resultat. Fina egenskaper vad gäller translucens och bindning till porslin.

– Kan enbart användas till frontbroar i 3-4 led. Kan inte bondas.

”Viktigt att diskutera med tandtekniker”

PATRIC FREUDENTHAHL

Patric är tandtekniker och en av grundarna till labbet IQDent i Ystad. Han håller den aktuella kursen tillsammans med Hans Nilson.

Patric Freudenthal instämmer i att bra kommunikation med tandläkaren är ett absolut måste.

– Tandläkare är generellt väldigt svåra att få tag på. De är ofta uppbokade med patienter och arbetar kanske inte heller samma tider som labbet. Med bra information och dokumentation från början undanröjer man många problem.

All väsentlig information om patienten måste nå tandteknikern, betonar han. Det kan vara antingen skriftlig information om patientens egen känsla, eller en bild på någon som han eller hon tycker har ett fint leende.

– Det är också alltid bra med ett foto på patienten, där ansikte, ålder och andra karaktärsdrag framgår, säger han.

Är det stora eller känsliga fall, eller patienter med höga estetiska krav, vill Patric Freudenthal gärna träffa patienten, antingen i verkligheten eller virtuellt över till exempel Skype.

NÄR DET GÄLLER VALET AV KERAM ser han en risk i att bolagen blivit allt duktigare på att marknadsföra sig direkt mot tandläkare.

– Det är inte alltid tandläkaren har tid att ta reda på om ett material verkligen passar för en viss typ av arbete. Då är det viktigt att diskutera med sin tandtekniker. Välj inte slentrianmässigt ett material för att det är i ropet

”Jag är rädd att vissa labb då väljer det billigaste i stället för det bästa.”

just nu, tandtekniker arbetar med detta hela dagarna och vet ofta mer om vad som är möjligt att göra.

Det är också viktigt att välja ett labb som har god kunskap om keramer och vidareutbildar personalen kontinuerligt. Att förlita sig helt på labbet innebär dock också en risk.

– Om man bara skriver zirconia finns det kanske 30, 40 olika alternativ i dag. Jag är rädd att vissa labb då väljer det billigaste i stället för det bästa i just den situationen. Enligt Läkemiddelsverkets krav ska alla material vara listade med batchnummer så att tandläkaren kan kolla upp dem. Kräv alltid att labbet skickar med en följsedel med batch- och lotnummer, säger han. ●

! Här beskriver Hans Nilson två olika patientfall.

Patientfall: Skalfasader

UNG KVINNA som är missnöjd med de mellanrum som finns på ett flertal ställen i överkäken. Tänderna har också olika längd vilket stör henne. (1-2) Har ett väldigt friskt tandkött och god munhygien.

Efter modellframställning och uppvaxning hos tandtekniker görs en mock-up som provas i munnen på patienten innan preparationen påbörjas (3). Efter att patienten utvärderat modellen görs sex stycken skalfasader. Materialvalet är Litiumdisilikat, i detta fall e.max Press, då den underliggande färgen på tänderna är bra. (4)

Patientfall: Kronterapi

22-ÅRIG PATIENT som skadat 11 och 21 som ung. Compositfyllningar som lossnat ett flertal gånger. Patienten är missnöjd med situationen, att fyllningarna lossnar och att de är fula. Frakturerna är mer omfattande och går djupt ner på palatinalsidan och approximalt (1-2).

Patienten har en hög läpplinje vid leende och mimik och har blekt tänderna ett antal gånger. Translucent skär både i över- och underkäken (3).

Kronterapi 11 och 21. Materialet är även i detta fall e.max Press som man här valet för att återskapa translucensen (4).

Ingen gillar att bli stucken!

Med denna mindre smärtsamma preparasjonsteknik är "tandläkarborren" något patienten kan skratta åt. Fissurotomy® borren är exklusivt utformade för att ge patienten en mindre invasiv och mer komfortabel upplevelse jämfört med en vanlig konventionell behandling*.

Besök oss
på Swedental
i monter
A11:28

Tand- och vävnadsbevarande preparasjonssystem

Generalagent:
Plandent Forssbergs Dental AB
kundservice 08-676 54 10 – www.plandent.se

PRACTICE INSPIRATION®
SS WHITE®

Learn more about Fissurotomy at sswhiteburs.com

**ASTRA TECH
IMPLANT SYSTEM**

Join the **EV**olution

Träffa oss
i monter
A07:11

ASTRA TECH Implant System™ EV

Läs mer

www.jointheev.com

Till grund för detta evolutionära steg är fortsatt det unika **ASTRA TECH Implant System BioManagement Complex**, väldokumenterat för långsiktigt bevarande av det marginala benet och estetiska resultat. www.dentsplyimplants.se

DENTSPLY
IMPLANTS

INNEHÅLL 16 IVO:s arbetsbörda riskerar kvaliteten 20 Tandläkare som hjälper EU-migranter hotas 23 Terapi på nätet ska hjälpa unga med käksmärta 26 I stöpsleven: en rödgrön tandvårdspolitik 28 Allvarliga miljöbrister på många kliniker

Så lyfter Örebro patientsäkerheten

God patientsäkerhet handlar inte bara om vårdkvalitet. Det ger även konkurrensfördelar både när det gäller rekrytering av nya tandläkare och för att få fler patienter.

Det menar Ola Fernberg, chef för verksamhetsutvecklingen vid folktandvården i Örebro län där man sedan förra året har en egen patientsäkerhetssamordnare.

Fler interna riktlinjer; en kunskapsstyrd organisation; avvikelser används för att utveckla vården, inte straffa enskilda medarbetare. Det är några viktiga delar i förändringsarbetet vid folktandvården i Örebro.

– Det har blivit ett lyft för både patientsäkerhet och

vårdkvalitet och tittar man nationellt har folktandvården med sin storlek och organisation alla förutsättningar att driva på patientsäkerhetsfrågorna, säger Ola Fernberg.

Undvik att betrakta patientsäkerheten som en isolerad fråga, är hans råd. I Örebro ingår numera avvikelser och patientklagomål i samma enhet som kvalitetsfrågor, vårdutveckling, forskning, efterutbildning och omvärldsbevakning.

– En god patientsäkerhet handlar inte bara om vårdkvalitet. Jag ser även tydliga fördelar i ett konkurrensper-

spektiv – både när det gäller att rekrytera unga tandläkare och att få patienter att välja oss, säger Ola Fernberg.

MATS PETERSSON är tandläkare vid folktandvården i Kumla, men viker numera en dag i veckan till uppdraget som patientsäkerhetssamordnare.

För folktandvården i Örebro län handlar det om runt 450 avvikelser per år, varav två tredjedelar berör patienter.

– Mitt uppdrag handlar till stor del om att försöka finna gemensamma nämnare i de avvikelser som rapporteras

och utifrån det utveckla vården. Tidigare drog vi inte lärdom av materialet på samma sätt som vi gör nu och det kunde också finnas en tveksamhet kring att rapportera allt, säger Mats Petersson.

LITE AV föreställningarna från gamla Hsan-tiden har funnits kvar bland tandvårdens personal, tillägger Ola Fernberg.

– Då var det mer fokus på skuldfrågan med risk för erinran eller varning. Så är det inte längre. Nu tittar vi på själva händelsen.

I takt med att organisationen blivit mer kunskapsstyrd och bättre fångar upp signaler via avvikelserapporter växer de interna riktlinjerna för en säker och bra tandvård.

– Det kan exempelvis gälla nya rutiner för att inte förväxla tänder vid rotbehandling eller för att upptäcka retinerade överkåkstreor i rätt tid, säger Mats Petersson.

OLA FERNBERG konstaterar att det under senare år varit ett helt annat tryck från IVO och Socialstyrelsen om att ha en bra organisation för patientsäkerhet.

– Det är bra och här i Örebro län tycker jag att vi svarat upp mot det på ett bra sätt. Men det vore önskvärt att få tillbaka information också från myndigheter – inte minst IVO borde ha massor av samlad kunskap som kunde användas för att utveckla vården.

Fredrik Mårtensson

”Undvik att betrakta patientsäkerheten som en isolerad fråga.”

Foto: Fredrik Mårtensson

● Mats Petersson, tandläkare, och Ola Fernberg, chef för verksamhetsutvecklingen vid folktandvården i Örebro län, arbetar på att förbättra patientsäkerheten.

Foto: Istock

IVO:s arbetsbörda riskerar kvaliteten

GRANSKNING: Utan anställda tandläkare riskerar berget av olösta ärenden att fortsätta växa på Inspektionen för vård och omsorg. I en ny rapport konstaterar Statskontoret att IVO inte hanterar patienternas klagomål på ett likvärdigt sätt. Rättssäkerheten äventyras.

TEXT: TORBJÖRN TENFÄLT

När berget av ärenden växer hos Inspektionen för vård och omsorg ökar risken för att handläggningen inte håller måttet.

– För en tid sedan fick vi ett tandläkarärende från IVO som vi inte kunde pröva för att kvaliteten var så usel, säger Aud Sjökvist, ordförande i Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd, Hsan.

IVO förstår inte sin roll, som kan jämföras med en åklagares, anser Aud Sjökvist. Även om det inte handlar om brottmål måste det finnas bevismaterial.

– Varje påstående ska vara underbyggt. Man kan inte skriva att en tandläkare i flera fall har gjort fel utan att precisera vilka fall det är och exakt vilka missgrepp han eller hon gjort sig skyldig till. Den som är anmäld måste kunna känna sig trygg med att ha blivit bedömd av en tjänsteman som har kompetens inom området, säger hon.

4-5

MÅNADER
Så lång tid tar i regel ett ärende att utreda.

CIRKA
7000
KLAGOMÅL
tar IVO emot varje år

I rapporten Patientklagomål och patientsäkerhet, som presenterades i mitten av oktober, konstaterar Statskontoret att IVO måste utveckla förmågan att analysera och dra nytta av klagomålen.

Statskontoret slår också fast att IVO:s handläggning av patienternas klagomål har brister ur ett rättssäkerhetsperspektiv:

”I våra undersökningar har vi sett indikationer på att handläggning och beslutsfattande inte sker på ett likvärdigt sätt inom myndigheten. Detta leder till ökad rättsosäkerhet för vårdgivare och vårdpersonal och på sikt även till lägre förtroende för klagomålshanteringen.”

Aud Sjökvist håller med:

Aud Sjökvist

– Från vissa regioner får vi nästan aldrig några anmälningar, andra är mer alerta. Nivån på dem som hanterar anmälningarna varierar för mycket, säger hon.

Tandvården står för en mindre del av de totalt cirka 7 000 klagomål som under ett år kommer till IVO:s sex regionala avdelningar. Just nu har myndigheten 6 800 öppna ärenden – nästan ett helt årsinflöde.

STOCKHOLM (ÖST) är den av IVO:s sex regionala avdelningar som tar emot flest klagomål och lex Mariaärenden. Fram till slutet av sommaren hade avdelningen ingen egen tandläkare och då växte ärendena på hög. Nu finns en tandläkare anställd på heltid för att göra alla odontologiska bedömningar.

– Nästa år räknar vi med att vara i balans, säger Eva Wastenson, sektionschef på IVO och ansvarig för tandvårdsärenden

i den östra regionen.

Av de sex regionala avdelningarna är det bara Stockholm, Malmö och Örebro som har anställda tandläkare. Göteborg, Umeå och Jönköping anlitar utomstående tandläkare.

Om det behövs en anställd tandläkare eller inte beror på inflödet av ärenden, menar Eva Wastenson.

– Här i Stockholm har vi ett stort inflöde och då behövs det absolut en heltid på plats, säger hon.

Rutinen för hur man hanterar enskilda klagomål är väldigt omfattande och varje ärende tar fyra-fem månader. Framför allt är det skriftväxlingen mellan inblandade parter som tar tid. Trycket blir inte mindre av att myndigheten på sin hemsida uppmanar missnöjda patienter att höra av sig. Ett system med kontrollfrågor ska säkerställa att bara de ärenden IVO har ansvar för lämnas in, men inflödet blir ändå stort.

STATSKONTORET riktar också kritik mot IVO för att klagomålshanteringen kostar för mycket. Förra året slutade notan på 139 miljoner kronor, eller nära 30 procent av myndighetens totala utgifter. En följd av de galopperande kostnaderna är att IVO inte klarar den del av sitt uppdrag som handlar om egeninlettad tillsyn.

Region Öst har ambitionen att åka ut och granska tandvårdskliniker, men utöver en resa till Gotland har det inte blivit många klinikbesök.

– Det har varit väldigt sparsamt, medger Eva Wastenson.

I grova drag ägnar sig halva IVO åt socialtjänsttillsyn och halva åt sjukvårdstillsyn. Av sjukvårdsdelen går 60-70 procent av resurserna åt till klagomålen.

– Så illa är det. De stora balanserna rör sig långsamt neråt, men det går inte fort, säger

Gunnar Moa, avdelningschef i Göteborg (Sydväst).

Den 1 november sjösätter avdelningen en ny handlägningsprocess som Gunnar Moa hoppas både ska förbättra kvaliteten och göra det möjligt att öka takten i ärendehantering. Att anställa en tandläkare är däremot inte aktuellt.

– Vi är ändå rätt välförsedda i Göteborg, med en tandläkare som vi har fortlöpande kontakt med, säger Gunnar Moa. ●

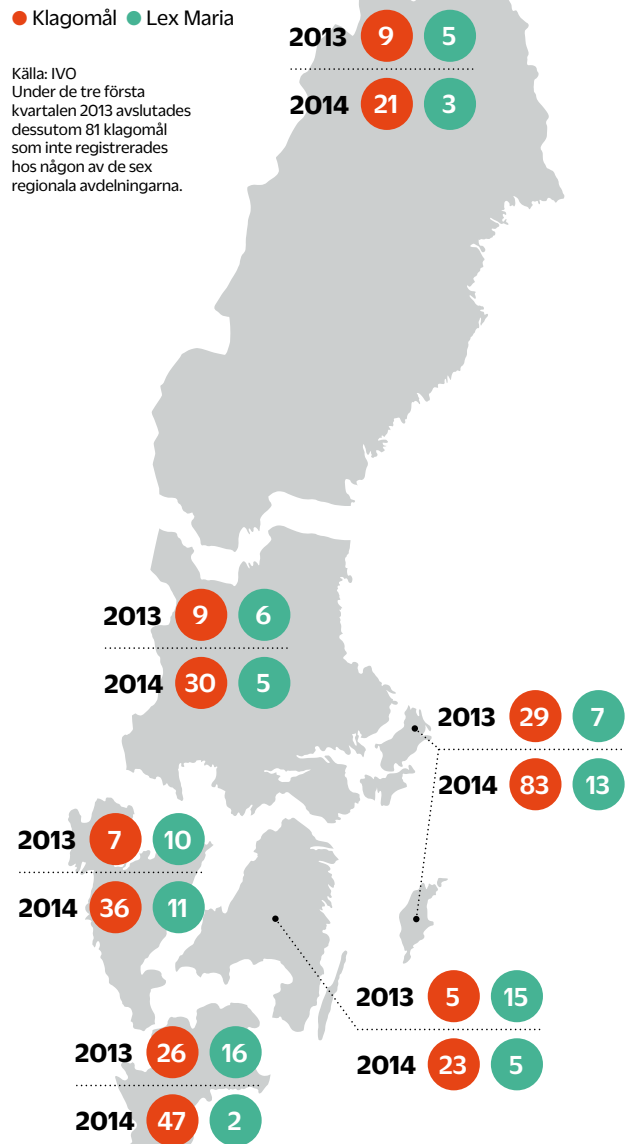
Allt fler klagomål att hantera för IVO

Här visas antalet klagomål och lex Mariaanmälningar i tandvårdsärenden som IVO avslutat under de nio första månaderna av 2013 respektive 2014.

IVO delar in Sverige i sex olika regioner: Nord, Mitt, Öst, Sydväst, Sydöst och Syd.

● Klagomål ● Lex Maria

Källa: IVO
Under de tre första kvartalen 2013 avslutades dessutom 81 klagomål som inte registrerades hos någon av de sex regionala avdelningarna.

”Nästa år räknar vi med att vara i balans.”

Goda resultat för glasögon i studie

Nya individuellt anpassade prismaglasögon ger bättre arbetsställning och minskar belastningen på nacke och huvud under arbetet i munhålan. Glasögonen har testats på 600 tandläkare, ortodontiassistenter och tandhygienister i Västra Götaland.

En omfattande studie i Västra Götaland visar att kombinationen prismaglasögon och en väl genomtänkt ergonomi ökar tandläkarnas möjligheter att arbeta ett helt yrkesliv utan arbetsskador.

– Resultaten överträffade våra förväntningar. De som bar glasögonen fick en mindre ansträngd arbetsställning, vilket resulterade i mindre värk och smärta i nacken, säger Agneta Lindegård Andersson, forskare i ergonomi vid Institutet för stressmedicin i Göteborg.

PRISMAGLASÖGONEN ska inte förväxlas med lappar, och den modell som testats är konstruerad så att man inte behöver böja nacken lika mycket för att se bra in i munhålan.

Under ett år följde forskarna cirka 600 tandläkare, ortodontiassistenter och tandhygienister inom folk tandvården – hälften av dem använde glasögonen och följde ergonomiska råd kopplade till dem, hälften gjorde det inte.

Skillnaden mellan de två grupperna var tydlig, både när det gäller diagnoser i kliniska undersökningar och självskattade symtom.

– Inte bara de som redan hade besvär blev bättre av att använda glasögonen. Även de som kände sig ansträngda i nacken upplevde en förbättring, säger Agneta Lindegård Andersson.

NACKSKADOR ÄR ETT av de största arbetsmiljöproblemen för tandläkare och gör att många tvingas lämna yrket i förtid.

De preliminära resultaten blev klara för en dryg vecka sedan. Om några månader ska studien redovisas i en vetenskaplig tidskrift och då kan Agneta Lindegård Andersson presentera resultaten mera i detalj.

Torbjörn Tenfält

Foto: Colourbox

● Individuellt anpassade prismaglasögon minskar belastningen på nacke och huvud under arbetet, visar en studie i Västra Götaland.

I KORTHET

Västerbotten skriver ut minst antibiotika

Det visar siffror från Folkhälsomyndigheten efter att den fyra år långa satsningen på patientsäkerhet som drivits av regeringen och SKL avslutats.

Sverige har satt upp det långsiktiga målet att antibiotikaförskrivningen ska ner under 250 recept per 1 000 invånare och år, men dit når ännu inte något av landsingen.

Västerbotten låg 2013 på 261 recept per 1 000 invånare och år, jämfört med riket som helhet där siffran är 325 recept per 1 000 invånare. Det betyder att vården i Västerbotten förskriver 12 800 recept färre än för fyra år sedan. Men samtliga län i landet har för tredje året i rad en positiv utveckling. I Stockholm är siffran 356 recept per 1 000 invånare. Bland de tre med högst förskrivning finns även Skåne och Uppsala.

”Jag är oerhört hedrad, och oerhört överraskad.”

Nina Rehnqvist, ordförande för nämnden på Statens beredning för medicinsk utvärdering, SBU, efter att hon utsetts till hedersdoktor på Odontologiska fakulteten på Malmö högskola.

KI får kritik för urvalshantering

Karolinska institutet (KI) bryter mot reglerna för urvalshantering i ansökningsprocessen till tandläkarutbildningen. Det anser Universitetskanslersämbetet (UKÄ).

En person som har sökt till tandläkarutbildningen har anmält KI till UKÄ eftersom skolan enligt den sökande har tillsatt fler platser via det alternativa urvalet än som är tillåtet. KI har tillstånd att tillsätta hälften av platserna via denna grupp, men vid antagningen till höstterminen 2013 tillsattes 54 procent av platserna via alternativt urval.

UKÄ kritiserar KI och kräver att skolan senast den 3 november redovisar vilka åtgärder man vidtar för att reglerna i fortsättningen ska följas. LP

40

... **tandsköterskor** inom Folk tandvården Gävleborg beräknas gå i pension de närmaste fyra åren. För att klara det sätts nu rutinerade tandsköterskor i skolbänken för att de på ett bra sätt ska kunna lotsa in nya tandsköterskor i yrket. Anledningen är att Plushögskolan i Gävle och Folkuniversitetet i Uppsala har startat tandsköterskeutbildningar, varifrån 38 studenter snart ska ut på praktikperiod.

Foto: Casper Hedberg

HALLÅ DÄR...

Andreas Cederlund

Ordförande i riksstämmanämnden, sakkunnig, Socialstyrelsen, specialisttandläkare i radiologi vid Eastmaninstitutet.

Du är stämmogeneral, är allt under kontroll så här inför riksstämman?

– Ja, vi är inne i upplöpsfasen och allt det stora är på plats. Nu återstår bara några små detaljer.

I år är inga internationella namn dragplåster?

– Nej, vi manifesterar ju svensk tandvård 2014, i stället för att blicka utåt. Vi samlar ihop alla delar av tandvården och tror att det ska locka många intresserade.

Hur är det, kan du njuta av stämman eller känns det bra först när allt är klart?

– Jag kan njuta under tiden. Det är ju en kul tillställning och härligt när man kommer till mässan och ser detta stora arrangemang. Men jag hinner inte gå på allt jag skulle vilja.

Tandläkare som hjälper EU-migranter hotas

En tandläkare i västra Sverige hjälper EU-migranter genom att gratis dra ut tänder och lindra deras smärta. Sedan det blev känt för allmänheten har han utsatts för hot.

– Det är otroligt att medmänsklighet kan vara så provocerande, säger han.

Bland sina patienter har tandläkaren en kvinna som arbetar med att stödja romer som kommer till den västsvenska kommunen som EU-migranter. Hon frågade sin tandläkare om han kunde tänka sig att hjälpa romerna med deras tänder.

– Tandvård är fel ord, det jag gör är att dra ut deras tänder som i många fall har ruttat sönder. Många har aldrig varit hos någon tandläkare och plågas av tandvärk och smärtor i munnen, säger han.

Tandläkaren började ta emot EU-migranterna i augusti i år och understryker att han inte gör det för att få uppmärksamhet för egen del.

– Vi är många tandläkare runt om i Sverige som gör vad vi kan och hjälper till på det här sättet. Jag vet åtminstone en kollega här i stan som gör samma sak.

ETT SKÄL TILL att tandläkaren inte vill ha uppmärksamhet är att ett nyhetsinslag i lokalradion om initiativet har lett till att han fått en hel del mejl från personer som ogillar att han hjälper invandrarna.

Har du utsatts för hot?

– Ja, det har jag. Jag har mött många mycket obehagliga kommentarer.

Om det handlar om nödvändig vård under en tillfällig vistelse har EU-migranterna rätt till subventionerad tandvård på samma sätt som den som är försäkrad i Sverige har. Den subventionerade delen får Sverige ersättning av Rumänien för, men kostnaden för den enskilde blir ändå så hög att hon eller han sällan har råd.

Tandläkaren tycker att

● **Många av de EU-migranter som får hjälp har aldrig varit hos någon tandläkare tidigare.**

Foto: Colourbox

EU-migranterna överlag har mottagits ganska väl i kommunen. Tack vare privata initiativ slipper de bo i tältläger och han upplever att tonen i samhället är annorlunda jämfört med den hårda attityd många EU-migranter möter i till exempel Stockholm.

TANDLÄKAREN understryker att hjälpen till EU-migranter-

na inte innebär någon ekonomisk uppoffring för honom. Han tar emot dem i luckorna mellan sina patienter.

– Jag hjälper fattiga pensionärer i större grad än vad jag hjälper romer, men det spelar ingen roll. Folk vill inte veta. Det är otroligt att medmänsklighet kan vara så provocerande, säger han.

Torbjörn Tenfält

Tag 4 betala för 3!

Gäller alla våra produkter.

Erbjudandet gäller under mässdagarna.
Varan med lägst pris gratis.

Monter A09:09 Välkommen!

ODONTOLOGISK RIKSSTÄMMA 2014 | STOCKHOLM SWEDENTAL

13–15 november • Stockholmsmässan

TrollDental

Tandkrämen med dubbelt så högt fluorupptag

Köp 36
tuber Opalescence
tandkräm 100 ml
- få 12 småtuber
på köpet!*

Värde 384:-

Opalescence tandkräm - skyddar känsliga tänder!

- Finns i smakerna Cool Mint och Vanilj/Mint
- Dubbelt så högt fluorupptag som andra kvalitetständer
- Extra kaliumnitrat skyddar känsliga tänder
- Skonsam och lågslipande sammansättning (RDA 70)
- Vitgörande egenskaper
- Minskar plackbildning
- Finns både i 100 ml och 22 ml förpackning

* Erbjudandet gäller under november 2014 eller så länge lagret räcker.

Åhrén Dental Consult är exklusiv distributör av Ultradents produkter i Norden och Baltikum. När du handlar direkt från Åhrén Dental Consult är du garanterad marknadens lägsta pris.

Succé för ny tandblekningsprodukt!

Opalescence Go – tandblekning som passar alla patienter!

- Förfyllda blekskenor med individuell passform
- 6 % väteperoxid garanterar snabb och effektiv blekning
- Innehåller fluor för att stärka emaljen och kaliumnitrat för minskad sensibilitet

Opalescence Go används i 60-90 minuter, en gång om dagen, med synligt resultat inom 5-10 dagar. Förpackningen innehåller 10 stycken underkäke/överkäke-skenor. Opalescence Go uppfyller EU:s kosmetikalagstiftning.

** Erbjudandet gäller under november 2014 eller så länge lagret räcker.*

Åhrén Dental Consult är exklusiv distributör av Ultradents produkter i Norden och Baltikum. När du handlar direkt från Åhrén Dental Consult är du garanterad marknadens lägsta pris.

Terapi på nätet ska hjälpa unga med käksmärta

Region Skåne satsar en miljon kronor på en webbskola för käksmärta, inriktad mot ungdomar. Projektet ska ge allmäntandläkarna ett nytt verktyg och förhoppningsvis hjälpa en stor och underbehandlad patientgrupp.

Två till tre elever per skolklass eller fem till tio procent av Sveriges ungdomar – det är många tonåringar som säger sig lida av käksmärta minst en gång i veckan. Smärtor som påverkar exempelvis tal, tuggförmåga, skolarbete och psykiskt välbefinnande.

– Det är viktigt att tidigt fånga upp denna stora och underbehandlade patientgrupp. Annars riskerar smär-

tan att bli kronisk och sprida sig till resten av kroppen, säger professor Thomas List vid Tandvårdshögskolan i Malmö.

SPECIALISTTANDVÅRDEN tar hand om de svåraste och mest udda fallen. Inom allmäntandvården erbjuds främst bettskena och rörelseträning. Statens beredning för medicinsk utvärdering, SBU, och andra lyfter dock fram vikten av beteendeterapi vid smärttillstånd. För-

”Det är patientundervisning och hemuppgifter som ungdomarna ska kunna ladda ner.”

sök med inslag av kognitiv terapi på nätet för ungdomar med huvudvärk har till exempel slagit väl ut.

Thomas List

Region Skåne satsar nu en miljon kronor på att utveckla en webbskola med kognitiv inriktning för ungdomar med käksmärta.

– Det är patientundervisning och hemuppgifter som ungdomarna ska kunna ladda ner. Till exempel om avspänningsövningar och smärt- och stresshantering. Men det ingår också rörelseövningar, rådgivning och informationsinsatser, berättar

Thomas List, ansvarig för projektet.

TOTALT 140 UNGA i åldrarna 13–19 år från fyra skånska folk- tandvårdskliniker ska följas under två år. Ungdomarna delas in i två grupper, den ena erbjuds den nya terapin på nätet, den andra konventionell bettskeneterapi.

– Vi vill titta på om inter- netterapi är mer kostnads- effektiv än traditionell tera- pi med bettskena. Vi vill se hur patienterna svarar på behandlingen, svarar några bättre på den ena eller andra behandlingen, eller inte alls?, frågar sig Thomas List.

De första resultaten väntas under 2017.

Erik Skogh

Bygg positivt varumärke

Gå med i Tandläkare.se och få:

- ✓ Bättre kundkontakt med befintliga kunder
- ✓ Nya kunder genom vår bokningstjänst
- ✓ Bättre placering på Google för er hemsida med hjälp av länkkraft från oss

TANDLÄKARE.SE

E-post info@healthcare.se Telefon 020-075 00 23

Vi ses på
Swedental!
Monter
A10:19

Byt upp dig.

Du får 7.000 kronor i inbytespremie när du tar med den gamla intraorala kameran och byter upp dig till en Carestream CS1500. Ta chansen och byt upp dig! Välkommen till Dentalmind i monter A17:30.

7 000 kr
i inbytespremie.

Kom in med din gamla intraorala kamera till monter A17:30 så får du 7 000 kr i rabatt på en ny CS1500 från Carestream Dental.

**Vi ses på
Swedental!**

ODONTOLOGISK
RIKSSTÄMMA 2014 | STOCKHOLM
SWEDENTAL®
13-15 november • Stockholmsmässan

Carestream
DENTAL

Prisbelönt Intraoral kamera: Carestream Dental CS1500
Stabil och skarp intraoral kamera med autofokus. Hög tröskel för rörelseoskärpa ger mycket hög bildkvalitet. Kameran kopplas enkelt till bildhanteringsprogrammet.

dentalmind®

INNOVATION ÄR VÅR MOTIVATION

CHANSX2 ÄR BORTA!

Här satt en iPad med
dubbelchans att bli din.

Ja, den som satt här var förstås en låtsas-iPad Mini. Men med två unika koder och dubbelchans att vinna en av de femtio riktiga. Om du knappat in koderna på Swedental, monter A17:30, vill säga. Men nu är det som det är.

Leta upp ett annat nummer av Tandläkartidningen där den sitter kvar. Eller gör helt enkelt en storbeställning hos oss. Då får du en på köpet!

ODONTOLOGISK
RIKSSTÄMMA 2014

STOCKHOLM
SWEDENTAL®

13-15 november • Stockholmsmässan

Dentalmind hittar du i monter A17:30.

Kontakta oss på dentalmind.com eller tel **0346 - 488 00**.

dentalmind®

INNOVATION ÄR VÅR MOTIVATION

● I den överenskommelse om vinst i välfärden som träffats mellan S, V och MP är tandvården undantagen. Jonas Sjöstedt (V) och partikamraten Ulla Andersson, statsminister Stefan Löfven (S) och skolminister Gustav Fridolin (M).

I stöpsleven: en rödgrön tandvårdspolitik

Med en ny regering följer en ny agenda för tandvårdspolitiken. Men än vill oprövade ministern för tandvård, Gabriel Wikström (S), inte göra några utfästelser.

TEXT: LARS HUGO

Tandvårdsstödet, framtida villkor för privattandvården och höjd åldersgräns för fri tandvård. Det är de viktigaste frågorna på politikområdet under den kommande mandatperioden.

Tandvården ingick inte i den uppgörelse om vinst i välfärden som träffades mellan S, V och MP den 6 oktober. Ett beslut som enligt Vänsterpartiets Jonas Sjöstedt motiveras med att tandvårdsmarknaden fungerar väl: "Man behöver inte laga något som inte är trasigt."

Ett besked som dock arbetsgivarorganisationen Vårdföretagarna inte anser att privata tandvårdsföretag har anledning att känna sig trygga med.

- Frågan om vinst läggs

”De tre partierna är i princip överens om att höja åldern för fri tandvård.”

Håkan Tenelius

i en utredning som kan komma fram till helt andra avgränsningar av vilka områden som ska regleras, säger organisationens näringspolitiska chef, Håkan Tenelius.

UTFALLET AV 2008 års tandvårdsreform, som utreds av kommunalrådet tillika tandläkaren Bengt Germundsson (KD), ska redovisa sina slutsatser senast i augusti nästa år. Sannolikt låter nye folkhälso- och sjukvårdsministern, Gabriel Wikström (S), utredningen ha sin gång, särskilt med hänsyn till att den tillkom på initiativ av S, V och MP. Dock är det inte ovanligt att regeringsskiften medför att utredningar ges tilläggsdirektiv.

Den som minister otippade tidigare SSU-ordföranden vill verka för en likvärdig vård, oavsett vem man är och var man bor, och avser att tillsätta en kommission om jämlik hälsa. Han har ännu inte gjort några markeringar om sin syn på tandvården. En anledning är att politiken måste formas i samspel mellan flera partier för att gå igenom och i dag spretar uppfattningarna en hel del.

Hans eget parti, S, är på flera punkter kritiskt till 2008 års tandvårdsreform: Utformningen ger otillräckligt stöd för ekonomiskt utsatta grupper och den innehåller för lite av förebyggande insatser. Koalitionspartner Miljöpartiet är inte lika tydlig i sin syn på reformen, medan Vänsterpartiet vill ändra stödet så att all tandvård ska ersättas till

hälften från första kronan, med hjälp av statliga extramedel.

DE TRE PARTIERNÄ är i princip överens om att höja åldern för fri tandvård, även om olika åldersgränser föreslagits. Nämnas kan att ungdomsförbundet SSU – där Gabriel Wikström varit ordförande – engagerat sig i denna fråga med kravet att gränsen höjs från nuvarande 19 till 25 års ålder.

Ett förslag med just den utformningen fanns med på den valplattform de tre rödgröna partierna gick fram med inför valet 2010. Då sattes prislappen 300 miljoner kronor på förslaget. Därtill skickade de tre partierna med ett löfte till de äldre: Checken på 600 kronor inom tandvårdsstödet ska ges från 65 år i stället för vid 75 år, vilket beräknades kosta ytterligare 300 miljoner kronor.

ÅLDERSGRÄNSEN för fri tandvård fastställs i tandvårdslagen, men det står samtidigt fritt för ett enskilt landsting att höja gränsen på eget bevåg. Vilket Västra Götalandsregionen än så länge är ensam om att ha genomfört: Gränsen har höjts stegvis till nuvarande 24 år.

I Jönköpings läns landsting vill Vänsterpartiet erbjuda både fri sjukvård och tandvård upp till 25 års ålder.

– Vi ser att det blir ett tapp när tandvården inte längre är kostnadsfri, då drar sig ungdomarna för att gå till tandläkaren. Att se till att de har en fortsatt bra tandhälsa kostar en del, men jag tror att det betalar sig. Det är en investering i hälsa, säger Inga Jonasson, gruppleddare för V i landstinget. ●

BLI EN DEL AV DENTSMILE!

Dra nytta av vår framgångsrika affärsidé och bli franchisetagare inom Dentsmile-kedjan.

franchise@dentsmile.se · 08 - 30 00 90 · dentsmile.se

SFSS

Svensk
Förening för
Sömnforskning och
Sömnmedicin

Grundkurs i Odontologisk sömnmedicin för tandläkare

Kursen beskriver hur tandläkaren omhändertar patienter med snarkning och sömnnapné. Sömn- och andningsfysiologi, svalganatomi och patologi liksom utredning och behandlingsgång beskrivs, speciellt samspelet mellan medicin och odontologi.

Denna kurs fungerar som bas för tandläkaren som vill fördjupa sig inom området. Föreningen planerar fortsättningskurser för att bli diplomerad inom odontologisk sömnmedicin.

Läs mer på www.swedishsleepresearch.com/nyheter

Plats och tid: Stockholm 5-6 feb 2015

Föreläsare: Överläkare Lena Leissner, överläkare Ola Sunnegren, övertandläkare Anette Fransson och övertandläkare Göran Isacson

Kursavgift: 6'000 kr

Anmälan via mail till ingrid.nyman@lj.se senast 7 dec

Arrangör: Svensk Förening för Sömnforskning och Sömnmedicin, SFSS

Allvarliga miljöbrister på många kliniker

Under 2013 fick tandläkarna i Malmö besök av stadens miljöinspektörer. Resultatet: 37 procent uppvisade allvarliga brister som måste åtgärdas omedelbart. I tre fall bedömdes bristerna vara olagliga och har lett till åtal.

Dessutom måste 80 procent av klinikerna sanera sina utgående avloppsrör.

– Det är höga siffror. Så klart hade vi hellre sett att det var noll, säger Thomas Ferdinandsson, miljöinspektör vid Malmö stad.

Tre fall har lett till åtal. En klinik innehade till exempel amalgam, trots förbudet. Två kliniker hade utfört rörarbeten utan att anmäla det till miljöförvaltningen. Det ska ske senast sex veckor före

byttet, eller saneringen, av de rör som kan innehålla kvicksilver. Ett av de två målen har Riksenheten för miljö- och arbetsmiljömål redan lagt ner eftersom miljöbrottet bedöms som ringa. Straffskalan för otillåten miljöverksamhet löper från böter till två års fängelse.

ANDRA ALLVARLIGA brister på Malmös tandvårdskliniker bestod exempelvis i att amalgamavskiljare saknades vid vasken. Eller att avskiljaren aldrig blivit bytt.

– Då blir det inte någon ordentlig rening för till slut är ju avskiljaren helt full, säger Thomas Ferdinandsson.

Han framhåller samtidigt att fyra mindre anmärkningar utan krav på omedel-

”Andra allvarliga brister ... bestod ... i att amalgamavskiljare saknades vid vasken.”

bara åtgärder räknas ihop till en allvarlig brist. Av 135 inspekterade tandvårdssamheter fick 63 procent anmärkningar som inte krävde direkta insatser. Endast 3 procent passerade utan anmärkning.

VANLIGA ANMÄRKNINGAR utgjordes bland annat av att det utgående avloppsvattnets kvicksilverhalt aldrig mäts och bristfällig desinfektion av amalgamavskiljare. Runt 80 procent av kliniker-

na måste kvicksilversanera sina utgående avloppsrör eftersom det inte gjorts under de senaste tio åren.

– Vi ställer inte krav på alla dessa 80 procenten på en och samma gång för det finns inte så många firmor som kan sanera, säger Thomas Ferdinandsson.

Hela rapporten kan laddas ned på: <http://bit.ly/1w7LkAL>

Erik Skogh

● **Tandläkartidningen** rapporterade från en miljöinspektion i Malmö i nummer 10 2013.

DryDent

fokus på patientens bekvämlighet

Bra hjälpmedel när du:

- bondar retainers
- har patienter med exostoser
- inte har utrymme för salivsug

Prova DryDent, en lingual torrläggare som läggs direkt på körtelmyningarna under tungan. Med sin mjukhet blir den ett bekvämt komplement till andra engångsprodukter för torrläggning. Resultatet blir torrare för dig och bekvämare för patienten.

läs mer om DryDent och beställ prover på

www.drydent.se

DryDent

by Caresumables AB
Sahlgrenska Science Park,
Medicinareg. 8A,
SE-413 90 GBG
Tel: 0722 09 20 80

HÅLL UTKIK EFTER VÅRA NYA STORLEKAR!

Besök oss på Swedental 13-15/11 i monter A08:30!

wave • one®

- Säkert – den reciprocerande rörelsen minskar risken för fastlåsning
- Enkelt – endast en fil per behandling
- Hygieniskt – alltid en ny fil för varje patient
- Tidsbesparande – förenklad hantering

+
**WE
KNOW
ENDO.**

DENTSPLY DeTrey | Box 2024 | SE-128 21 Skarpnäck
Tel 08 685 65 05 | www.dentsply.se

For better dentistry

DENTSPLY
MAILLEFER

Är tandläkaren en man, Socialstyrelsen?

Fler än hälften av Sveriges tandläkare är kvinnor. Ändå omskrivs tandläkaren som "han" i en av Socialstyrelsens föreskrifter.

Det är i den senaste versionen av föreskriften som rör tandläkarnas specialiseringsjämföring som texten lyder så här: "... skall tandläkare som vill uppnå specialistkompetens ha utövat allmän tandläkarpraktik under minst två år efter att ha fått legitimation som tandläkare. Han (vår kursivering) skall därefter genomgå vidareutbildning under minst tre år ..."

Föreskriften är från 1993 men justerades och lades upp på hemsidan så sent som

i somras. Lisa van Duin, jurist på Socialstyrelsen, menar att det står "han" för att skriften är gammal.

– Vi har gjort en ändring i en föreskrift som skrevs för 20 år sedan, så skulle vi aldrig skriva i dag.

Går det inte bara att ändra ordet i det dokument som ligger på hemsidan?

– Nej, det är inte så enkelt. Föreskrifter måste ändras enligt lag och då måste vi föra in en hel ändring för

"Vi har gjort en ändring i en föreskrift som skrevs för 20 år sedan, så skulle vi aldrig skriva i dag."

just det ordet. Det bästa är att upphäva den och skriva en ny, vilket vi ska göra nästa år. Det är fler saker i den som behöver ändras.

Spelar det någon roll om det står han eller hon?

– Absolut, vi vill ha så könsneutrala skrifter som möjligt så att ingen känner sig utsluten. I dag skulle vi skriva om det till "han eller hon" eller ännu hellre "tandläkaren". Texten ska ju också vara behaglig att läsa.

Hur jobbar Socialstyrelsen med språket i sina skrifter?

– Det är jurister som tar fram själva skrivningarna och vi följer då de språkråd som Socialstyrelsen har.

Texterna granskas sedan i en språkkontroll som ser till att de följer alla gällande språkregler för juridiska texter.

Att ersätta "han eller hon" med det könsneutrala "hen" är än så länge inte aktuellt på Socialstyrelsen.

– Vi undviker att använda ordet "hen" externt eftersom det för vissa personer tar fokus från innehållet i en text. Det kommer säkert att förändras i och med att användningen av ordet ökar, men vi går inte i bränschen för det. Det viktigaste är att språket i föreskrifterna är köns neutralt, säger Gabriella Sandström som jobbar med språkvård på kommunikationsavdelningen.

Linda Persson

Prioritera utbildning i vår!

Välkommen på kurs i vår! De flesta av våra kurser är öppna för alla – både offentlig och privat tandvårdspersonal. Vi har ett stort utbud med många nya kurser och hands-on-kurser i Sverige och utomlands.

Läs mer om hela vårt omfattande kursutbud och anmäl dig på: www.praktikertjanst.se/kursprogram

Har du frågor kontakta
Caroline Roos, 08-789 37 46, caroline.roos@ptj.se

Några av vårens nyheter:

Munhålan i sitt medicinska sammanhang

Sten Isaksson
Per Herrström

San Remo 13–17 maj

Tandläkarens komplexa kliniska vardag

George Homs

**Stockholm 10 april,
Göteborg 8 maj & Malmö 5 juni**

 Praktikertjänst

Myndigheter får vidgade uppdrag

Socialstyrelsen får en tydligare roll som nav för den statliga kunskapsstyrningen inom hälso- och sjukvården samt omsorgen. Två andra myndigheter får också utökade uppdrag. Det föreslår regeringen i sin budget.

Genom att Socialstyrelsens uppdrag förändras ska kunskapsstyrningen bli effektivare och mer samordnad, enligt regeringen.

SBU, Statens beredning

för medicinsk utvärdering, får ett breddat uppdrag där även socialtjänsten ska ingå. Myndigheten bör byta namn till Statens beredning för medicinsk och social utvärdering, anser regeringen.

– De nya uppdragen får inte innebära att man tappar bort tandvården, säger Hans Göransson, ordförande i Sveriges Tandläkarförbund.

Även Myndigheten för vårdanalys får ett utökat uppdrag och ska omfatta

hela socialtjänstens område och den verksamhet som bedrivs med stöd av lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade.

– Det finns ett mönster att man knyter ihop socialtjänst med hälso- och sjukvård. Det är i sig positivt, men får inte innebära att tandvården inte inkluderas. Den har också en viktig roll i den helhetssyn som regeringen eftersträvar, säger Hans Göransson.

Mats Karlsson

”Det finns ett mönster att man knyter ihop socialtjänst med hälso- och sjukvård. Det är i sig positivt, men får inte innebära att tandvården inte inkluderas.”

Hans Göransson, ordförande i Sveriges Tandläkarförbund

Socialstyrelsen blir ny huvudman för Hsan

Socialstyrelsen tar över rollen som vårdmyndighet för Hsan, Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd. Det föreslår regeringen i sin budget.

När Socialstyrelsen fick ta över enskildas klagomål och utredningarna från Hsan för några år sedan blev Kammarkollegiet vårdmyndighet för Hsan.

Men regeringen anser att Socialstyrelsen är mer lämpad att sköta detta. De har den handläggarkompetens som krävs inom medicin, omvårdnad och juridik. Personalen är också väl insatt i frågor som gäller personer med legitimationsyrken.

MK

TheraCal™ LC

– Lättanvänt, ljushärdande, bioaktivt pulpaskydd

Trialkalciumsilikat är förstahandsvalet vid reparation av rot-
TheraCal™ LC är en unik, ljushärdande trialkalciumsilikat-
avsedd för både indirekta och direkta överkappningar.

TheraCal™ LC är bioaktivt. Den hydrofila, basiska frisätter kalcium och stimulerar till dentinbildning hydroxid men är mycket enklare att använda. med knoppsond, ljushärda och gör fyllningen

perforationer.
baserad pulpaliner

sammansättningen
i likhet med kalcium-
Applicera med kanyl eller
klar.

HULTÉN & Co ab

040-15 66 77 fax 040-15 56 00
www.bisco.se mail@hulten.com

Fest, glädje och stenhård kamp när

Odontologiska Spelen (OS) startade i Malmö 1968 och arrangeras nu varje år av en av tandläkarhögskolorna i Norden.

Det är ett tre dagar långt evenemang där drygt 300 deltagande studenter ges möjligheten att knyta kontakter samt mäta sig mot de andra skolorna i olika tävlingar.

I år arrangerade Odontologiska Föreningen i Stockholm spelen i början av oktober. Invigningsdagen bjöd bland annat på parad längs Stockholms gator till en ceremoni i Kungsträdgården.

Någon dag senare var det dags att mäta sig mot varandra i själva spelen där några av tävlingsmomenten var hoppa säck, stafett och dragkamp.

Sammanlagd vinnare av OS 2014 blev Malmö. Göteborg utsågs till nästa års värdstad. De deltagande skolorna var från Sverige: Stockholm, Göteborg, Malmö och Umeå. Från Norge: Bergen, Tromsø och Oslo. Från Danmark: Köpenhamn. Från Finland: Uleåborg, Kuopio, Åbo och Helsingfors. ●

● Hans Sandberg, lärare från Tandläkarhögskolan i Stockholm, fick äran att bära den odontologiska facklan för att inviga spelen 2014 inför de drygt 300 deltagarna.

Prova en stol gratis i 14 dagar

Ont i ryggen?

Med 30 års erfarenhet på området ergonomiskt korrekta sittställningar kan vi hjälpa dig att undvika rygg-, axel- och nacksmärtor till följd av ditt arbete på kliniken.

Ring oss och avtala när du vill ha din nya stol.

Per-Christian Nygren
070-61 11 719
info@dynamostol.se

SITT DIG STARK
dynamostol® d
dynamostol.se

OS avgjordes i Stockholm

● Stenhård kamp i den rafflande säckhoppningen. Här gör bland andra lagen från Helsingfors, Stockholm, Malmö, Åbo och, närmast, Oslo upp.

● Ovan: Göteborgs lag kämpar hårt i dragkampen.

● Nedan: Tandläkarstudenter från Tromsø på väg till invigningsceremonin i Kungsträdgården.

LM Dental

TRYGG & SÄKER

Extraktion med ergonomi

Besök oss på Swedental i monter A11:28

LM feel the difference

LM TwistOut
Hävlar för extraktion med kraft

LM SlimLift & LM LiftOut
För atraumatisk luxering

För mer information

LM Dental
www.lm-dental.com

Kundservice 08-676 54 10
www.plandent.se

PLANDENT
FORSSBERGS DENTAL
DENTAL-IT
MEMBERS OF PLANDENT DIVISION

Patientsäkerheten kan bli bättre

Även om patienterna är nöjda med tandvården visar de inspektioner IVO har gjort, och de lex Maria- och patientanmälningar som kommer in, att det finns brister i patientsäkerheten.

Det sa MajLis Morhed Hultvall, inspektör på IVO (Inspektionen för vård och omsorg), när hon talade på Tandläkarförbundets Tandvårdsforum i Stockholm den 15 oktober.

– Orsakerna är främst brister i utbildning och kompetens hos tandvårdspersonalen och att rutinerna inte fungerar, berättade hon.

Att anmäla vårdskador en-

ligt lex Maria, inhämta och sprida kunskap om vårdskador, dokumentera de uppgifter som behövs i patientjournalerna samt hålla isär Försäkringskassans ekonomiska åtgärds-koder och uppgifter om utförd vård som ska noteras i journalen, är enligt MajLis Morhed Hultvall det som tandvården behöver bli bättre på.

VÄLDIGT FÅ lex Marior kommer från privattandvården. Men Lars Olsson, näringspolitisk chef på Privattandläkarna, förklarade att man inom organisationen arbetar intensivt med patientsäkerhetsfrågorna, bland annat

genom den centrala förtroendenämnden och de regionala förtroendenämnderna.

– De små klinikerna behöver dock utbyta mer erfarenheter med kollegerna för att höja patientsäkerheten, sade han.

PELLE GUSTAFSON, chefläkare på LÖF (Landstingens ömsesidiga försäkringsbolag), berättade att antalet anmäl-

ningar med krav på ersättning för skador har ökat inom hela vårdsektorn. Förra året kom det in flest ansökningar om ersättning inom ortopedin, därefter från tandvården och kirurgin. Det som kan ersättas är undvikbara skador, fel på utrustning, felaktig diagnos, vissa infektioner, olycksfall och felaktig förskrivning av läkemedel.

Mats Karlsson

”Orsakerna är främst brister i utbildning och kompetens hos tandvårdspersonalen och att rutinerna inte fungerar.”

MajLis Morhed Hultvall, inspektör på IVO

salli
SIT HAPPY

CENGER
SCANDINAVIA
A10:40

ERGO Comfort
Arbetsmiljö
A22:40

rini
A13:49

Upp till **-20%** på Swedental

www.salli.com

DET BÄSTA

Högsta bildkvalitet på marknaden av samtliga bildplatteskanner

Tryckbar HD
färgskärm

Har du en äldre bildplatteskanner eller sensorer och vill byta upp dig till VistaScan bildplatteskanner så erbjuder vi mycket generösa inbytespriser...

Nytt inom digital röntgen:
Bildplatte skannern
VistaScan Mini View

- Suverän bildkvalitet
- Tryckbar HD färgskärm
- Scan Manager för optimal arbetsgång
- Till alla intraorala format
- Intern lagring garanterar säkerhet
- PC anslutning via WiFi/LAN
- Stand alone drift möjligt

Mer information på www.duerrdental.com

Animering

Besök vår monter på Swedental och se
spännande nyheter och erhåll generösa
kampanjpriser. Monter: A17:29

Dürr Dental AG
Mediavägen 9B
SE-135 48 Tyresö
Tel: 08-448 68 08
Mail: info@duerr.se

 DÜRR
DENTAL

Foto: Lena K Johansson

● Liksom förra året äger Tandläkarförbundets förbundsstämma i år rum på IVA:s konferenscenter i Stockholm.

Mentorprogram och fortbildning heta ämnen

Utveckla ett mentorprogram för tandläkare som söker legitimation i Sverige. Utred och implementera en dokumenterad fortbildning för tandläkare. Det är innehållet i de två motioner som kommer att tas upp på Tandläkarförbundets förbundsstämma i Stockholm den 5 december.

Motionen om ett mentorprogram kommer från Erik Baecklund, ordförande och medlem i Nordöstra TEV. Han föreslår att ett mentorprogram utvecklas för nya, utbildade och invandrade tandläkare. Programmet ska vara ett stöd på samma sätt som studerandeföreningens mentorprogram. För att programmet ska fungera behöver tandläkarna få praktikplatser där tandläkare inom både offentlig och privat tandvård medverkar.

Motionären önskar också att förbundet skapar en medlemsnivå kallad "Tandläkare med utländsk behörighet" för att skapa samma introduktion och ekonomiska förutsättningar som gäller för studenterna.

FÖRBUNDSSTYRELSEN (FS) konstaterar att tanken i motionen är god, det vill säga att personer med tandläkarlegitimation från länder utanför EU/EES och Schweiz ska kunna komma in i ett nätverk som består av svenska tandläkare. Det blir också ett stöd för nya kolleger att komma in i gemenskapen och stötta dem så att de integreras i det svenska tandvårdssystemet.

FS yrkar att förbundsstyrelsen ger i uppdrag att i samverkan med riksföreningarna utreda om ett mentorprogram för nya blivande kolleger med examen från länder utanför EU/EES och Schweiz och som på egen hand

söker legitimation i Sverige, ska utvecklas, samt att förbundsstyrelsen ger FS i uppdrag att utreda om förbundet ska skapa en medlemsnivå kallad "Tandläkare med utländsk behörighet".

ORDFÖRANDENA I DE TRE kursnämnderna yrkar i en motion att arbetet med att utreda och implementera dokumenterad fortbildning startas under 2015, att arbetet drivs av kursnämnderna i samarbete med efterutbildningsrådet och att kostnaden för arbetet bärs av kursnämnderna gemensamt.

FS delar uppfattningen att det är av största vikt att förbundet och regionföreningarna engagerar sig i tandläkarnas fortbildning. FS påpekar att man vid mötet den 25 augusti i år beslöt att kursnämnderna och efterutbildningsrådet kan påbörja arbetet med att poängsätta kurser enligt CDP (Continuing professional development) när det gäller förbundets egna kurser samt inleda planeringen med att ta fram system för dokumentation av fortbildning som arrangeras av externa kursgivare. Förbundet kommer att avvakta Socialstyrelsens kommande föreskrifter utifrån yrkeskvalifikationsdirektivet innan man fattar beslut om tandläkarnas fortbildning.

FS yrkar att motionens att-sats "att utreda och implementera dokumenterad fortbildning startas 2015" avslås. FS avslår också att-satsen "att arbetet drivs av kursnämnderna i samarbete med efterutbildningsrådet". Motionens tredje att-sats, "att kostnaderna för arbetet ska bäras av kursnämnderna gemensamt", bifalls.

Mats Karlsson

Stadgarna ska stärka förbundets ställning

Tre propositioner läggs fram till förbundsstyrelsen. Det gäller bland annat utveckling av stadgarna för att stärka förbundets ställning och en revidering av de etiska riktlinjerna.

I stadgarna föreslår FS en lång rad redaktionella förändringar för att anpassa stadgarna till ett modernt språkbruk.

I att-satserna hemställer man bland annat att förbundsstyrelsen genomför de föreslagna förändringarna av stadgarna och godkänner nya stadgar, att förbundsstyrelsen uppdrar åt FS att utreda frågan om medlemsbegreppet och kopplingen till ett individuellt medlemskap och återkomma till förbundsstyrelsen 2015.

FS föreslår i en proposition att etikkommitténs arbete med att se över de etiska riktlinjerna bifalls. Etikkommittén har främst kommit med förändringsförslag till ett mer modernt språk, men en ny riktlinje har lagts till: "Tandläkaren ska marknadsföra sig själv, sin yrkesutövning och yrkeskåren på ett korrekt, sakligt och respektfullt sätt."

Den tredje propositionen gäller Tandläkartidningen. Det kan finnas såväl ekonomiska som publicistiska skäl att se över periodiciteten och FS hemställer att Tandläkartidningen under 2015 får ändra den om tidningen så finner lämpligt. MK

3

... val föreslås till förbundsstyrelsen. Som godkänd revisor för en mandatperiod på ett år föreslår valberedningen Thomas Landström, som godkänd revisorssuppleant på ett år Peter Garpenhag och som lekmannarevisor på ett år föreslås Roland Svensson.

Alt din klinik behöver till riktigt bra priser!

Tack vare vårt samarbete med en av Europas största distributörer, Dental-Union, hittar du hos oss över 100 000 produkter, från såväl kända som mindre kända varumärken. Allihop till raka, tydliga priser. Inga trappor, stegar eller andra hinder för att nå bästa pris.

Vi bjuder på dryck med tillugg i vår bar. Välkommen!

Besök oss i monter och skriv upp dig för vårt Nyhetsbrev så får du en Coolpack från Omnident eller ett par Smartdent premium-handskar, så länge lagret räcker.

Omnident är vår serie med tusentals förbrukningsartiklar och småapparater till mycket bra priser. NYHET! **Smartdent** är vår serie enkla engångsartiklar till otroligt bra priser!

Dentamel

Nu finns vi i både Torshälla och Vallentuna!
Eskilstunavägen 35, 644 30 Eskilstuna och Okvistavägen 36, 186 40 Vallentuna
Tel 016-34 40 26 • info@dentamel.se • www.dentamel.se

Dentamel • Besök oss i monter A20:39

zendium[®]

**STÄRKER
MUNNENS
EGET
FÖRSVAR**

INNEHÅLLER
**ENZYMER OCH
PROTEINER** – SOM
MUNNEN SJÄLV

Förebygger hål och
tandköttproblem

zendium.se

Replik: SKL saknar odontologisk kompetens

Det är mycket glädjande för mig som fri debattör i dag att se att nytillträdde direktören för SKL:s (Sveriges Kommuner och Landsting) avdelning

för vård och omsorg, Hans Karlsson, ger sig in i tandvårdsdebatten.

Hans Karlsson hävdar i sitt inlägg att SKL arbetar med stort engagemang i frågor som rör tandvård. Men hans formulering att "även tänka in tandvården" ger mig min gamla bild av att tandvårdsfrågor inte finns med i SKL:s självklara åtaganden.

UNDER MIN TID som tandvårdsdirektör och ordförande för Sveriges Folktandvårdsförening fick vi inget större gehör hos SKL för att se över Lagen om offentlig upphandling (konkurrensackdel för offentlig tandvård i fri konkurrens) el-

ler att ingå i nationella patientenkäter i SKL:s regi, som till exempel görs inom primärvården och som naturlig del i NPÖ (Nationell patientöversikt).

Den senare frågan har jag förstått att Hans Karlsson har tagit tag i genom att lyfta in tandvården i frågan om e-hälsa. Sen är det bara att gå från ord till handling. Vi får se tiden an.

HANS KARLSSON UTTRYCKER också att "tandvården har ett ansvar för att alla barn får regelbunden tandvård". Detta måste vare en missuppfattning eller en slarvig formulering.

Vem är "tandvården"? För att vara formell så är det landstingen (de organisationer som SKL företräder) som har detta ansvar. Sedan kan uppdragen läggas ut på offentliga eller privata utförare.

Avslutningsvis vill jag förtydliga det

som Hans Karlsson inledde sitt debattinlägg med. Karlsson hävdar att jag sagt att det inte finns kompetens inom SKL i "tandvårdsfrågor". Han skriver att det finns statsvetare, ekonomer och jurister i SKL:s korridorer, som med kunskaper om lagar, förordningar och offentlig förvaltning ska företråda medlemmarna i deras huvudmannaperspektiv.

Så må vara fallet, men det jag sa var att det saknas odontologiskt sakkunniga (odontologisk kompetens). Så är det! Både Socialstyrelsen, TLV och IVO har odontologiskt sakkunniga när tandvårdsfrågor behandlas eller utreds (även om den borde förstärkas här och där).

"Detta måste vara en missuppfattning eller en slarvig formulering."

Raimo Pälvärinne,
tandläkare, doktorand
i samhällsodontologi
vid Malmö högskola

Luppglasögonens "Rolls Royce"

Tandläkare Mikael Jurman

ExamVisions luppglasögon ger dig knivskarp bild helt utan distorsioner. Kombinerat med stor arbetsbredd och bättre skärpdjup är ExamVision luppglasögonens "Rolls Royce". Besök oss i monter A0753 så berättar vi mera.

EXAMVISION™

Bendent AB®

Fredrika Wallis väg 23, 274 56 Abbekås
Tel: 0411 53 38 56 / Fax: 0411 53 38 57 / www.bendent.se

Planmeca PlanScan®

Ultrasnabb intraoral scanning

- Digital intraoral scanner
- Korrekt och puderfri scanning i realtid
- Öppet STL-format
- Kan antingen kopplas mot en laptop eller användas som en unitintegrerad version

PLANMECA

www.planmeca.com

Planmeca Oy Asentajankatu 6 | 00880 Helsinki | Finland
Tel. +358 20 7795 500 | fax +358 20 7795 555 | sales@planmeca.com

Planmeca Sovereign® Classic

Optimal frihet

- Intelligent infektionskontrollsystem
- Innovativ design
- Intuitiv och lätt att arbeta med

Växla enkelt mellan vänster-/högervändning

**Besök oss på Swedental
i monter A10:30 & A11:30**

Plandent Forssbergs Dental AB
Box 90193 | 120 22 Stockholm | 08-546 979 00 | www.plandent.se

PLANDENT
FORSSBERGS DENTAL
DENTAL-IT

MEMBERS OF PLANDENT DIVISION

PORTRÄTTET

LUGNET FÖRE STORMEN

Nu väntar Swedental, årets viktigaste dagar för dentalbolagen. Thomas Andersson, ordförande i Föreningen Svensk Dentalhandel, är en viktig kugge i maskineriet bakom mässan. Här hyllar han samarbetet med Tandläkare-Sällskapet och kritiserar den offentliga upphandlingen.

TEXT: MATS KARLSSON FOTO: JOHANNES BERNER

Porträttet

● Det är så givande att kunna dela med sig av det jag lärt mig under åren i olika företag och verksamheter, säger Thomas Andersson, som övergav planerna på att bli klassisk gitarrist och i stället gjorde karriär inom näringslivet.

”Vi har världens bästa tandvårdsstöd, men problemet är att för få känner till det. Den allmänt spridda uppfattningen att det är dyrt att gå till tandläkaren är en fråga som behöver hanteras framöver.”

Thomas Andersson ser stora framtida utmaningar för tandvården och dentalbolagen. Marknaden har blivit tuffare med allt hårdare konkurrens och inte minst ställer reglerna och lagarna kring den offentliga upphandlingen till stora problem.

– Det handlar om pris, pris och åter pris. Hänsyn tas nästan inte alls till kvalitativa parametrar, vilket är ett bekymmer, säger han.

Dessutom är upphandlingsprocesserna ofta komplicerade och utdragna.

– Det är som seg sirap. Det kan ta en evighet att ta sig i mål. Och inte minst: när allt handlar om pris drabbar det företag som vill lägga ner kraft och pengar på att utveckla sina produkter. Det lönar sig helt enkelt inte. Risken är att företag lämnar den svenska marknaden och flyttar utomlands och det vore mycket olyckligt.

Upphandlingsfrågan diskuteras kontinuerligt inom branschföreningens 60-tal företag, och Thomas Andersson deltog själv i Upphandlingsutredningen 2010. Syftet var att identifiera negativa effekter av upphandling och att hitta förslag till förbättringar. Bra att branschen och landstingen fick säga sitt, tycker han, men frågan kan inte lösas nationellt.

Just nu pågår ett arbete inom EU där man ser över regelverket.

– Jag är rätt pessimistisk, men jag hoppas att man kommer fram till lösningar som gynnar svensk dentalhandel och förenklar för både företagen och landstingen, säger han.

TROTS PROBLEMEN kring den offentliga upphandlingen är de svenska dentalhandelsbolagen vid relativt god vigör. Stabiliteten är god, säger Thomas Andersson, bland annat som en följd av det tandvårdsstöd som infördes 2008 och som lett till att mer protetik, implantatbehandlingar och reparativa åtgärder utförs.

– Vi har världens bästa tandvårdsstöd, men problemet är att för få känner till det. Den allmänt spridda uppfattningen att det är dyrt att gå till tandläkaren är en fråga som behöver hanteras framöver. Försäkringskassan har inte gjort sitt jobb med att nå ut med information till allmänheten, säger han.

Marknaden är också relativt stabil vad gäller blandningen av stora och mindre dentalföretag. Att vara en stor aktör är ofta bra, men behöver inte alltid vara bäst, enligt Thomas Andersson.

– Visst kan ett stort företag dra fördel av att allt fler landsting numer gör inköp av ett stort sortiment och i vissa fall närmar sig funk-

● Marknaden är relativt stabil vad gäller blandningen av stora och mindre dentalföretag. Att vara en stor aktör är ofta bra, men behöver inte alltid vara bäst, anser Thomas Andersson.

”Mässan är årets skyltfönster där de flesta försöker lansera nya produkter eller förändringar och förbättringar av produkterna i sitt sortiment.”

tionsupphandlingar, det vill säga upphandlar en viss funktion på kliniken. Men samtidigt kan mindre företag dra nytta av att nischas sig.

Om några dagar startar Swedental, som enligt Thomas Andersson är årets viktigaste mötesplats för dentalföretagen och de potentiella kunderna.

– Mässan är årets skyltfönster där de flesta försöker lansera nya produkter eller förändringar och förbättringar av produkterna i sitt sortiment. Framför allt är det de stora depåerna som säljer direkt på plats. Men det är också ett tillfälle för företagen att visa sig och att profilera sig, förklarar han.

Det är framför allt de privata tandvårdsföretagen som köper produkter på mässan eftersom landsingen ju måste göra offentliga upphandlingar.

– Men det är ändå viktigt att visa upp sig för de anställda inom den offentliga tandvården eftersom de till viss del kan påverka delar i upphandlingen, exempelvis hitta nyheter.

Självklart har Thomas Andersson som ordförande för dentalbolagens förening en viktig uppgift vid Swedental.

– Vi samarbetar med mässarrangörerna i både Stockholm och Göteborg och i det ingår att se till så att de utställande företagen får så bra möjligheter som möjligt att exponera sig, det vill säga får bra platser i lokalerna och att allt runt omkring flyter på så friktionsfritt som möjligt.

HAN ÄR NÖJD MED SAMARBETET med Svenska Tandläkare-Sällskapet.

– Inte bara nöjd, jag är glad och stolt över att vi fått till ett utmärkt samarbete med sällskapet. För tio år sedan fick vi inte lägga oss i det vetenskapliga programmet, men numer deltar vi i diskussioner även när det gäller programinnehållet, vilket är mycket positivt.

Även om Thomas Andersson helst inte vill tala om sig själv måste ändå något nämnas om hans bakgrund. Han gjorde inte karriär som klassisk gitarrist, som han en gång för länge sedan hade tänkt som ung där hemma i Göteborg. Själv menar han att han saknade det tålamod som krävdes för att ta sig fram inom musiken. I stället tog intresset för ekonomi, marknadsföring och att göra affärer överhanden. Karriären gick över jobbet som utredningsman vid sjukvårdsförvaltningen i Göteborg till det amerikanska företaget Baxter, som utvecklar och säljer medicinteknik, bioteknik och läkemedel. Där arbetade han i olika positioner och var stationerad i Stockholm.

1986 rekryterades han till Nobelpharma i Göteborg (senare bytte bolaget namn till Nobel Biocare)

Thomas Arne Andersson

ÅLDER: 60+

YRKE: Affärskonsult.

BOR: Hemsjö utanför

Alingsås.

FAMILJ: Ja.

FRITIDSINTRESSEN:

Travhästar – delägare

i en världsstjärna och en

blivande världsstjärna.

Alingsås Handbollsklubb och

Frölunda hockey står också

högt på intresselistan.

PÅ NATTDUKSBORDET:

Min mormor hälsar och

säger förlåt, av Fredrik

Backman.

SENASTE BESÖKET HOS

TANDLÄKARE: Våren 2014,

en kuspfraktur.

för att vara med i utvecklingen av Per-Ingvar Brånemarks implantatsystem. Han blev chef och vd för den nordiska verksamheten och stannade i 17 år. Han arbetade också en tid för företaget i USA.

2003 bytte han karriär. Han tyckte att han hade gjort sitt och ville utnyttja den kunskap och den erfarenhet han hade samlat på sig under åren. Sedan dess är han vd för konsultbolaget Incisivum AB, där hustrun och sonen också sitter i styrelsen.

Affärsidén är att genom kurser och rådgivning på plats stötta företag inom tandvård och sjukvård i att driva verksamheten effektivt. Det handlar bland annat om utbildning i ekonomi, juridik, personalfrågor och att profilera sin verksamhet. Han ger också kurser i Tandläkarförbundets kursnämnds regi.

– Naturligtvis är många företagare duktiga på detta, men även en bra verksamhet kan alltid bli bättre. De blivande tandläkarna borde få utbildning i att driva företag under sin utbildning, säger han.

2007 var Thomas Andersson med om att starta den svenska grenen av tandvårdsföretaget Colosseum. Han ansvarade för köp av kliniker, sammanslagningar samt driften fram till 2012.

– Det var en så stimulerande utmaning att jag inte kunde tacka nej.

Colosseum var ett tecken i tiden; allt fler större tandvårdsföretag har bildats under senare år, en utveckling som han tror kommer att fortsätta:

– De små och medelstora privatklinikerna kommer att bli allt färre i takt med att de ägande tandläkarna pensionerar sig. De yngre tandläkarna vill inte driva små kliniker. De vill arbeta tillsammans med kolleger och specialister. De stora kedjorna kan erbjuda detta.

HUR FÖRDELNINGEN mellan offentlig och privat tandvård kommer att se ut i framtiden är enligt honom svårt att säga. Praktikertjänst är fortfarande den klart dominerande privata koncernen, men han menar att det finns en osäkerhet om dess framtid. Det handlar om riksdagsbeslutet att förändra 3:12-regeln, som innebär att delägare med mindre än fyra procent av kapitalet inte längre kan omvandla arbetsinkomster till kapitalinkomster och därmed få lägre skatt.

– Vi är många som undrar vad förändringen av 3:12-regeln kommer att innebära för koncernen.

Efter riksdagsvalet ska regelverket kring vinster i välfärdsbolagen utredas. Här är tandvården undantagen, vilket Thomas Andersson tycker är bra:

– Eftersom tandvården till stor del är direktfinansierad av patienten, som dessutom har ett helt fritt vårdval, skulle det varit märkligt om beslutet även omfattat tandvård. ●

Kom och träffa oss i vår monter
A09:40 på Swedental

**I år har vi mycket nytt
att bjuda på!**

Låt oss visa dig hur du kan arbeta
flexibelt och kostnadseffektivt
utan att kompromissa med
kvaliteten.

För mer information, kontakta oss på 031-708 75 10 eller gå in på www.straumann.se

60 YEARS

 straumann
simply doing more

INNEHÅLL 49 Fallet, kommentar av Johanna Norderyd 51 Lex Maria – Fel tand extraherades, kommentar av Malin Peterson 52 Lex Maria – Missade kallelser av barnpatient 55 Krönika om empati av Gunilla Nordenram

Vems vilja väger tyngst?

Kalle är drygt 50 år och har en intellektuell funktionsnedsättning. Han behöver assistans för att få sitt vardagsliv att fungera och är helt beroende av hjälp för att sköta sin munhygien.

FALLET: I överkäken finns sedan många år en väl fungerande partialprotes, medan täckprotesen över några rotfyllda rotresten i underkäken passar dåligt. Enligt personalen tar Kalle själv ständigt ut underkäksprotesen, och vid tiden för tandläkarundersökningen är protesen borttappad. Kalle har inte själv uttryckt några önskemål om att få nya tander-sättningar och verkar inte sakna sin protes. Han äter och tuggar utan större problem och mår bra.

Nu kräver Kalles anhöriga att han ska få fasta tänder både i överkäken och i underkäken. Efter information och diskussion kan man dock enas om att inte ändra något i överkäken, men att en täckprotes på två implantat i underkäken ska utföras. Nu säger också Kalle att han vill ha tänder i underkäken.

Behandlingen utförs och kräver att själva implantatinstallationen sker under narkos. Resten av behandlingen klarar Kalle av på konventionell väg.

Efter några månader kommer Kalle akut till tandläkarmottagningen med proteser i två delar. Kalle har själv inte

”Till slut har Kalle blivit desperat. Han slog sönder proteser i ett vredesutbrott.”

klarat av att sätta dit eller ta ut proteser och den har också skavt. Ny personal på gruppboendet har inte kunnat hjälpa till med vare sig att sätta dit eller ta ut och rengöra den och till slut har Kalle blivit desperat. Han slog sönder den i ett vredesutbrott. Det kommer också fram att när han en gång skulle besöka sin mamma fick han vända om halvvägs för att han glömt proteser. Hon blir ledsen när han inte är fin och har tänder, så när han ska träffa henne har det egentligen varit de enda tillfällen då Kalle själv varit noga med att använda sin protes.

Kalle själv är i dag nöjd och tycker att allt fungerar bra utan att han har tänder i underkäken. ●

Fallet i texten har tagits fram av etikkommittén men är baserat på verkliga händelser.

”Behandlingen gjordes kanske mer för mamman än för Kalle”

KOMMENTAR: Johanna Norderyd, övertandläkare, specialist i pedodonti i Jönköping och ledamot i Tandläkarförbundets etikkommitté.

Utfallet av behandlingen blev naturligtvis inte bra, men det behöver inte betyda att behandlare och anhöriga inte hade patientens bästa för ögonen när man påbörjade behandlingen, eller det man trott var patientens bästa. Det är inte orimligt att tycka att Kalle kan behöva ha tänder i underkäken, men det är grannliga att planera behandling för patienter som inte har full autonomi, vilket Kalle inte har.

Vilka krav ställs på personalen vid behandling av en patient som inte har full autonomi?

– Den intellektuella funktionsnedsättningen ställer högre krav på tandläkaren att ge nödvändig information och instruktion som är anpassad efter patientens förmåga samt att göra patienten

delaktig i beslut och behandling. Det senare är dock ett måste, även om det finns annan person som företräder patientens förmodade vilja och ska ge sitt informerade samtycke.

ENLIGT PERSONALEN på gruppboendet hade Kalle klarat av att äta utan sin underkäksprotes under många år och han använde egentligen bara proteser när han skulle besöka sin mor. Kalle själv hade initialt inte heller uttryckt behov av tander-sättning i underkäken, men ändrade sig under planeringen – kanske för att vara sina anhöriga till lags. **Hade det funnits något sätt att ”pröva” Kalles självupplevda behov och önskan före den omfattande behandlingen?**

– Av fallbeskrivningen framgår att man har brustit i uppföljning av protesens funktion, även om det inte framgår vem som har brustit. Man visste dessutom innan behandlingen påbörjades att Kalle inte klarar att ta ansvar för och utföra sin egen munhygien utan hjälp från

annan person. Trots detta har gruppboendets personal uppenbarligen inte fått den utbildning och information som behövts.

Behandlingen i sig krävde en sövning, vilket inte är något hinder om det finns stark indikation för behandling. Detta bör alltid övervägas noga, speciellt som Kalle själv troligen inte har haft full insikt i vad behandlingen innebär, påpekar Johanna Norderyd.

HON ANSER att omhändertagande, träning och uppföljning kanske hade lett till att Kalle haft behållning av sin underkäksprotes, men med facit i hand så har han genomgått en resurskrävande behandling som han i dagsläget inte har användning för. Och behandlingen kanske gjordes mer för mammans skull än för Kalles.

De etiska riktlinjerna finns på www.tandlakarforbundet.se under Våra frågor Etik. ●

3shape

TRIOS® - MER ÄN ETT INTRYCK

DIGITALA AVTRYCK I VERKLIGHETSTROGNA FÄRGER
MÄT TÄNDERNAS NYANSER MEDAN DU SKANNAR
HD-FOTON GER SUVERÄN MARGINALDETEKTION

Välj den optimala TRIOS®-lösningen för din klinik – vagn, ställ och stol i ett

www.3Shapedental.com/TRIOS

12 extraherades i stället för 53

En 13-årig flicka behandlades för parodontit där två mjölk tänder extraherades. När stygnen hade tagits bort upptäcktes det att fel tand hade extraherats, tand 12 i stället för tand 53.

I januari 2013 behandlades den 13-åriga flickan vid specialisttandvården för parodontit.

Remissen inför behandlingen skickades från specialisttandvården för ortodonti och gällde extraktion av två mjölk tänder och friläggning av en permanent tand i överkäken.

Behandlingen genomfördes och stygnen togs bort åtta dagar senare.

FYRA DAGAR SENARE kontaktade patientens mamma kliniken med misstanken om att fel tand hade extraherats. Den ansvarige tandläkaren konstaterade att så var fallet; tand 12 hade extraherats i stället för tand 53.

Det är enligt vårdgivaren för tidigt att bedöma konsekvenserna för patienten eftersom det är ett komplext fall. Tro-

ligen hade extraktioner behövt göras längre fram.

Vårdgivaren identifierade flera orsaker till det inträffade:

Den behandlande tandläkaren brast i rutinen att förvissa sig om vilken tand som skulle extraheras. Bedömningen kan försvaras av följande faktorer: tand 12, som extraherades, var underdimensionerad och liknade en mjölk tand, tandläkaren bedömde att tand 12 stod på platsen för 53, det var en bristande utveckling av tänderna i underkäken, vilket fick tandläkaren att tro att även tand 12 saknades; aplasi av tand 12 är vanligt förekommande. Dessutom fick den behandlande tandläkaren inte stöd i remissen angående aplasier, diagnoser och terapiplan.

”Det är enligt vårdgivaren för tidigt att bedöma konsekvenserna för patienten eftersom det är ett komplext fall.”

Vårdgivaren bedömer att sannolikheten för att liknande händelser ska inträffa är liten eftersom tandläkarna har den kompetens som fordras vid extraktionsingrepp.

Vårdgivarens åtgärder:

Den berörde tandläkaren diskuterade fallet med specialisttandläkare inom ortodonti och erbjöd patienten konsultation, en avvikelserapport skrevs, och patienten och föräldern informerades om händelsen.

Åtgärder på kliniknivå:

Man har gått igenom händelsen samt gjort en återkoppling till divisionsnivå. Nu används informationen om patienten från hela journalen och man kontaktar remittenten vid eventuella oklarheter.

Åtgärder på förvaltningsnivå:

Remisskrivningen ska förbättras genom att man tagit fram en remissmall för såväl interna som externa remisser. IVO anser att det inträffade har utretts på ett bra sätt och att åtgärder har satts in för att förhindra liknande händelser. ●

”Tandläkaren missade att ta del av daganteckningarna från remittenten”

KOMMENTAR: Malin Peterson, inspektör på IVO.

Den behandlande tandläkaren brast i rutinen att förvissa sig om vilken tand som skulle extraheras. Hur hade det kunnat undvikas?

– Av remissen framgick det endast att samtliga 3:or samt 74, 84 skulle extraheras och tand 11 friläggas. Det saknades ett flertal uppgifter i remissen. Tandläkaren gjorde en missbedömning av den permanenta tanden 12, som var underutvecklad, och placerad där 53:ans po-

sition brukar vara. Den var nu på 54:s plats. I verksamhetens journalsystem fanns möjlighet för tandläkaren att ta fram daganteckningar från den remitterande kliniken. Då hade misstaget kunnat undvikas.

Hur vanligt är det att brister i rutiner leder till misstag?

– I den sammanställning som IVO gjorde 2013 angående lex Mariaärenden inom tandvården framkom det att ungefär var fjärde händelse påverkades av brister i organisationen och dålig följsamhet till rutiner. Man kan inte bortse från det ansvar för den utförda behandlingen som åligger den som har legitimation. Rutiner tar inte bort detta ansvar.

Borde tandläkaren ha konsulterat en kollega om det fanns osäkerhet inför behandlingen?

– Det framgår inte av journalhandlingar eller yttrandet från tandläkaren om denne var osäker i sin bedömning. I det aktuella fallet bedömde vårdgivaren att tandläkaren var erfaren. ●

”Man kan inte bortse från det ansvar för den utförda behandlingen som åligger den som har legitimation. Rutiner tar inte bort detta ansvar.”

Missade kallelser av barnpatient

En pojke med funktionshinder uteblev från sina tandvårdsbesök och till sist upphörde kallelserna. Pojken löpte därmed större risk att utveckla munsjukdom.

2003 var den treårige pojken med funktionshinder på sitt första besök hos tandvården. Under de följande åren fram till 2009 kallades han en till fyra gånger per år för undersökning, men uteblev. Under åren 2010 – 2011 kallades inte patienten till kliniken vid något tillfälle.

I slutet av 2012 remitterades patienten från barnhabiliteringen till barntandvårdsspecialist. Patienten fick under 2013 tandvårdsbehandling under narkos. Inskolning påbörjades.

Konsekvens av händelsen är att pa-

tienten under tio år inte skolades in i tandvårdssituationen och utsattes för stor risk att utveckla munsjukdom. Om de uppkomna erosions- och kariesskadorna hade kunnat förhindras är enligt vårdgivaren svårt att bedöma.

Vårdgivaren identifierade orsakerna till det inträffade:

PERSONALEN VAR MEDVETEN OM, men följde inte rutinen att kalla patienten tre gånger per år, personalen saknade tydliga rutiner för hur man skulle agera när patienten uteblev vid upprepade tillfällen, och det är oklart om det fanns en rutin för detta före 2009. Patienten kan ha kallats tre gånger per år i enlighet med rutinen utan att dessa kallelser och uteblivna besök har journalförts. Klinikchefen har avsatt för kort tid för

genomgång av ett stort antal korrigeringsposter på kontrollistorna och från Försäkringskassan.

Efter händelsen har vårdgivaren sett över rutinerna och vidtagit ett flertal åtgärder:

En genomgång och uppföljning har genomförts av ”Riktlinje vid misstanke om att barn far illa” och ”Riktlinje vid upprepade uteblivande på klinik- och terapimöte”, samtal med berörda medarbetare har hållits, mer tid för administration har avsatts samt ytterligare tid i samband med förväntad ökad arbetsbelastning, och en regelbunden genomgång av listan ”Inaktiva barn” har genomförts.

IVO anser att vårdgivaren har utrett det inträffade och vidtagit åtgärder för att förhindra liknande händelser. ●

Stöd svensk odontologisk forskning

Svenska Tandläkare-Sällskapet delar årligen ut mer än en miljon kronor i forskningsbidrag. Det är bra, men skulle kunna vara mycket bättre. Vi vill öka utdelningen! Genom bidrag från dig och dina kollegor kan stödet till svensk odontologisk forskning bli större – och göra mer skillnad. Bidrar du med minst 1000 kronor får du ett diplom att sätta upp på kliniken.

Bg 770-1451 eller pg 501 49-4,
ange Gåva samt företag/person som avsändare.

Svensk odontologisk forskning behöver dig.
Du behöver svensk odontologisk forskning.
www.tandlakarforbundet.se/sts

Vi firar 10 års Tetric Evolution

Tetric EvoFlow®
Tetric EvoCeram®
Tetric EvoCeram® Bulk Fill

Tetric EvoCeram®

10 ÅRS
KLINISKA
BEVIS

mer än
100 miljoner
kompositfyllningar

Beställ nu och tjäna på erbjudandet!
www.ivoclarvivadent.com/tetric-evo-sv

www.ivoclarvivadent.se

Ivoclar Vivadent AB
Dalvägen 14 | 169 56 Solna | Tel: 08 514 93 930 | info@ivoclarvivadent.se | Fax: 08 514 93 940

ivoclar
vivadent®
passion vision innovation

7000 tyska tandläkare kan inte ha fel!

Största importören av högkvalitativa tandtekniska arbeten i Tyskland - NU i Sverige!

Få dina jobb snabbt levererade - med absolut högsta kvalitet!

- MDH är Europas största importlab
- 150 medarbetare i Tyskland
- 8 tyska kvalitetschefer i Kina
- Allt material köps in i Tyskland

Den svenska industri- och dentalgrossistkoncernen Lifco, ägt av Carl Bennet AB, har den 27 mars 2014 förvärvat MDH AG. Efter förvärvet av MDH kommer Lifcos affärsområde Dental omsätta 3,4 miljarder SEK varav Tyskland står för ca 40 % av omsättningen. Lifco Dental har ambitionen att fortsätta växa MDH:s verksamhet i Tyskland samt kommer med hjälp av koncernens övriga verksamheter i Europa etablera MDH:s affärsmodell på nya marknader.

Välkommen!

Kontakt:
MDH@lifco.se

KRÖNIKAN

Gunilla Nordenram: ”I vården är patienten alltid i någon mening i underläge i mötet med den professionella som vet mest – men vet kanske patienten ändå bäst?”

En medelålders man tycker att hans pappa på äldreboendet är sysslöslig och passiv och att ingenting görs för att aktivera honom. När pappan dött reflekterar sonen: ”Jag utgick från mina egna värderingar och lyssnade inte på vad pappa egentligen ville. Han verkade egentligen tillfreds med sin livssituation. Pappa var beroende av vård och omsorg och närmade sig obevekligt livets slut. Jag var frisk, mitt i livet, med självbestämmande och ansvar.”

Empati är förmågan att uppleva och förstå andra personers känslor – att ställa sig i den andres skor och med det perspektivet förstå den andre. Empati handlar däremot inte om att tycka om, känna sympati för, tycka synd om eller ha medlidande.

Den empatiska förmågan är en viktig egenskap i vården liksom i alla sammanhang där man som professionell möter människor som behöver hjälp. I vården är patienten alltid i någon mening i underläge i mötet med den professionella som vet mest – men vet kanske patienten ändå bäst?

EMPATI VAR ÄMNET FÖR DAGEN på ett studentseminarium och diskussionerna blev livliga. Var empati en mera kvinnlig egenskap utvecklad sedan grottsåldern då kvinnans roll var att ta hand om barnen och familjen medan mannen var beskyddaren/jägaren/krigaren? Behöver en professionell ishockeyspelare som kämpar för sitt lag samma mått av empati som barnmorskan på förlossningsavdelningen?

Så ungefär gick diskussionen. Efteråt dröjde sig en av pojkarna kvar i föreläsningssalen. Han såg olycklig ut och hans fråga var om han som man med, som han uppfattat det, mindre empatisk förmåga kunde göra nå-

Gunilla Nordenram har arbetat som distriktstandläkare, privat tandläkare och sjukhustandläkare. Nu docent i gerodonti på Karolinska institutet. Tilldelad KI:s pris i etik år 2006.

got för att förbättra den. Mitt svar var ganska givet. Att du funderat visar att du blir en tandläkare med tillgång till din empati i ditt arbete. Han sträckte på ryggen när han gick ut.

Empati är beroende av både arv och miljö. Barn föds med förmågan att vara sensitiva och responsiva till människor i sin omgivning. De kan tidigt skilja på glada, förvånade och ledsna ansiktsuttryck. Förmågan att reglera och anpassa emotionella svar i sociala sammanhang är en fråga om mognad och anses framför allt bero på inlärning.

MEN HUR KAN MAN FÖRSTÅ LIVSSITUATIONER som man själv inte konfronterats med? Att vara kroniskt sjuk, att leva med en handikappad anhörig eller att någon känslomässigt nära person drabbas av en sjukdom med obevekligt dålig prognos.

I sådana möten bör tandläkaren minnas att ”teeth have people”. Och att vi har två öron men en mun. Lyssna på patienten – också för att patienten är en levande lärobok! Med åren blir det ett stort och viktigt bibliotek. Skönlitteraturen kan också bidra till kunskap och förståelse för livssituationer som ligger utanför våra egna. Och själva går vi livet ut i LHS* – som kontinuerligt ger oss egna erfarenheter att bygga förståelse på. En bättre vision än att leva livet i efterskott.

Den medelålders sonen tyckte sig sakna insikt om pappans värderingar i slutfasen av hans liv. Hos sonen finns säkert också känslor av sorg och oro men kanske också ångest inför sitt eget åldrande. Även han behöver mötas av empati i vården och inte som en krävande anhörig. ●

*Livets Hårda Skola

Swedental! Monter A18:30

Möt oss på Swedental!

Välkommen till vår monter A18:30 på årets Swedental 13–15 november.

Årets nyheter är efterlängtade. Vi är stolta över att lansera Z900, marknadens starkaste turbinvinkelstycke med hela 26 W effekt. Dessutom kan vi äntligen erbjuda Z24L, ett lågvarvsvinkelstycke med ett riktigt litet huvud, något som marknaden efterfrågat länge. Våra erbjudanden börjar gälla redan nu!

Nyhet!

Z-serien – marknadens starkaste highspeed!

Mässerbjudanden!

iPhone 6 på köpet!

Köp 2 st valfria turbinvinkelstycken ur Z-serien och 3 st Z25L lågvarvsvinkelstycken 1:1 – få en iPhone 6, 16GB på köpet.

+

=

2 st valfria turbiner i Z-serien
Turbinvinkelstycken* i titan, med ljus.

3 st Z25L
Lågvarv 1:1 i titan, med ljus.

iPhone 6, 16GB, olåst

Putsvinkelstycke på köpet

vid köp av något av följande vinkelstycken:

1 Z900L turbin

1 X600L eller 1 X700L turbin

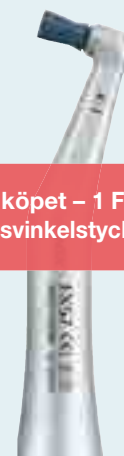

1 Z95L lågvarv

1 X95L lågvarv

På köpet – 1 FX57
putsvinkelstycke!

Värdepaket

Köp 2 st valfria S-Max turbiner,
2 st S-Max lågvarv 1:1
och 1 st putsvinkelstycke FX57.

2 S-Max turbiner

2 S-Max lågvarv 1:1

1 FX57

22 990:-
exkl. moms

10 000:- i inbytesrabatt vid köp av Surgic Pro.
Gäller vid inbyte av samtliga implantatmaskiner på
marknaden.

Surgic Pro kirurgimotor

Pulver på köpet!

Perio-Mate
För behandling
av tandfickor

4 flaskor pulver ingår vid
köp av en Perio-Mate.

Prophy-Mate Neo
pulverpolerare

4 flaskor pulver ingår vid köp
av en Prophy-Mate Neo.

Alla erbjudanden gäller t.o.m. 25/11 2014 och gäller också hos Svensk Dentservice. Dessa erbjudanden kan inte kombineras med avtalspriser.

 TS DENTAL

TS Dental är svensk generalagent för märket NSK.
Box 37, 911 21 Vännäs, Tel. 0935-131 11, info@tsdental.se, www.tsdental.se

 **Svensk
dentservice**

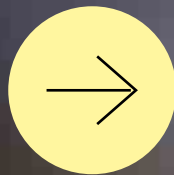
NSK:s sortiment kan även köpas via Svensk
Dentservice / www.dentservice.se

Tema

Futurumkliniken förlöser framtidens innovationer

Malmö Tandvårdshögskola har precis fått grönt ljus och en finansiering på 15 miljoner kronor för att dra igång Futurumkliniken. Tanken är att högskolan ska hjälpa innovatörer på tandvårdsområdet att utveckla bättre produkter.

TEXT: FREDRIK HEDLUND FOTO: ANDRÉ DE LOISTED

● Materialprovning på
Futurumkiniken. Läs mer
på sidan 62.

”Det vi ska syssla med är det som kommer, inte det vi har i dag.”

O rden kommer från Per Vult von Steyern, över tandläkare och forskare inom ämnet oral protetik vid Tandvårdshögskolan i Malmö. Han är ytterst ansvarig för projektet Futurumkliniken som precis har fått finansiering från innovationsmyndigheten Vinnova med en budget om 5 miljoner kronor per år i tre år – sammanlagt 15 miljoner kronor.

● "Här kan man testa nya idéer i praktisk verklighet redan under utvecklingsfasen", säger Per Vult von Steyern, projektledare för Futurumkliniken.

se om det finns förutsättningar för att verksamheten kan bära sig. Det blev positivt svar på båda frågeställningarna.

Futurumkliniken är nu på väg att bli den första nationella testbädden inom odontologin. Det innebär en miljö där enskilda personer, organisationer som exempelvis patientorganisationer eller företag kan testa nya idéer i praktisk verklighet redan under utvecklingsfasen. Tanken är alltså att uppdragsgivare inom tandvårdsområdet ska kunna hyra in sig och testa sina prototyper och idéer tillsammans med dem som vet hur de kommer att användas i verkligheten. Det kan vara allt ifrån tester av nya material eller produkter tillverkade på nya sätt till patientupplevelsen av en ny metod. Allt ska, i princip, gå att testa på Futurumkliniken.

– Fakulteten har högt specialiserade laboratorier av olika slag som kan användas för tester. Vi har ett rum med 35 patientsimulatorer och nio toppmoderna behandlingsplatser i kliniken. Vi har också en stor vana vid klinisk forskning, säger Per Vult von Steyern.

HAN BESKRIVER SATSNINGEN som en win-winsituation för alla inblandade parter. För innovatörerna är poängen att slutprodukten blir mycket bättre om den nya idén testas under realistiska förhållanden redan tidigt i utvecklingsfasen och de får återkoppling från tandvårdspersonal som ska använda den eller från patienter som ska utsättas för den.

För Vinnova är syftet att ge Sverige en ökad konkurrens-

Detta är Futurumkliniken

Vad: Futurumkliniken är en nationell testbädd för innovatörer och innovationsföretag inom tandvårdsområdet. Det är inte så mycket en fysisk klinik inom fyra väggar, utan mer ett koncept inom Malmö Tandvårdshögskolas ramar. Tanken är att utnyttja högskolans faciliteter på ett bättre sätt samtidigt som det främjar utveckling av nya tekniker och produkter inom tandvården.

Var: Malmö Tandvårdshögskola i centrala Malmö, 13 minuter med Öresundståg från Kastrups flygplats.

När: Under 2014 har kliniken startat som ett pilotprojekt, från årsskiftet startar Futurumkliniken på riktigt.

Vilka: Huvudman är Malmö Tandvårdshögskola och projektledare Per Vult von Steyern. Finansieringen om 15 miljoner kronor under tre år står bland andra den statliga innovationsmyndigheten Vinnova för, men även andra finansierare finns med.

kraft som forsknings- och utvecklingsnation. Det är nämligen inte i första hand de stora multinationella företagen som förväntas använda sig av möjligheterna på Futurumkliniken, de har sina egna utvecklingsavdelningar.

– Framför allt handlar det här om ett samarbete med små och medelstora företag som inte har en egen FoU-avdelning, men också till exempel en uppfinnarjocke på folk tandvården i Svedala som kommer med något intressant. Vi ska fylla gapet som finns mellan forskning och utveckling och innovatören eller uppfinnaren, säger Jonas Becktor, över tandläkare och forskare inom käkkirurgi och oral medicin, som är med i styrgruppen för kliniken.

Slutligen ser Per Vult von Steyern en mängd fördelar för högskolan.

– Vi räknar med att vi får spin-offeffekter som kommer att gynna verksamheten. Vi har också utrustning som används ganska mycket, men som periodvis inte används och då får vi en bättre utnyttjandegrad på dessa. Sedan räknar vi med att om vi är i den absoluta frontlinjen så har vi också möjligheter att ha glädje av det, dels kunskapsmässigt – vi lär oss rätt mycket – dels i den andra verksamheten, planering av forskning och så vidare. Och så självklart det nätverk som detta kommer att skapa, säger han.

Som exempel på nätverkskontakter som har skapats tack vare Futurumkliniken nämner han SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut, gamla Statens Provningsanstalt,

Under dessa tre år ska en affärsmodell tas fram och implementeras och kliniken ska sedan vara självbärande. Det finns inget vinstkrav från högskolan, men projektet får heller inte kosta pengar.

Under 2014 har Malmö Tandvårdshögskola kört en pilotverksamhet inom ramen för en förstudie för att dels se vilket intresse som finns bland innovatörer och innovationsföretag, dels

Futurumkliniken i praktiken: 1. Materialprovning

På Futurumkliniken kan man utföra hållfasthetsprov av olika material. Tandmaterial som ska testas monteras i en maskin som utsätter materialet för upprepade belastningar som ska motsvara tuggkraften i ett bett. Ett ISO-test kräver två miljoner cykler för att säkerställa kvaliteten, något som tar över en månad att genomföra. Här övervakas processen av Lisa (Evaggelia) Papia, disputerad tandtekniker och medlem av SIS standardiseringskommitté.

som de ska samarbeta med vid certifieringar, och en forskargrupp vid Lunds Tekniska Högskola som har specialiserat sig på att studera patientupplevelser av olika metoder och tekniker.

– Tandvårdssituationen är väldigt dramatisk för många patienter. Här kan vi plocka in forskargruppen för att titta på en utrustning eller metod. Kanske kommer de med en rekommendation om att utrustningen inte ska se ut på just det viset för det är lite för skrämmande, säger Per Vult von Steyern.

Bildandet av Futurumkliniken skapar betydligt tätare band mellan företag i tandvårdsbranschen och Malmö Tand-

vårdshögskola. Företagen blir beställare och Futurumkliniken uppdragstagare som anpassar verksamheten efter företagets behov. Något som skulle kunna uppfattas som att högskolan riskerar att sälja ut en del av sitt oberoende.

– Eftersom detta är ett ganska nytt sätt att samarbeta på kan kanske vårt oberoende ifrågasättas. Men det är just oberoendet som är vår styrka och därför får det aldrig finnas situationer där det finns tvivel om detta. Det är själva grunden i högskolans och vår verksamhet. Tvärtom tror vi att företagen ser vårt oberoende som en stor styrka när de väljer oss som samarbetspartner, säger Jonas Becktor.

Inte heller Per Vult von Steyern ser någon större risk med upplägget.

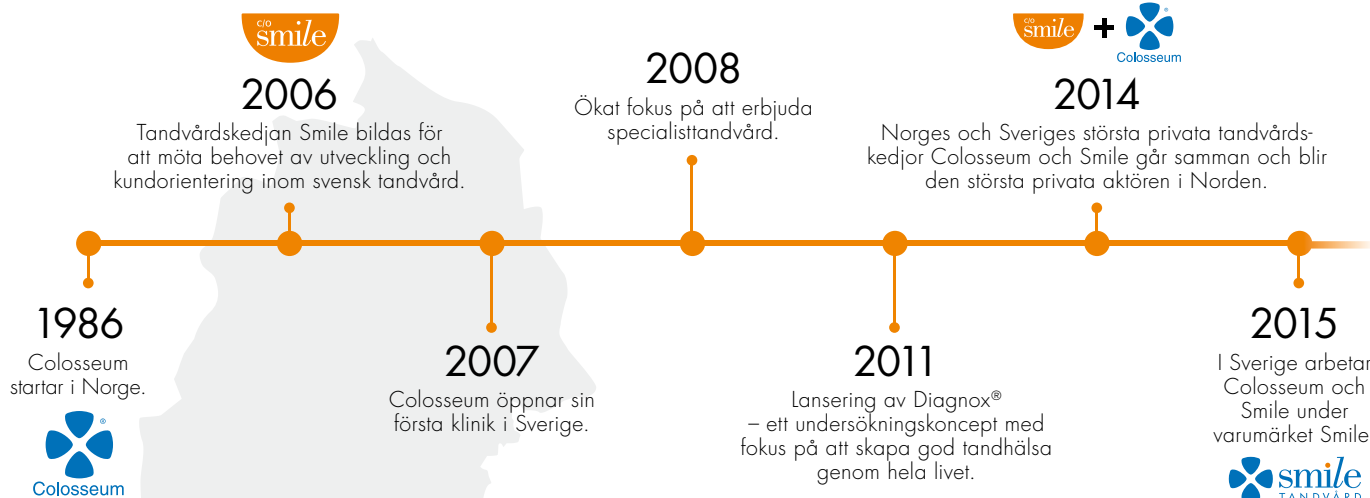
– Vi har ju samarbete med industrin i andra sammanhang, vi befinner oss inte i en hermetisk bubbla utan det förekommer re-

dan nu. I dag krävs det av universiteten att vi måste samarbeta med industrin, säger han.

– Det är ju helt olika om det är uppdragsforskning, tester av ett material till exempel, eller om det handlar om forskningen som vi bedriver annars. Om ett företag vill ha en produkt testad är de i ett utvecklingsstadium och vill ha reda på om produkten håller. Om inte så bollas det ju tillbaka till företaget, det är ju som vilken produktutveckling som helst. När det kommer till klinisk forskning kan det vara ett helt annat protokoll och då kan det vara universitetet som driver forskningen. Då är det ingen tvekan om vem som äger data, då ska det publi-

”Det är just oberoendet som är vår styrka och därför får det aldrig finnas situationer där det finns tvivel om detta.”

Nu söker vi fler som vill vara med och skapa Sveriges bästa tandvård.

I Sverige kommer Colosseums och Smiles kliniker att verka under namnet Smile från och med årsskiftet, med visionen att skapa Sveriges bästa tandvård. Samgåendet är början på en resa där vi steg för steg ska utveckla svensk tandvård. Idén är att förena hög kvalitet i vården med en genomtänkt serviceupplevelse. Att få våra patienter att le är inte vårt enda mål. Vi vill också etablera de bästa arbetsplatserna inom svensk tandvård. Nu söker vi fler kliniker och människor som vill arbeta inom Smile-konceptet.

För dig som privattandläkare finns många möjligheter:

- Konkurrenskraftig värdering av din verksamhet
- Trygg övergång för personal och patienter vid generationsskifte
- Sälja kliniken och jobba kvar i önskad omfattning
- Slippa ansvar för personal och administration
- Utvecklas genom att ingå i ett större sammanhang med fler kollegor
- Arbeta i modern klinikmiljö

Är du intresserad av en förutsättningslös diskussion om dina möjligheter? Kontakta Tobias Wirén på tobias.wiren@smile.se. Vi vinnas även på Swedental den 13–15 november. Välkommen.

Smile har 25 kliniker på 21 orter i Sverige och har 500 medarbetare, varav ca 40 är specialister: Arboga, Borås, Göteborg, Halmstad, Helsingborg Drottninggatan, Helsingborg Springpostgränden, Jönköping A6, Jönköping City, Katrineholm, Kumla, Linköping, Malmö City, Malmö Slottsstaden, Malmö Södervärn, Mariestad, Mölndal, Norrköping, Stockholm SDIC, Sundsvall, Trelleborg, Uddevalla, Vänersborg, Västerås, Växjö och Örebro.

“Få det bästa av tre världar!

Ett in-house milling koncept för Tandläkare!

Ett in-house milling koncept för Tandläkare!

Vi erbjuder ett noga utvalt in-house milling koncept för Tandläkare, lämpligt för den lilla protetiken. Kom till Swedental och se det live, från Intra-oral scanning till färdig krona på en timme.

Tandläkare Staffan Söderström, Lycksele, demonstrerar kl. 11 och kl. 14 på fredagen 14/11.

Välkommen att träffa oss på Swedental i monter A07:03.

3shape

ivoclar
vivadent
passion vision innovation

 openMILL
HIGH QUALITY CAD/CAM PRODUCTION

För mer information, ring oss på 040-755 45!

TEL 040 755 45 FAX 040 611 38 70

E-MAIL INFO@M-TECDENTAL.SE WEBB WWW.M-TECDENTAL.SE

M-TEC
D E N T A L

Futurumkliniken i praktiken: 2. Patientsimulatorer

På Futurumkliniken finns 35 platser med patientsimulatorer. Här kan nya instrument och tekniker testas på dockor innan de används på riktiga patienter. Det kan antingen vara studenter, yrkesverksamma tandläkare eller specialister som testar. Här kan företag också demonstrera nya produkter för många tandläkare samtidigt.

3. Nya användningsområden för tekniker/produkter

En av fördelarna för forskningen på Tandvårdshögskolan är de spin-offeffekter som Futurumkliniken kan katalysera när nya produkter eller tekniker används på nya sätt. Ett exempel är när en 3D-röntgenbild skrivs ut på en 3D-skrivare så att kirurgen snabbt kan få en modell av vad som väntar inför en kirurgisk behandling. Här en 3D-utskrivna modell av en retinerad visdomstand i höger underkäke.

ceras utan undantag, förutsatt att det är av intresse för världen utanför, säger han.

Nu väntar en hektisk tid där ny personal ska anställas och kliniken ska vara igång med skarp verksamhet efter årsskiftet. Och kliniken kan användas till mer än att testa prototyper och utveckla uppfinningar, berättar Per Vult von Steyern. Till exempel ska det vara möjligt för företag att använda kliniken som lokal för utställningar, demonstrationer eller regelrätta tester av färdiga produkter.

– Även när en produkt är färdigutvecklad kan man testa hur den fungerar egentligen, hur de som arbetar med produkten upplever den, hur patienten upplever det. Är det något som är väldigt bra, men fullständigt skrämmande för patienten så är det kanske någonting som man ska ändra på, säger han.

Per Vult von Steyern tillåter sig även att spana lite längre in i framtiden för Futurumkliniken, nu när driften ekonomiskt är säkrad de kommande tre åren. Och då handlar det om att skapa möjligheter för att testa nya idéer ännu tidigare i processen.

– Vi planerar en virtuell klinik där idéer kan visualiseras i 3D, säger han.

DET ÄR INGEN TVEKAN OM att Malmö Tandvårdshögskola med Futurumkliniken kommer att vara en faktor att räkna med framöver.

– Vi vill vara med och forma framtiden, säger Per Vult von Steyern. ●

● Magnus Martinsson (t.v.) och Jörgen Glans (t.h.) inspekterar kronor och broar som producerats med ett slags 3D-skrivare för metall.

”Vi vill att våra produkter testas av en oberoende part”

En pionjärkund till Futurumkliniken är företaget M-Tec Dental i Malmö. Vd Magnus Martinsson tvekar inte om vad som är det viktigaste.

– Vi vill ha en oberoende part som testar våra produkter, säger han.

M-Tec Dental i Malmö startade 2008 som en traditionell dentaldepå för främst tandtekniker. Två år senare gav man sig in på området dental CAD/CAM-produktion och blev samtidigt återförsäljare av en dental skanner. Företaget erbjuder en öppen lös-

● ”Vi hade kunnat bygga upp en egen testavdelning, men det hade inte haft samma värde”, säger Magnus Martinsson, vd på M-Tec Dental.

ning där skannern inte var låst till något speciellt produktionscenter.

– Vi förändrade branschen med vår fria teknik, hävdar Magnus Martinsson, vd för M-Tec Dental.

Företaget hade visserligen också tillverkning av CAD/CAM-framställd protetik, men ville inte låsa in sina kunder, något som visat sig vara ett framgångsrikt koncept.

– Vi sa till kunderna att vi så klart gärna vill ha deras beställningar, men att de också kunde gå till någon annan.

I dag erbjuder företaget kronor, broar, distanser och implantatbroar i flera material. Det handlar dels om CAD/CAM-frästa produkter i zirkonoxid eller metall, dels om laser-smälta kobolt-kromprodukter. Det kan lite förenklat beskrivas som en 3D-skrivare som skriver i metall. Ett kobolt-krompulver sprids ut på en platta, därefter går en laser över ytan och smälter ihop pulvret på de ställen där det ska bli metall. Ett nytt lager pulver sprids ut och lasern smälter igen.

Metoden kallas ”Se-

Varje droppe konstruerad för att hjälpa till att minska karies riskfaktorer

Listerine Professional Fluoride Plus förvaltar de riskfaktorer som identifierats i Keyes-konceptet¹.

Alkoholfria Listerine Professional Fluoride Plus bidrar till att minska risken för karies eftersom det:

- Innehåller extra fluor 450 ppm (0.1%) som **stärker** tänderna
- **Reducerar** plack
- **Kontrollerar** den bakteriella syraproduktionen

Listerine Professional Fluoride Plus ger 100% ökat skydd för tänderna jämfört med endast fluortandkräm (i laboratoriestudie²).

Säljs endast på apotek och tandvårdsklinik

1. Van Loveren C et al. European Journal of Nutrition 2012; 51(2S): 15–25.
2. Surface micro hardness, DOF 4–2013.

● 20 sekunder "Selective Laser Melting", SLM. Varje ljuspunkt motsvarar en kort lasersmältning av metallpulvret.

lective Laser Melting", eller SLM.

M-Tec Dental är ett av de första företag som redan har ett samarbete med föregångaren till Futurumkliniken, den klinik som byggts upp under förstudien på Malmö Tandvårdshögskola. Kliniken har bland annat testat företagets individanpassade distanser enligt en standardiserad metod.

– De har kört ett ISO-test som innebär att de belas-

tar våra distanser i två miljoner cykler där krafter sätts in från sidan i en viss vinkel för att se vad som krävs för att de ska knäckas.

– Det tar över en månad per implantatsystem att köra testet, säger Magnus Martinsson.

DET FINNS EGENTLIGEN inget krav på att individanpassad protetik ska certifieras och CE-märkas, men Magnus Martinsson ville få sina pro-

dukter kollade för sin egen skull.

– Vi ville ha dokumentation från en oberoende källa även om det inte fanns något krav på det. Både för att försäkra oss om att vi har bra produkter, det ger ju oss en trygghet själva, och för att sedan kunna visa upp att vi har bra produkter. Så för vår del har vi tänkt detta som ett löpande samarbete så fort vi utvecklar en produkt, säger han.

Rent teoretiskt hade företaget kunnat bygga upp en egen testavdelning för att köra testerna själv, men det hade inte blivit samma sak, menar Magnus Martinsson.

– Det är inte alls samma värde i det eftersom det inte är oberoende. Vi vill ha en oberoende part som testar våra produkter. Kritiker kan ju annars alltid säga att vi har manipulerat testerna på något vis. Här vet man att det är vad vi visar, säger han.

ÖRESTAD DENTALLAB
– I tandvårdens tjänst –
040-162000

Kurs!
28-29 November 2014, Malmö

Estetik och digital teknik
Dr Galip Gürel, Istanbul, Turkiet

Kommunikation
Tandläkare, Karin Sjögren

Swedish Academy of Cosmetic Dentistry

Info och anmälan på SACD.se

KEYDENTAL *framtidslabbet*

595:-
MK CoCr broled

895:-
E-max krona

995:-
Zirkonium krona

Tel: 08-410 320 80 info@keydental.se www.keydental.se

Blockerar **92%** av dentintubuli vid **6 sköljningar** in vitro*¹

Alkoholfria Listerine Professional Sensitivity Therapy, ett munskölj att använda två gånger dagligen, bygger på kaliumoxalat kristallteknologi:

- Kaliumoxalat binder till kalcium i saliven och kristaller uppstår
- Kristallerna lagras djupt inne i de exponerade dentintubuli
- Kristallerna byggs upp vid varje sköljning vilket ger en djup, stabil och heltäckande ocklusion av dentintubuli

Listerine Professional Sensitivity Therapy kan användas separat för varaktigt skydd^{2,3} eller i kombination med sensitive-tandkräm.

Säljs endast på apotek och tandvårdsklinik

1. Sharma D et al, 'A novel potassium oxalate-containing tooth desensitizing mouthrinse: A comparative in vitro study' Journal of Dentistry Vol 41 S4 2013 Pg S18-S27.
2. Vid användning 2 gånger dagligen.
3. Sharma D et al, 'Randomised clinical efficacy trial of potassium oxalate mouthrinse in relieving dentinal sensitivity' Journal of Dentistry Vol 41 S4 2013 Pg S40-S48.
* Baserad på % hydraulisk konduktansreduktion.

Professionell munvård hemma

Colgate

**Maximum
Protection Caries**

plus **SUGAR ACID
NEUTRALIZER**

Besök oss i
vår monter på
SWEDENTAL
och hör mer.
Monter A15:31

BÄTTRE KARISSKYDD ÄN ENBART FLUOR

Fluor

**Sugar Acid
Neutralizer™**
+
Fluor

- Upp till 20 procent färre nya kariesskador*^{1,2}
- Bekämpar "sockersyror" i plack – den främsta orsaken till karies^{3,4}
- Minskar demineralisering⁵
- Fyra gånger större remineralisering⁵
- Nästan dubbelt så stor återuppbyggnad av tidig karies*⁶
- Testad av mer än 14 000 personer under åtta års forskning

*Jämfört med en vanlig fluortandkräm med 1 450 ppm F

Båda varianterna innehåller 1 450 ppm fluor

För ytterligare information, kontakta: Colgate Professional Oral Care - tel: 020-50 87 00, e-post: cprocse@colpal.com

1. Kraivaphan P, Amornchat C, Tiratana T, et al. Caries Res, 2013; doi: 10.1159/000353183.
2. Data on file. Colgate-Palmolive. 3. Wolff M, Corby P, Klaczany G, et al. J Clin Dent. 2013; 24 (Spec Iss A):A45-A54. 4. Santarpia P, Lavender S, Gittins E, et al. Submitted for publication in Am J Dent. 2013. 5. Cantore R, Petrou I, Lavender S, et al. J Clin Dent. 2013; 24 (Spec Iss A):A32-A44. 6. Yin W, Hu DY, Fan X, et al. J Clin Dent. 2013; 24 (Spec Iss A):A15-A22.

† Resultat från två tvååriga kliniska undersökningar jämfört med en vanlig fluortandkräm, båda med 1 450 ppm fluor. † Resultat från en sexmånadersstudie som bedömde förbättring i utveckling av emaljkarier med hjälp av QLF-metoden (Quantitative Light-induced Fluorescence) jämfört med en vanlig fluortandkräm, båda med 1 450 ppm fluor. QLF är ett varumärke som ägs av Inspektor Research Systems BV.

● Slutresultatet, kronor, bryggor och broar i kobolt-krom, CoCr, med perfekt passform.

Han menar därför att det inte finns något som helst intresse från hans sida att försöka manipulera resultaten, tvärtom.

– Vi vill ju veta om det är något som inte är bra så att vi kan fånga upp det. Det är ju inte så komplicerat, då är det bara att ändra det. Sedan testar man det igen. Vi vill sä-

kerställa att vi inte levererar en produkt där alla enheterna går sönder efter ett år, säger han.

Han ser framför sig att samarbetet med Futurumkliniken kommer att utvecklas och intensifieras.

– Vår ambition är att tillverka mer och mer egna produkter och våra framtida inn-

ovationer vill vi testa på ett tidigt stadium. Futurumkliniken blir vår testanläggning och även vår sparringpartner i utvecklingsfrågor, säger han.

MAGNUS MARTINSSON, som själv är civilekonom, uppskattar inte minst möjligheten att få synpunkter från

tandläkare och tandtekniker som kan ge nya idéer och aspekter på hur en produkt ska utvecklas.

– Samarbetet kan leda till utveckling på flera nivåer, både materialtekniskt och användarmässigt. Man kan ofta utveckla en produkt genom att ta in användarperspektivet mer, säger han. ●

NYHET!

We care for healthy smiles

Var du vill. När du vill.

TePe EasyPick™ –
helt enkelt rent mellan tänderna
www.tepe-easypick.com

Tillverkas i Sverige

stöder användning av TePe's produkter

AD140005SE

Hållbara lösningar.

Dentalminds utvecklingsarbete försäkrar er om en bättre hållbarhet och bildkvalitet. Med andra ord, din röntgensensor varar längre.

Miss inte nya förbättrade bildhanteringsprogrammet Dentalmind Imaging.

PS. Glöm inte att ta med din iPad mini du hittar här i tidningen. Du kan vinna en alldeles riktig hos oss.

*Lena Vannas Löfqvist, specialist
i odontologisk radiologi hos
Dentalmind ger sina bästa tips
till bättre röntgenbilder.*

**Missa inte vår
nya sensor –
Dentalmind
Digital X-ray 3**

**Premiärvisning
på Swedental!**

Monter A17:30

**ODONTOLOGISK
RIKSSTÄMMA 2014**

STOCKHOLM
SWEDENTAL[®]

13–15 november • Stockholmsmässan

Dentalmind Digital X-ray 3.
Vår mest avancerade sensor.
Kopplas direkt till datorn via usb 2.0.

dentalmind[®]
INNOVATION ÄR VÅR MOTIVATION

HÄLSA

”Gymmet är en konstig miljö för många. Är man ovan kan det ta emot lite.”

På folktandvårdskliniken Porsudden i Luleå tränar man tillsammans.

TEXT: KARIN TIDESTRÖM FOTO: PER PETERSSON

● Kerstin Lantto, klinikchef för Porsudden, är också med och tränar.

En av medarbetarna på Porsudden har varit med och förhandlat fram en deal på ett gym som ligger runt hörnet från kliniken. För friskvårdsbidraget på 1 000 kronor får de tillgång till gymmets alla pass och dessutom tillträde till bland annat kommunens simhallar.

Nu tränar medarbetarna tillsammans i grupp.

– Vi har några medarbetare här som är väldigt träningsintresserade och som drar med de andra, säger klinikchefen Kerstin Lantto.

De gör även andra saker utanför arbetstid för att öka sammanhållningen. Varje år har de till exempel en surströmmingsfest. Men träningen har blivit en viktig del i gemenskapen.

FÖR TANDVÅRDPERSONAL som ofta får belastningsskador i axlar, rygg, nacke och armbågar är det viktigt att hålla igång. Gymträning är ett bra alternativ. Men kliniken deltar också i löpartävlingar som Blodomloppet och Våruset och i skidtävlingen Dundret runt.

– Vi har ett ganska stillasittande jobb och det är viktigt att man kompenserar det statiska genom att röra på sig, säger Kerstin Lantto.

De har även hälsoinspiratörer på arbetsplatsen, som till exempel håller i pausgymnastik, har ordnat sushikväll och bjudit på linsoppa till lunch.

Träningen på Porsudden är inget måste. Den bygger på fri-

Tre prylar som gör träningen roligare

- 1** Med en pulsklocka kan du hålla koll på intensiteten i träningen. Mycket pekar på att det finns många fördelar med högintensiv träning.
- 2** Rätt träningskor kan inte bara skona fötter och leder, de kan även inspirera till lite extra fart på löpbandet eller i motionsspåret.
- 3** Gåstavar är ett utmärkt träningsredskap för alla åldrar. Stavarna brukar höja tempot på promenaden och ger armar och hjärta välbehövlig träning.

● Gänget från folkhälso-
vårdskliniken Porsudden
i Luleå kör hårt på ett
spinningpass. I förgrunden
Kerstin Lantto, Maria Lind-
vall och Malin Blomstig.

villighet, precis som klinikens alla andra aktiviteter.

– Man ska inte tänka att det inte är någon idé om inte alla går med. Även om det bara är en tredjedel som går är det ett jättebra resultat. De övriga kanske går med på något annat, alla kan hitta något de vill delta i, säger Kerstin Lantto.

En av anledningarna till att det fungerar så bra på Porsudden tror hon är att gymmet de tränar på ligger precis intill kliniken. En annan att de har engagerade medarbetare som driver på och tar initiativ.

Tandläkaren Malin Blomstig är en av de mest engagerade. Hon har tidigare arbetat som instruktör på gymmet där de nu har träningskortet. Favoritträningsformerna är styrketräning, crossfit och spinning, och hon

försöker få med sig så många som möjligt av kollegerna.

– Jag driver på de andra lite grann, försöker följa upp och fråga hur det går, säger hon.

En fördel med att träna tillsammans är att de träffas även utanför arbetet. Det leder automatiskt till att man lär känna varandra bättre och får fler samtalsämnen på jobbet. Men träningen leder också ofta till en positiv spiral när det gäller kost och allmänt välbefinnande.

– Börjar man göra något som man mår bra av leder det ofta till att man börjar trycka på fler knappar, säger Malin Blomstig.

GRUPPTRÄNING gör också att det är lättare att gå från ord till handling.

– Gymmet är en konstig miljö

● Malin Blomstig är tandläkare på Porsudden och träningsentusiast.

för många. Är man ovan kan det ta emot lite. Men det är många som håller fast vid vanan när de väl kommit igång. Det är roligt när folk går runt på jobbet och säger att de har sådan träningsvärk att de inte kan sitta ner. Men de pratar om det med glädje, säger hon.

ATT DELTA I LOPP tillsammans är också något hon rekommenderar.

– Att ha ett gemensamt mål månaderna innan, få upp flåset och sedan tävla tillsammans är jätteroligt, säger hon.

Själv märker hon direkt att kroppen säger ifrån om hon inte tränar.

– Jag blir öm i överkroppen och ländryggen när jag inte rör på mig. Arbetsdagen sätter sig i kroppen på ett annat sätt.

Möt oss på Swedental
i GUM's monter: A17:40

Benersättningsmaterial *easy-graft* CRYSTAL & *easy-graft* CLASSIC

- 100% syntetiskt benmaterial
- Elastiskt ur sprutan
- Modellerbar vid applicering
- Härdar in-situ
- Hög porositet
- Formstabil

Injicerbara granuler

Formbar massa

Stabil uppbyggnad

Sunstar GUIDOR • Tlf: 0707-30 50 40 • www.guidor.com

SUNSTAR
GUIDOR®

Sedan 2012 ingår GUIDOR® i Sunstar Group och produkterna återlanseras nu i Sverige

*Simple
Fast
Easy
& Very Safe*

Crestal Approach Sinus-KIT
CAS-KIT

OSSTEM IMPLANT

Quickly becoming surgeons first choice for
Implant and Sinus Augmentation solutions

OSSTEM[®]
IMPLANT

TSIII

Designed for excellent mechanical stability
Engineered for enhanced biological stability
Advanced function, design & surgical protocol
Providing the solution to missing teeth globally

WWW.OSSTEM.SE

OSSTEM[®]
IMPLANT

Visit us at **SWEDENTAL**, Stand A20:39
Stockholmsmässan, Älvsjö, Sweden
13-15 November, 2014

→ Mårten Nylén har tränat deltagarna i tv-programmet *Biggest Loser* i fyra säsonger. Förutom sitt jobb som personlig tränare håller han också föreläsningar och gruppträningar för företag.

TEXT: KARIN TIDESTRÖM

Experten: Med gruppen blir träningen av

Gör det enkelt för dig. Det är bättre att göra något litet i dag än att skjuta upp träningen till i morgon. Ofta handlar det om att prioritera, enligt Mårten Nylén.

– De som säger att de inte har tid att träna, de prioriterar det inte tillräckligt. Det finns personer som alltid skjuter upp saker till morgondagen. Jag brukar kalla dem för i morgon-människor. För att komma till skott med träning måste du bli en i dag-människa, säger han.

EN ARBETSPLATS kan stötta medarbetarna i detta på flera sätt. Dels kan ledningen erbjuda träningskort eller möjlighet att träna på arbetstid. Dels kan de bjuda in till inspirationsföreläsningar och främja hälsosamt leverne på andra sätt, till exempel genom att se till att det finns bra mat och nyttigt fika.

– Vill man ha en bra stämning på arbetsplatsen tror jag mycket på att främja hälsoaspekten, säger Mårten Nylén.

Ett alternativ är att erbjuda gemensam träning. En fördel med gruppträning är att det är roligt att göra saker tillsammans. Det ökar gemenskapen i gruppen.

En annan fördel är att det är svårare att ställa in när man bestämt tid med andra.

– Det är lättare att boka av om det bara hänger på en själv. Men människor är förstås olika. Vissa inspireras mer av att träna i grupp än andra, säger Mårten Nylén.

ATT UPPTÄCKA EN NY, rolig träningsform kan hjälpa en person att gå från ord till handling. Mårten Nylén skulle gärna se att arbetsplatser blev bättre på att erbjuda medarbetarna möjlighet att prova nya träningsformer. Många av de människor han träffar i sitt arbete har tidigare varit aktiva motionärer, men slutat.

– Kör man då ett pass igen får man väldigt ofta en nytändning. Den endorfinkick man får av ett bra träningspass är svårslagen, det sätter igång många må brahormoner. Jag önskar verkligen att fler företag skulle satsa på

att erbjuda träningspass, för att inspirera folk till motion och få dem att prova nya saker, säger han. ●

Foto: Dreanstime

Fördelar med motion

- Motion är inte bara bra för kroppen, det ökar också din mentala förmåga.
- Fysisk aktivitet har visat sig förebygga en lång rad sjukdomar, som hjärt-kärlsjukdomar, diabetes, vissa cancerformer och demens.
- Motion har också betydande effekt på psykisk ohälsa som depression.
- Enligt WHO är stillasittande den fjärde största orsaken till för tidig död i världen. Högt blodtryck och högt blodsocker ligger också inom topp tre.

Foto: Robert Björk

Mårten Nylén

GÖR: Personlig tränare, hälsoinspiratör och föreläsare.

TV-KARRIÄR: Har varit huvudtränare i tv-programmet *Biggest Loser* i fyra säsonger. Bli nu programledare och expertkommentator för *Ninja Warrior*, ett nytt tv-program i Kanal 5 där deltagarna ska ta sig igenom världens tuffaste hinderbana.

INSTAGRAM: @martennylen

FKG

swiss endo

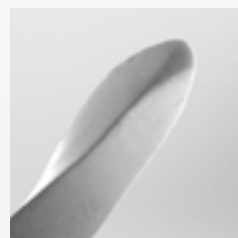
► **Race**, ett brett filsortiment
- från kanalsökning till rensning

Bemästrar metall-
utmattning

Optimalt skärande
Ingen skruveffekt
Förbättrad resistens -
Torque (vridmoment)
och materialutmattning

Exakt styrning

NY - Sterila och icke-sterila

PLANDENT
FORSSBERGS DENTAL
DENTAL-IT
MEMBERS OF PLANDENT DIVISION

Kundservice 08-676 54 10 eller www.plandent.se
Besök oss på Swedental i monter A11:28

FKG Dentaire SA
www.fkg.ch

Besök oss
i monter **A21:33**
på **Swedental**

DU UTFÖR SJÄLV
30 IMPLANTAT
PÅ **5 DAGAR**

Implantat Maraton på Swedental

Från sommaren 2014 kan nu även svenska tandläkare erbjudas dessa kurser. Implantat Maraton ger dig all nödvändig kunskap och erfarenhet som krävs för att omgående erbjuda både nya och gamla patienter avancerad implantat tandvård. Något som kommer att leda till såväl fler och nöjdare patienter, som ökad lönsamhet för din praktik.

Att fokusera på praktisk kunskap är en metod hämtad från medicinsk kirurgi. Dessa praktikorienterade kurser har hittills nått ut till 1 600 nöjda tandläkare som tillsammans utfört 50 000 implantat.

Doktor Alfredo Valencia, Ph D,

är övertygad om "Hands On"-metodens effektivitet. Han har över 30 års erfarenhet inom oral kirurgi och stöds av ett team erfarna internationella handledare.

Att "Lära genom att göra" är ett ytterst lyckat sätt att skaffa sig den nödvändiga tryggheten hand i hand med teori, säger doktor Valencia.

Kursen utförs i grupper om 2-3 elever och en handledare.

Stegvis guidning sker tills säkerheten sitter i ryggraden, i händerna och deltagaren känner sig helt trygg.

Du får vidare kunskaper som att fatta snabba beslut och du lär dig att hantera olika situationer som kan uppstå.

Doktor Alfredo Valencia, Ph D:

”

Att lära genom att göra är ett ytterst lyckat sätt att skaffa sig trygghet

DU KOMMER SJÄLV få operera in 30 implantat på patienter under kursen. Efter diskussion och genomgång av röntgenbilder mellan handledaren o deltagaren så utför deltagaren operationen direkt. De tre deltagarna i gruppen har alternerande olika roller. Den ena opererar, den andre assisterar och den tredje observerar o lär. Frågor kan ställas under behandlingen o du får svar direkt. Fotografering får också ske under operation och kan vara till stor hjälp.

Diskussion kan sedan ske med hjälp av bildokumentation. Att också ha med ett eget bildarkiv hem till kliniken kan vara av stor nytta.

Tidigare kurser inom implantat har

du mycket teoretisk och praktisk kunskap under en och samma gång. Även de som tidigare gått implantatkurs och inte känner sig trygga, kan här få den praktiska kunskapen tillgodosedd.

Med ökande efterfrågan på dentala implantat och brist på praktisk erfarenhet under tandläkarutbildningen skapar Implantat Maraton en unik möjlighet för dig att utveckla din klinik. Fördelen är också att ett personligt förtroende redan finns mellan dig och dina patienter. De känner sig redan trygga. Den invanda miljön avdramatiserar också själva behandlingen.

KURSERNA ERBJUDS på tre nivåer från nybörjare till avancerad, där deltagarens tidigare kunskaper, erfarenhet och intresse avgör nivån. Nybörjarkurserna fokuserar kring grundläggande implantat fall och deltagaren kommer själv få utföra 30 implantat.

Tandläkare med större erfarenhet kan välja att delta i en avancerad kurs med fokus på komplicerade fall. Där får deltagaren utföra minst 5 sinuslyft och dessutom assistera på ytterligare 5–10 stycken.

Oavsett kunskapsnivå eller erfarenhet så erhåller du 14 implantat skruvar och en operations bricka efter kursen. Du kan alltså sätta igång direkt hemma på din klinik.

DOKTOR ALFREDO VALENCIA, PH D, är en av pionjärerna inom implantatkirurgi. Kort efter det att professor Per-Ingvar Brånemark la grunden för sina implantat så startade doktor Valencia sin bana. Han reste frekvent till både Sverige och USA för att övervaka utvecklingen. I slutet av 80-talet arbetade doktor Valencia som konsult för Brånemark.

Den första implantatkursen hölls på Cuba 2003 tillsammans med Miroslaw Pienkowski, ägare av Trinon Titanium.

Numer hålls kurserna på Dominikanska republiken, Laos och Kambodja. Kurserna är snarlika men skiljer sig lite åt i upplägget.

Det som också är en gemensam nämnare är att havet är blått och solen lyser på dessa ställen på jorden.

Att du sedan får en ökad lönsamhet på din klinik och fler och nöjdare patienter är en bonus.

Implantat Maraton är till för att skapa och ge dig modet att våga.

Verkligheten är den att du efter avslutad Maratonkurs redan kan. ●

till största delen varit teoribaserade och tidsödande. Många tandläkare har svårt att komma igång då kurserna fokuserat på teoretisk inläring. Att inte komma närmare verkligheten än att installera 2–4 skruvar i plast eller griskäkar skapar inte den trygghet som öppnar upp för att våga börja jobba med implantat på din klinik.

Du ska efter avslutad kurs direkt kunna erbjuda dina patienter implantat och känna dig trygg med alla moment och avvikelser.

DE FEM DAGARNA är intensiva och fokus ligger på att från olika håll skapa inläring. Eftersom du både får assistera, operera och betrakta så inhämtar

Kambodja

Årets kurser är fullbokade.
Kursdatum för 2015 släpps i december.

Dominikanska republiken

December 2014 fullbokad.
Kursdatum för 2015 är 15–21 februari, 6–13 juni, 12–19 september och 29 november–5 december.

Laos

Årets kurser är fullbokade.
Kursdatum för 2015 släpps i december.

Dr. Amir Henareh, Sverige

”Mitt intryck av kursen är mycket positiv. Under en veckas intensiv praktik opererar man för 30 st implant. Man har också möjlighet att se och assistera många andra fall. I slutet av kursen känner man sig säker och kan göra implantat själv. Man träffar många trevliga tandläkare som samlas för kursen från olika delar av världen. Man lär sig nya saker och hittar nya vänner. Det är en mycket prisvärd kurs.

För mer information och anmälan:

telefon: 08-550 103 37

e-post: info@implantatmaraton.se

webb: Implantatmaraton.se

Tand

Inför riksstämman/Swedental

EN PIGG 50-ÅRING

Det är åter dags för Odontologisk Riksstämma/Swedental som i år firar 50 med att visa upp state of the art inom svensk tandvård. I år kan besökarna botanisera bland mer än 150 utställare och över 60 seminarier. Här tipsar vi om några saker du inte bör missa.

laKartono

Från party och cocktailmingel till spetsforskning och djupaste allvar

I mitten av oktober 1964 samlades 800 tandläkare för den första odontologiska riksstämman. Sedan dess har det hänt en hel del.

På årets riksstämma/Swedental väntas mer än tio gånger så många besökare som 1964, men då ska man komma ihåg att evenemanget numera riktar sig även till tandhygienister, tand-sköterskor och tandtekniker. Samt att mässan under lördagen har öppet för allmänheten.

Förra året drog stämman/mässan sammanlagt 8 600 besökare, varav drygt 2 300 också besökte ett eller flera seminarier. Hur siffrorna blir i år är förstas för tidigt att säga men totalt 153 utställare deltar på Swedental och antalet programpunkter på riksstämman är i år 63.

För att fira att stämman fyller 50 håller Tandläkare-Sällskapet

Stämman/Swedental genom åren

● För 10 år sedan, 2014, var antalet utsällare på mässan 210. I år väntas 153 utställare finnas på plats.

● Besöksrekordet för riksstämman/Swedental sattes i Göteborg 2005 då totalt närmare 15000 personer besökte mässan under de tre dagarna, nära 4000 av dem var också anmälda till något seminarium.

● 2015 hålls Odontologisk Riksstämma/Swedental på Svenska Mässan i Göteborg den 12–14 november.

ett cocktailparty i Spegelsalen på Grand Hôtel i Stockholm dagen innan mässan öppnar.

Som av en händelse var man även vid den första stämman 1964 på Grand Hôtel, eller Grand Hôtel Royal som det hette då. Det året hölls Kamratfesten, som den kallades, i hotellets vinterträdgård.

Den historien känner inte Tandläkare-Sällskapet ordförande, Gunilla Klingberg, till: – Nej, det var inte därför vi valde Grand. Det gjorde vi helt enkelt för att man vill att det ska vara något utöver det vanliga när man fyller 50. Och vad kan vara mer festligt än Grand?

Festen 1964 blev – enligt Tandläkare-Sällskapet tidning – ”okonventionell och trivsam – /.../ med god mat, utmärkt dansmusik och ett bejublat uppträdande av glada spexare ur tandläkarskolans studentkår”.

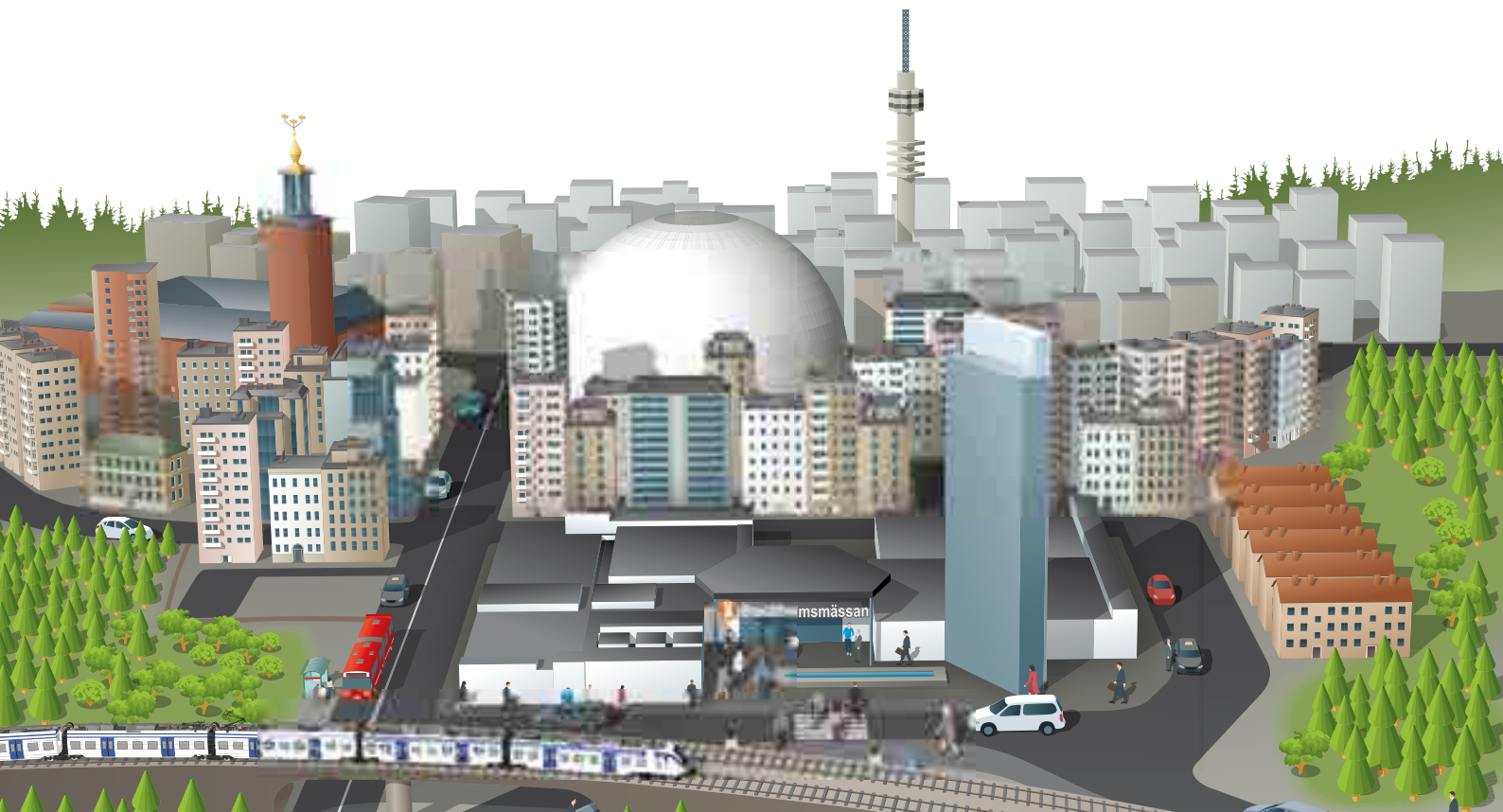
Tidningen rapporterar vidare: ”Trots att natten kanske för många blev sen fylldes föreläsningssalar och demonstrationslokaler snabbt på lördagsmorgonen.”

I detta nummer av Tandläkartidningen har du redan mött riksstämmanämndens ordförande, Andreas Cederlundh, och FSD:s ordförande, Thomas Andersson. På de följande sidorna kan du läsa mer om några av alla de intressanta programpunkter som finns på årets riksstämma. Möt också mannen som var med på den allra första stämman och nästan samtliga sedan dess.

Örjan Björklund

Illustration: Rikard Söderström

”Det ska vara något utöver det vanliga när man fyller 50.”

SER DU SKILLNAD?*

* *Inte vi heller. Båda broarna är nämligen nästintill identiska. De är båda kvalitetskontrollerade av erfarna tandtekniker i Sverige, de är båda gjorda för samma patient. Det enda som skiljer dem åt är att den högra är tillverkad av vår leverantör i Kina och är mycket billigare!*

Vi på Panda Dental kan kvalitet och vill låta er testa våra arbeten. Vi bjuder på första arbetet så du själv kan testa vår kvalitet och leveranssäkerhet! Allt från proteser, kronor till bettskenor.

Vill du veta mer? Kika in på vår hemsida:

www.pandadental.se

**PANDA
DENTAL**

Inför stämman

! **Vad:** Förutsättningar för utvecklingen av svensk odontologi. **Vem:** Svenska Tandläkare-Sällskapets museinämnd.
När: Pågående under stämman 13–15 november. Monter A22-19.

Nervöst inför första stämman 1960

– Nervöst. Jag tror knappt att någon av åhörarna begrep vad de elektronmikroskopiska bilder jag visade föreställde, säger Lars Frithiof, som talade vid ett symposium på den första riksstämman för 50 år sedan. Och som de flesta år är han på plats vid årets stämma.

Lars Frithiof tog sin tandläkarexamen 1960 och har arbetat som privat tandläkare och lärare vid tandläkarutbildningen vid KI, Huddinge. Han är specialist i oral kirurgi och parodontologi.

1960 blev han ombedd av handledaren Jan Wersäll att presentera fynd från sina elektronmikroskopiska studier vid ett symposium vid riksstämman.

Det var inte utan bävan han

höll sin del i symposiet. Han visade elektronmikroskopiska bilder, något som var nytt.

– Man hade observerat att cancer kunde utvecklas vid skador av tänder mot tungan eller av skador från skavande proteser. Det jag visade var hur basalmembranet förändrades vid precancerar och munhålecancer och hur cellerna bredde ut sig i bindväven, förklarar han, och tillägger:

– Men jag tror inte någon förstod vad jag visade eftersom det var bilder på cellnivå. Ingen hade några frågor, kanske beroende på att ingen ville göra bort sig. Ändå tror jag att mitt blygsamma bidrag uppskattades.

Men det var en åhörare som var kritisk efteråt.

● Lars Frithiof, utbildade sig till specialist i oral kirurgi och parodontologi.

– Jag fick en ganska omild och möjligen befogad tillrättavisning av en av paneldeltagarna om mitt påstående att varje form av kronisk irritation av vävnaderna, även av infektiös natur, kunde bidra till att initiera en canceromvandling.

Med åren har det blivit många riksstämmor för Lars Frithiof och hustrun Bodil – också hon tandläkare. I år finns de åter på plats, bland annat vid den monter som Tandläkare-Sällskapets museinämnd har och där besökare kan förkovra sig i viktiga utvecklingssteg inom tandvården.

– Jag och Bodil hoppas hinna med att lyssna på några symposier också.

Mats Karlsson

Upplev skillnaden!

CURAPROX

Besök oss i Monter A09:48
på Swedental

Välkomna!

CURADEN Scandic ApS, Sverige

Småbåtshamnen 20 A
263 39 Höganäs
Mobil: 0706259458
Mail: contact@curaprox.se
www.curaprox.se

 SWISS PREMIUM ORAL CARE

Vad: Allt fler blir äldre, en utmaning för tandvården. **Vem:** Madelene Wertsén, Paulin Ramberg och Pia Skott.
När: torsdag 13 november kl 11.45–13.15.

De äldres behov – en tickande bomb

Befolkningen blir allt äldre och inom en snar framtid kommer antalet 100-åringar att öka kraftigt. Vården av dessa patienter kommer att ställa särskilda krav på tandvården.

Utmaningen framöver blir bland annat att kunna möta de äldre patienternas krav på komfort och estetik. Samtidigt behöver tandvården bli bättre på att terapiplanera inför mer omsorgsberoende perioder av åldrandet.

Syftet med symposiet "Allt fler blir äldre, en utmaning för tandvården" är att visa på möjligheter och fallgropar med de verktyg och det arbetssätt som används inom tandvården i dag.

Etableringen av Gerioweb

kommer att ge tandvården nya möjligheter att samla och dela kunskaper och erfarenheter kring behandling och munhälsa för äldre patienter.

Är då tandvården tillräckligt förberedd på att andelen äldre och mycket äldre patienter kommer att öka?

– Det beror på vilken målsättning man ska ha. I en studie vid Centrum för äldretandvård i Västra Götaland har man sett att drygt 20 procent av revisionspatienterna försvinner efter 80 års ålder. Det är troligen personer som går från ett oberoende liv till ett skörare liv. För sköra personer ökar vanligen antalet riskfaktorer för att få karies och muntorrhet, ned-satt oralmotorik och motorik i

● Madelene Wertsén, övertandläkare, specialistkliniken för pedodonti och sjukhustandvård, Mölndal.

hand och arm. Ska vi ha målsättningen att nå dem som försvinner eller ska vi nöja oss med dem som kommer?, säger Madelene Wertsén, övertandläkare vid specialistkliniken för pedodonti och sjukhustandvård, Mölndal.

Vid symposiet kommer hon bland annat också att berätta om fördelen med Gerioweb, ett forum för konsultation och terapiplanering.

– Genom Gerioweb kan allmäntandvården och sjukhustandvården ha telefonmöten och diskutera olika fall som lagts in i programmet. Det är ett hjälpmedel för att hitta rätt behandlingsnivå för sköra och sjuka äldre.

Mats Karlsson

Syner styr din arbetsställning!

Genom analys & råd förbättrar vi din kroppsställning. Därefter anpassar vi optiken optimalt för ett hållbart arbetssätt. **Se bättre, må bättre!**

Prismaoptik och ultralätta lösningar i specialdesignade bågar.

Kontakta något av våra Kunskapscenter eller oss direkt så kommer vi ut till kliniken för en arbetsplatsanalys/instruktion som ligger till grund för din optiska lösning.*

Besök oss på Swedental i Stockholm 13-15 nov 2014, monter nr A12:11

MERIDENT OPTERGO **mo**
OPTICAL ERGONOMIC SOLUTIONS

www.meridentoptergo.se

*CERTIFIERADE OPTIKER FINNS I BORÅS, ESKILSTUNA, HÖÖR, JÖNKÖPING, KARLSKRONA, KARLSTAD, LINKÖPING, LUND, MALMÖ, MÖLNLYCKE, NORRKÖPING, RONNEBY, SKÖVDE, STOCKHOLM, SUNDSVALL, UMEÅ, UPPSALA, VARBERG, VÄNERSBORG, VÄXJÖ, ÖREBRO

Skydda dina ögon med härdljusskydd!

- som **skyddar** både operatör och assistent
- som testats och godkänts av **NIOM**
- som har **ergonomisk** design och är greppvänlig
- som är **vinklat** för bättre åtkomst och mindre "blänk"

Kontakta oss för testerjudande!

Ring: 031-88 77 27 eller

maila: info@meridentoptergo.com

Inför stämman

! **Vad:** Tortyroffren – behandling och bemötande i tandvården. **Vem:** Pia Lif-Bimer och Tuire Toivanen.
När: Fredag 14 november kl 15.30–16.30.

”Det krävs en hel del psykologi”

Tortyr riktas ofta mot tänderna och munhålan. Tandläkaren Pia Lif-Bimer hjälper offren, som plågas av svåra trauman och ofta är rädda för tandvården.

Tandvården i sig är oftast inte det svåra när Pia Lif-Bimer behandlar patienter som hon får på remiss från Röda Korsets Center för torterade flyktingar. Den största utmaningen är att få dem att känna förtroende så att de vågar och vill få tandvård.

Alla har traumatiska upplevelser bakom sig och de flesta mår psykiskt dåligt. De har mar-
drömmar, vaknar på nätterna och många pressar tänder.

Övergrepp och misshandel mot mun och tänder drabbar

en mycket känslig del av kroppen. Eltortyr riktas ofta direkt mot tänder och tunga, eller mot käkarna och då leder spasmer i käkmusklerna till att offren biter ihop och kan få frakturer på tänderna.

Sexuella övergrepp är vanliga i samband med tortyr och för både manliga och kvinnliga tortyroffer riktas övergreppen ofta mot munnen.

– Många som drabbats känner sig smutsiga och efteråt är det inte ovanligt att de borstar sönder tänderna, säger Pia Lif-Bimer.

Ibland är läkare inblandade i tortyren för att se till att den syns så lite som möjligt i efterhand. Det gör att offren kan bli

● Pia Lif-Bimer, tandläkare, Narkoskliniken.

rädda även för tandvården. När de kommer till Pia Lif-Bimer på Narkoskliniken i Stockholm har hon nytta av sina långa erfarenhet av att behandla missbrukare och andra patienter med stor tandvårdsrädsla.

– Jag tycker att det som är runt tandvården är väldigt intressant. Psykologin är spännande och jag blir jätteglad när jag lyckas hjälpa någon som är jätterädd för tandvården.

Torbjörn Tenfält

”Alla har traumatiska upplevelser bakom sig och de flesta mår psykiskt dåligt.”

calaject™

för smärtfria injektioner

CALAJECT™ är ett värdefullt hjälpmedel för att lägga smärtfria bedövningar. Systemet injicerar analgesivätskan så kontrollerat och skonsamt att bedövningen kan läggas, även palatinalt, utan att patienten känner obehag eller smärta under injektionen.

- Tre programinställningar för intraligamentell, infiltrations- och ledningsanestesi.
- Visuell kontakt med ampullen under hela injektionen
- Med integrerat nålsticksskydd
- Kostnadsneutral – inga ytterligare förbrukningskostnader!

SWEDENTAL
MONTER
NR. A20:19

reddot award 2014
winner

KOM ÄVEN OCH SE VÅRA LÖSNINGAR FÖR SÄKER KANYLHANTERING

RÖNVIG
Dental Mfg. A/S

Gl. Vejlevej 59 · DK-8721 Daugaard
Tel: +45 70 23 34 11. Fax: +45 76 74 07 98
email: export@ronvig.com · www.ronvig.com

whitenessperfect

Träffa oss
i monter A10:20
på Swedental!

Blekgelen med allt och lite till!

För första gången sedan 1989 har vi en ny blekgel som uppfyller våra höga krav på kvalitet och säkerhet. Den har självklart högt vatteninnehåll, perfekt avvägd viskositet, neutralt pH, kaliumnitrat för minskad känslighet och fluor för att stärka tanden. Särskilt bra passar Whiteness Perfect för dig som vill:

- Bleka med bästa kliniska resultat
- Slippa förvara blekgel i kylskåpet
- Sänka dina kostnader

Hittills har över 8 miljoner patienter behandlats med Whiteness Perfect!

Kampanj! Beställ multipack - få 25 % rabatt!*

** Erbjudandet gäller under november 2014 eller så länge lagret räcker.*

Ring oss på 08-646 11 02 eller besök oss på www.ahrendental.com

DentalConsult
ähren

NYA CROSS ACTION®

powered by BRAUN

Stöder Oral-B
powered by Braun

VÅR MEST AVANCERADE BORSTE HITTILLS
PERFEKT VINKLAD
FÖR EN
ÖVERLÄGSEN
RENGÖRING*

16°
vinkel

ORAL-B® PRO 6000 MED CROSS ACTION®
DEN SENASTE UTVECKLINGEN
INOM BORSTNINGSTEKNOLOGI

Perfekt vinklade borststrån i olika längder ger 22% bättre
plackborttagning och minskar blödande tandkött med 35%.†

* jämfört med en vanlig manuell tandborste och Sonicare® DiamondClean®.

† jämfört med Sonicare DiamondClean efter sex veckors användning.

Sonicare DiamondClean är ett varumärke som tillhör Philips Oral Healthcare, Inc.

ORAL-Bs® ELEKTRISKA TANDBORSTAR

GENTLE. EFFECTIVE. THOROUGH.

Fortsatt god tandvård efter besöket hos dig

Inför stämman

! **Vad:** Operativ kariesbehandling – så behandlar vi tänder 2014. **Vem:** Dan Ericson, Jan van Dijken och Thomas Jacobsen.
När: torsdag 13 november kl 15.15–16.45.

Alltför många omgörningar på grund av karies

De vanligaste orsakerna till omgörningar är karies och frakturer. Detta upptar mycket tid ute på klinikerna. Men tandvården kan bli bättre på att möta och åtgärda dessa problem.

I Sverige utförs årligen omkring fyra miljoner fyllningar till ett värde av närmare en halv miljard kronor. Både operatörs- och materialrelaterade faktorer påverkar hur gott utfallet blir. Och här finns mer att göra.

Hur tandvården ska arbeta för att minska antalet omgörningar tas upp i symposiet ”Operativ kariesbehandling – så behandlar vi tänder 2014”.

ENLIGT DAN ERICSON, professor i kariologi och en av de medverkande vid symposiet, är uppskattningen att omkring 80 procent av de vanliga fyllningarna (klass 2) överlever tio år.

– Orsaken till omgörningar på grund av karies är att sjukdomen inte kontrollerats. Änd-

rar man inte på kariesfaktorer kommer sjukdomen att fortsätta, vilket leder till omgörningar, säger han.

En fylld tand är i allmänhet mer eller mindre försvagad och dimensioneringen av fyllningen blir inte alltid optimal i förhållande till belastningen.

– Operatören kan välja att avvakta, putsa till, reparera eller byta ut hela fyllningen. Kriterierna för dessa åtgärder varierar troligen stort.

DAN ERICSON anser att antalet omgörningar kan minska. Hans recept är:

- Förebygg karies så att färre fyllningar behöver göras.
- Tajma fyllningsbeslutet så att fyllningen inte görs för tidigt eller för sent.
- Satsa hårt på sjukdomsbehandlande åtgärder hos de patienter som får karies och fyllningar.
- Skapa konsensus kring de kriterier som ska gälla för repara-

● Dan Ericson, professor i kariologi.

ration och omgörningar av fyllningar.

- Gör optimala fyllningar med låg frakturrisik och utan defekter. Det kräver rätt materialkunskap och rätt materialhantering.

KAN REGISTRET SKaPa bli till nytta för att minska antalet omgörningar?

– SKaPa kan exempelvis samla data ner på tandyttnivå i allmänpraxis. Olika former av interventioner kan kopplas till framtida överlevnad av ytan eller tanden. Den stora datamängden innebär att vi kan få en ”sann” bild av hur olika interventioner fungerar i allmänpraxis.

Mats Karlsson

”Tajma fyllningsbeslutet så att fyllningen inte görs för tidigt eller för sent.”

Social?

Följ Tandläkartidningen på Facebook, Twitter och Instagram

Tandläkar
tidningen

DI Produkter

Dentala Implantat Produkter Sverige

Svensktillverkade CE-märkta dentala implantatprodukter till rätt priser.

Brett sortiment av plastcylindrar till implantat för urbränning/avläsning till bro eller krona. CE-märkta skruv i Titan grad 5, med en brottgräns på 800 Mpa. Analogor/replicor för modellframställning. RF/SF 2346.

Företagsstatus SS-EN
ISO 13485:2012.

”Lucka i garniret, vi klarar bestyret”

E-post: info@diprodukter.se
Tel: +4652039085

www.diprodukter.se

INTEGO.

Lanseras på
Swedental
i DABs monter
A05:40

– Prestanda du kan lita på!

INTEGO är den nya produktfamiljen inom Sirona's behandlingsutrustningssegment. Ett helt nytt koncept som bygger på Sirona's välkända kvalitet, med fokus på valfrihet och ergonomi. Dessutom har INTEGO en unik design och innovativa funktioner och erbjuder mest valuta för pengarna i segmentet.

MADE IN
GERMANY

dab

The Dental Company

sirona.

Inför stämman

! **Vad:** Barn- och ungdomstandvård i tiden. **Vem:** Tobias Fagrell, Christina Stecksén-Blicks och Marianne Rythén.
När: Fredag 14 november, 10.15–11.45.

Ökad stress oroar i barntandvården

Kravet på en budget i balans kan hindra politiker från att se att satsningar på tandhälsa betalar sig i längden.

– Den tandvård vi ger det lilla barnet får vi tillbaka senare, säger Tobias Fagrell, övertandläkare vid Sahlgrenska universitetssjukhuset i Mölndal.

Hur står det till med barn- och ungdomstandvården?, frågar sig Tobias Fagrell och ger en bild av hälsoläget inom tre områden: diagnostik, smärtlindring och sedering samt behandling av primärtandkaries.

Han oroar sig för den ökade stressen och propåer om att till exempel vara restriktiv med att laga mjölkttandkaries.

– Man skjuter på revisionsintervallen och generaliserar all barntandvård. Jag anser att den i stället borde individualiseras.

UNDER SEMINARIET deltar också Christina Stecksén-Blicks, professor i pedodonti vid Umeå universitet, och Marianne Rythén, även hon övertandläkare vid Sahlgrenska i Mölndal.

– Vi kommer bland annat att trycka mycket på betydelsen av att sätta in tandvård tidigt.

Tandvården präglas ofta av målet att ha en budget i balans. De ekonomiska kraven kan skymma insikten att de insatser tandvården gör är ett kanske inte ger återbäring förrän senare i livet.

● Tobias Fagrell, övertandläkare, Sahlgrenska universitetssjukhuset, Mölndal.

– **FLERA INTERNATIONELLA** studier visar att orsaksinriktade insatser på barn i åldern 1–3 år både ger bättre hälsa och ekonomiska vinster. Har man det som utgångspunkt förstår man lättare hur viktigt det är att fånga upp riskindividerna tidigt, säger Tobias Fagrell.

Torbjörn Tenfält

”... internationella studier visar att orsaksinriktade insatser på barn i åldern 1–3 år både ger bättre hälsa och ekonomiska vinster.”

Vilken sprutmodell föredrar du? Dament® Danylen kanylborrtagare passar de flesta.

För att du ska kunna använda dina vanliga sprutor är Dament® Danylen kanylborrtagare framtagen för att passa de vanligaste sprutmodellerna.

Alvesta

Sopira
Carpule

Aspiject

Anthogyr

Wand

Kanylen lossas och faller ner i behållaren, som sedan lämnas till deponi. Med kanylborrtagaren undviker du stickskador och gör samtidigt miljön en tjänst genom mindre avfall, material och frakter.

Besök oss gärna i monter A 09:28 på Swedental 13 - 15 november.
Se kanylborrtagaren, dentalinredningar och en mängd andra produkter.

Inredningar och dentalprodukter med hygien och ergonomi i fokus, tillverkade i Sverige.

Dament®

INREDNINGAR FÖR MEDICINSKA KRAV

www.dament.se | 08-544 44 160

Se det nya webbaserade kunskapsstödet där du själv enkelt kan ta reda på vad som gäller för olika behandlingar i tandvårdsstödet.

Få överblick över villkor, åtgärder, handboksexempel och besvarade frågor.

Startsidan	Tillstånd Första bilagan i föreskriften	Åtgärder Andra bilagan i föreskriften	Regler och allmänna råd Tredje bilagan i föreskriften	Handbok Foreskriftens praktiska handbok	Besvarade frågor Vanliga frågor om tillämpningar	TLV TANDVÅRDS- OCH LÄKEMEDELSFÖRMÅNSVERKET
-------------------	---	---	---	---	--	---

Sök i föreskriften och handboken

Sök efter: Allt innehåll Tillstånd Åtgärder Endast i handboken

Sök enkelt efter exempelvis parodontit eller 2041.

Välj tillståndet och få all information i en vy!

Besök oss på Swedental på Myndighetstorget eller gå in på <http://kusp.tlv.se>.

TLV

TANDVÅRDS- OCH
LÄKEMEDELSFÖRMÅNSVERKET

Inför stämman

! **Vad:** Etisk reflektion i praktisk protetik. **Vem:** Margareta Molin Thorén och Barbro Swartz.
När: Fredag 14 november kl 12.00–13.00.

Etiken sätts på svåra prov

Det är inte ovanligt att tandvårdspersonalen ställs inför etiska dilemman vid behandling med oral protetik. Vad som är rätt och vad som är fel är inte alltid lätt att avgöra.

De etiska frågeställningarna kan gälla allt från prioritering, terapiplanering och genomförande av komplicerade och kostsamma behandlingar till behandlingsresultat som inte motsvarar patientens förväntningar. Etiska dilemman kan ofta kopplas till avvägningar mellan vård och ekonomi och/eller mellan önskat, möjligt, rimligt och nödvändigt.

Vid symposiet "Etisk reflektion i praktisk protetik" presenteras exempel ur den kliniska

vardagen. Det kommer att tryckas på hur viktigt det är med etisk medvetenhet, ett lyhört och empatiskt förhållningssätt och ömsesidig respekt och delaktighet inför en behandling. En förutsättning för att lyckas med behandlingen är att patient och behandlare är överens om vad som kan uppnås och hur det ska ske.

– **A OCH O** är att ha förmåga till empati och att mötet med patienten är professionellt och personligt, förklarar Barbro Swartz, över tandläkare och verksamhetschef vid Centrum för specialisttandvård i Örebro.

– Det handlar också om att vid terapiplaneringen och behandlingen stärka och tydliggöra patientens ställning och

● Barbro Swartz, över tandläkare och verksamhetschef vid Centrum för specialisttandvård i Örebro.

främja dennes integritet, självbestämmande och delaktighet samt att förstå patientens förväntningar på behandlingsresultatet, vilka förhoppningar och farhågor patienten har och vad som är viktigt för honom eller henne.

BARBRO SWARTZ understryker att det är viktigt att ta sig tid vid samtalet med patienten och att vara lyhörd för dennes önskemål. Men det finns också andra faktorer:

– Som behandlare måste jag också förhålla mig till patientens ekonomiska förutsättningar. Patienten måste känna sig välinformerad och delaktig, säger hon.

Mats Karlsson

Dentatus PROFIN® DIRECTIONAL SYSTEM

RECIPROCATING TOOLS FOR FINISHING AND POLISHING OF ALL TEETH AREAS

FÖR DIG SOM ARBETAR PROFESSIONELLT MED:

Parodontologi och profylaxtandvård
Protetik
Ortodonti
Dental CAD/CAM

UNIKA FÖRDELAR MED PROFIN:

Ger överlägsen ytfinish på naturliga tandtyper och alla typer av lagningar
Fram- och återgående instrumentrörelse, enkel att kontrollera
Fri rotation 360° eller låst läge på instrumentet
Ingen värmeutveckling
Många olika spetsar

LÄR DIG MER OM PROFIN!

Kom till vår monter på Swedental så berättar vi mer om Profin, dessutom får du ett exemplar av Professor Per Axelssons bok om PMTC gratis.

(Art nr. BL-6580, värde ca 150:-)

Dentatus AB
Sweden +46 8 546 509 00, info@dentatus.se

www.dentatus.com
USA + 1 212 481 1010, dentatus@dentatus.com

MADE IN SWEDEN

Inför stämman

! **Vad:** Diagnostik i allmänpraktik. Ny metodik vid smärta och funktionsstörningar i käkssystemet.
Vem: Anders Wänman och Per Alstergren. **När:** Torsdag 13 november kl 14.00–15.00.

Bli bättre på diagnos av bettfysiologiska problem

Inom bettfysiologin finns tydliga indikationer på underdiagnostik och underbehandling. Vad behöver göras? Det tas upp i symposiet "Diagnostik i allmänpraktik".

Samtidigt som det finns problem med underdiagnostik och underbehandling finns det ett stort intresse, behov och förståelse, och ibland frustration, inom allmäntandvården kring diagnostik av bettfysiologiska tillstånd och om vad en allmäntandläkare ska kunna diagnostisera och behandla.

Vid symposiet presenteras en nyutvecklad metodik för diagnostik av smärta och funktionsstörningar som är relaterade till de vanligast förekommande tillstånden i käkled och käkmuskler. Målet är att allmäntandvården på ett effektivt sätt ska kunna identifiera de

patienter som är i behov av behandling.

Screening och undersökning i allmäntandvård kommer också att tas upp samt hur denna diagnostik (DC/TMD) kan användas när tandläkaren ska fatta beslut om behandling och remittering.

ENLIGT ANDERS WÄNMAN, professor i klinisk oral fysiologi, institutionen för odontologi i Umeå, finns flera brister vid diagnostiken av dessa patienter:

– Vi försöker ta reda på mer om detta, men en del av orsaken är nog att grundläggande frågor inte ställs till patienterna, det vill säga om de har smärtor och

"... en del av orsaken är nog att grundläggande frågor inte ställs till patienterna ..."

● **Anders Wänman**, professor i klinisk oral fysiologi, institutionen för odontologi, Umeå universitet.

funktionsstörningar i käkssystemet, och därmed osynliggörs patienterna. Det finns också brister i grundkunskapen bland tandhygienisterna, som är den yrkesgrupp som utför många undersökningar. Det kan leda till underdiagnostik, liksom att allmäntandläkare kan uppleva osäkerhet vid diagnosticering, förklarar han.

NÄR EN PATIENT ska remitteras kan vara svårt att avgöra i vissa fall.

– Min uppfattning är att tandläkaren ska remittera eller konsultera specialist om han eller hon känner osäkerhet vid bedömningen eller behandlingen. Om behandlingen har påbörjats och patienten inte upplever någon lindring av den insatta behandlingen är det också ett skäl till remittering.

Mats Karlsson

Hurrimix & Hydrogum 5

Förbered avtrycksskeden med Hydrogum 5, blandad i Hurrimix alginatblandare. Kompakt och tyst vid användning, Hurrimix garanterar en konstant jämn kvalitet och är ett idealiskt val för blandning av Zhermack alginat och gips.

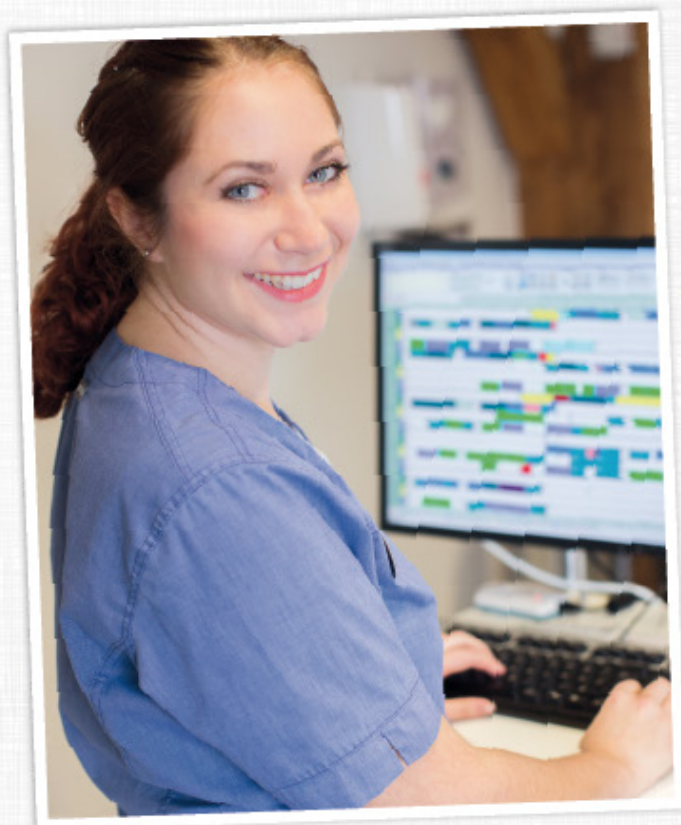

tel. +39 0425 597611 - fax +39 0425 597642
info@zhermack.com - www.zhermack.com

Zhermack
BEYOND INNOVATION

eTand - den digitala praktiken

Välkommen ut

eTand öppnar en ny värld där din praktik blir mer tillgänglig

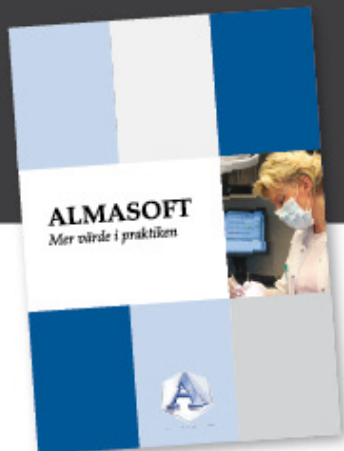
Via mobil eller dator kan patienten, när de vill, uppdatera sin information och boka tid. Precis som när de ska boka tid för bilbesiktning eller en tågresa. Detta ger er båda större frihet och mer kontroll.

Du får mer tid för dina patienter på praktiken och tillgång till en allt mer självständig målgrupp. Med full kontroll kliver din praktik rakt ut i den värld som för många är självklar idag.

eTand ger dig en digital reception som är öppen dygnet runt.

Journalssystem, komplett IT-miljö, kvalitets-säkring och HSA/SITHS. Läs mer i vår folder om vad vi kan erbjuda.

Finns som bilaga i tidningen!

Så frigör du mer tid och får fler patienter

Ge oss ett par minuter av din tid så visar vi dig hur det fungerar. Scanna eller besök www.almasoft.se/kampanj

ALMASOFT
Mer värde i praktiken

ALMASOFT AB
Blockvägen 10
247 56 Dalby

046-23 81 80
info@almasoft.se
www.almasoft.se

**Elos Medtech
hälsar gamla och nya
Cresco™ kunder välkomna!**

VI BJUDER IN TILL ETT "Get together- och informationsmöte"
i samband med Odontologisk Riksstämman & Swedental,
torsdagen den 13:e november kl. 18.30 på Radisson Blu Waterfront
Hotel! Anmäl dig via e-post eller telefon senast den 7:e november.
Varmt välkommen!

E-POST: cresco@elosmedtech.com | **TELEFON:** 0511-342 342

Elos Medtech är sedan 1:a oktober 2014, ägare av Cresco™. En naturlig utveckling då merparten av Cresco™ produkterna redan sedan starten har tillverkats här. Elos Medtech, som ingår i Elos koncernen, är ett av Europas ledande utvecklings- och produktionspartner av medicintekniska produkter och komponenter.

www.elosmedtech.com

**"For your success
and your patients'
satisfaction"**

Easy to use

Well-proven

Profitable concept

Inför stämman

! **Vad:** Medelålders patienter med restaureringsbehov och kariologiska behandlingsbehov. **Vem:** Hans Sandberg, Alfheidur Astvaldsdottir, Karin Garming-Legert, Karin Sunnergårdh-Grönberg, Thomas Jacobsen och Thomas Kvist. **När:** Torsdag 13 november kl 10.15–11.45.

Så ska de medelålders patienterna behandlas

Behandlingar av medelålders personer upptar en stor del av tandvårdens resurser. Men hur ska de behandlas?

Ämnet tas upp i symposiet ”Medelålders patient med restaureringsbehov och kariologiska behandlingsbehov” vid den odontologiska riksstämman.

Hur tas dessa patienter omhand i dag? Det finns en rad frågeställningar att ta hänsyn till:

- Vad gäller vid undersökningar?
- Vilka slemhinneförändringar förekommer, och hur ska dessa behandlas?

- Hur görs riskbedömningen?
- Vad är effektiv profylax, och hur ska den rotfyllda tanden restaureras på lämpligt sätt?

VID SEMINARIET tas ett brett grepp om dessa frågeställningar. Målet är att visa vad som i dag uppfattas som ”state of the art”.

– Själv kommer jag att tala om de vanligaste orala slemhinneförändringarna hos normalpatienten, både hur man känner igen dem och hur man handlägger dem, säger Karin Garming-Legert, biträdande över tandläkare vid avdelningen för orofacial diagnostik och kirur-

• Karin Garming-Legert, biträdande över tandläkare, avdelningen för orofacial diagnostik och kirurgi, Karolinska universitetssjukhuset.

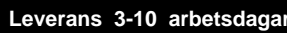

gi, Karolinska universitetssjukhuset.

KARIN GARMING-LEGERT anser att allmäntandvården kan bli bättre på att diagnosticera och hantera slemhinneförändringar.

– Problemet kan vara att hinna med. Det är många aspekter som ska belysas på en relativt kort tid.

Mats Karlsson

”Själv kommer jag att tala om de vanligaste orala slemhinneförändringarna ...”

Inför stämman

! **Vad:** Nytt i tandvårdsstödet. **Vem:** Barbro Hjärpe med medarbetare från TLV.
När: torsdag 13 november kl 15.15–16.00.

TLV lanserar webbaserat kunskapsstöd

Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket (TLV) har tagit fram ett webbaserat kunskapsstöd som ska göra det enklare för tandvården att ta reda på vilka regler som gäller för olika behandlingar. Kunskapsstödet kommer att presenteras på riksstämman.

Målet med det webbaserade kunskapsstödet är att det ska förenkla den kliniska vardagen i tandvården. Det ska göra informationen mer tillgänglig och sökbar. Tandvården ska inte behöva söka i flera källor för att få information, utan all information ska samlas på ett ställe. Kunskapsstödet ska också vara

ett stöd för Försäkringskassans personal när de besvarar frågor från tandvården kring regelverket. Ett syfte är även att patienterna ska få rätt tandvårdsstöd.

Det webbaserade kunskapsstödet har utvecklats i samråd med Försäkringskassan, och man har fokuserat mycket på att göra det användarvänligt.

– Väl medvetna om att journalsystem är tandläkarnas vardag har vi sett till att kunskapsstödet enkelt kan integreras i journalsystemen. Flera journalleverantörer har visat intresse för detta, och vi hoppas därför att tandvården i framtiden ska kunna nå kunskapsstödet direkt från journalsystemen, för-

● Gun-Britt Lundin, avdelningschef, avdelningen för tandvårdsstöd, TLV.

klarar avdelningschef Gun-Britt Lundin.

En förutsättning för att det webbaserade kunskapsstödet ska nå sina syften är att tandvården använder det och tycker att det fungerar bra.

– Vi är därför mycket måna om att få återkoppling från tandvården. Vi kommer att lägga ner mycket tid vid den odontologiska riksstämman och fram till årsskiftet på att samla in synpunkter för att kunna göra kunskapsstödet ännu bättre, säger hon.

Den som vill lämna synpunkter kan göra detta på kusp2014@tlv.se

Mats Karlsson

FÖR DIG SOM VILL

köpa, utveckla eller sälja din klinik

● Klinikförmedling

Just nu finns flertalet kliniker till försäljning.

● Kursresor

Barcelona: hösten 2015 med Dr. Sven Scholander.

Stockholm: våren 2015 med Dr. Mikael Zimmerman. Dessutom kurser om affärsplaner, management och hur du bygger ditt varumärke.

● Konst

Vi säljer Mia Gunnarssons foto.

FOTO/MIA GUNNARSSON

Utnyttja kupongen i mäss-häftet:
Vinn en värdering av kliniken
(värde 5 000 kr)

CelinDental • Besök vår monter A20:38

Ses vi på Swedental 2014?

Vi finns i monter A18:20

Förhandstitta på våra nyheter och erbjudanden på www.dentalservice.se
innan du besöker oss i vår monter under Swedental 2014.

Mässaerbjudande behandlingsenheter

Under Swedental har vi tagit fram förmånliga paketpriser på våra behandlingsenheter från Heka Dental och Stern Weber.

Bland annat ger vi er 40.000 kr i rabatt på den populära utrustningen Unic Line, som sålts i över 5.000 exemplar i Sverige.

Fullständiga erbjudanden hittar ni på www.dentalservice.se

Unic Line

Svensk Dentalservice - din kompletta samarbetspartner!
Vi tar hand om dig och din utrustning!

Gilla oss på Facebook! facebook.com/Dentalmind

Du hittar mer på dentalmind.com du kan även ringa oss direkt om du har frågor **0346-488 00**. Välkommen.

Dentalmind ett brett utbud
med allt ifrån små borrar till
stora röntgenutrustningar.

Just nu ger vi
dessutom

7 000 kr
i inbytespremie.

Kom in med din gamla intraorala
kamera till monter A17:30 så får
du 7 000 kr i rabatt på en ny
CS1500 från Carestream Dental.

**Vi ses på
Swedental!**

ODONTOLOGISK
RIKSSTÄMMA 2014 | STOCKHOLM
SWEDENTAL
13-15 november • Stockholmsmässan

Carestream
DENTAL

**Prisbelönt Intraoral kamera:
Carestream Dental CS1500**

Stabil och skarp intraoral kamera
med autofokus. Hög tröskel för
rörelseoskärpa ger mycket hög
bildkvalitet. Kameran kopplas enkelt
till bildhanteringsprogrammet.

**PS. Glöm inte att ta med
din iPad mini du hittar här
i tidningen. Du kan vinna
en alldeles riktig hos oss.**

dentalmind
INNOVATION ÄR VÅR MOTIVATION

ORAL-B SMARTSERIES, DEN FÖRSTA TANDBORSTEN I VÄRLDEN MED BLUETOOTH® 4.0 RENGÖRING LIKA BANBRYTANDE SOM TEKNOLOGIN

SmartSeries från Oral-B. Eltandborsten som med Oral-B's app både kommunicerar med och vägleder dig till en personligt anpassad tandborstning. Appen fungerar som din egen borstningscoach och hjälper dig förbättra ditt borstningsresultat. Besök dentalcare.com för att se hur SmartSeries från Oral-B är framtagen för att hjälpa dig till en bättre munhälsa. Som ingen annan.

life opens up with a healthier mouth

SMARTSERIES

Nyfikenhet och fantasi

EFTER TVÅ DAGARS KRYPANDE på golvet ömmar muskler jag inte visste fanns. Att bygga Brio-järnväg tillsammans med en två och ett halvt-åring är på många sätt en utmaning för oss vuxna. Men förutom

”... förutom skavsår på knäna ... ger leken en fängslande inblick i barns ohämmade nyfikenhet och fantasi.”

att tro att det inte är anlag för huliganism som ligger bakom att mitt bygge gång på gång raseras. Snarare en vilja att undersöka och lära. Jag försöker att följa instruktionerna medan Arvid har andra avsikter. Varför måste rälsen sitta ihop och varför måste bara tåget åka på rälsen? Går det inte lika bra med en liten mjuk elefant?

MÅNGA FÖRLORAR NYFIKENHETEN med åldern, men vissa tycks behålla förmågan att hitta det originella. När *Annals of Improbable Research* delade ut årets *Ig Nobel prizes* uppmärksammades individer med påtaglig nyfikenhet och fantasi. Hur ska man annars bedöma pristagarna i neurovetenskap? De får priset för att ha studerat vad

som händer i hjärnan hos människor som ser Jesus ansikte på rostat bröd. Eller kanske medicinpristagarna som belönades för att ha visat att skivor av bacon är utmärkta för att stoppa näsblod. Den ansedda tidskriften *Nature* skriver: ”Ig Nobel-utmärkelsen är utan tvekan höjdpunkten i den vetenskapliga kalendern.” Kanske vi i framtiden kan få med Arvid och hans jämnåriga i detta illustra sällskap. De har både nyfikenheten och fantasin. Nu gäller det bara att kunna konservera dessa egenskaper.

Thomas Jacobsen,
vetenskapsredaktör

Foto: Viktor Fremling

På Jacobsens agenda:

1 Jag måste försöka förstå hur vi ska kunna få vården att bli mer kunskapsbaserad. Nobelpriset – here I come.

2 Nästa vecka är det dags för terminens första kliniska examination av tandläkarstudenter. Fantastiskt inspirerande eftersom de brukar vara så duktiga.

3 Snart ska jag återse min gamla kamrat från högstadiet. Vad enkelt det är att umgås med människor som inte vill prata om tänder.

106

Under några år arbetade Peter Carlsson som tandvårdslärare på Seychellerna.

Foto: Jenny Leyman, JBL/SPL, Colourbox

- 106** **Världens tandhälsa blir allt bättre**
Under snart 30 år har Peter Carlsson, Malmö högskola, arbetat med att förse WHO med information om världens kariesutveckling. Arbetet kommer att fortsätta i minst fyra år till.
- 108** **Total tandextraktion minskar mängden parodontala bakterier**
- 110** **Regelbunden frukost skydd mot karies**
- 113** **Konstgjorda sötningsmedel kan inducera glukosintolerans**
- 115** **Svår parodontit ökar i medelåldern**

Vetenskapliga artiklar

- 120** **Mer träning i kritiskt tänkande behövs**
För att utveckla det kritiska tänkandet kring forskningsresultatens kliniska nytta behöver tandläkarutbildningen förbättras.
- 124** **Tandläkarna valde rätt antibiotika i Stockholm**

● Peter Carlsson jobbar på Malmö högskola och ansvarar för WHO:s information om kariesutvecklingen i världen.

Världens tandhälsa blir allt bättre

FORSKAREN: Peter Carlsson har borstat tänderna på skolbarn i Seychellerna och varit fluortant i Moçambique. Sedan snart 30 år tillbaka arbetar han med att förse WHO med information om världens kariesutveckling.

TEXT: KARIN TIDESTRÖM FOTO: JENNY LEYMAN

Peter Carlssons intresse för tandvård i andra länder började tidigt. Redan som nyutexaminerad tandläkare reste han till Polen i ett samarbetsprojekt med Warsaw Medical College.

– Jag var intresserad av förebyggande tandvård. På den tiden såg det ut att gå riktigt illa på många håll i världen så det kändes angeläget att göra något. Polens första profylaxsköterska uppstod faktiskt i det projektet, berättar han.

I DAG ÄR HAN LÄRARE i kariologi och ansvarig för WHO Collaborating Centre for Education, Training and Research in Oral Health vid Malmö högskola, som han som ung tandläkare var med och startade 1987. Centret, som förkortas WHO CC, samlar in och förser WHO med

information om kariesutvecklingen i hela världen.

Hit rapporterar tandvårdsinrättningar i hela världen omfattningen av karies hos de patienter de möter. Både pågående kariesangrepp och lagade angrepp registreras, och även tänder som tagits bort på grund av karies.

– Vi väljer sedan ut grupper ur våra insamlade data för att det ska bli så representativt som möjligt, säger Peter Carlsson.

HISTORISKT HAR MÖNSTRET sett likadant ut i hela världen. I takt med att levnadsstandarden förbättras ökar först kariesförekomsten.

– När folk får mer köpkraft, då köper de socker. Och när sockerkonsumtionen går upp ökar karies. Vi i Sverige låg fruktansvärt illa till i mitten av 1900-talet, säger Peter Carlsson.

När det sedan sker ytterligare förbättringar av levnadsvillkoren minskar kariesförekomsten igen.

Framför allt beror detta på förbättrade tandborstvanor, och – med stor sannolikhet – på fluor, enligt Peter Carlsson.

– Det är två vita pulver som är bad guy och good guy, socker och fluor. Tandvården spelar inte en lika stor roll. Därmed inte sagt att tandvården inte gör nytta mot smärta och andra besvär. Men frisk blir befolkningen av sin egenvård hemma.

WHO CC är också leverantör till Hans Rosling, något Peter Carlsson tycker är väldigt roligt.

– Det är ett nöje att se hur han använder våra data i sin Gapminder. Det visar just att när köpkraften ökar och vi börjar äta mer socker, då ökar också karies. Men när man kommer upp i en ännu högre nivå blir det bättre igen. Och på de flesta håll har kariestoppen inte blivit så hög som man fruktade. Det har vänt ganska snabbt, säger han.

I stort sett blir det bättre i hela världen, förutom i västvärlden. Här verkar vi ha nått en

jämviktspunkt, där merparten visserligen fortfarande är sjuka, men där skadorna är mycket begränsade.

Ett undantag är Mellanöstern, där de på vissa håll fortfarande befinner sig i ökningsfasen.

– I de länder som blev rika på olja för tre generationer sedan finns fortfarande stora problem. Tre generationer är kort tid i de här sammanhangen, förbättringen sker inte över en generation. Har man dåliga tänder så bär man dem hela livet.

Det finns också punktvisa ställen i Oceanien där kariesförekomsten är mycket hög.

Ett annat undantag är länderna söder om Sahara, där stora delar av befolkningen har

fått det mycket bättre, men utan att det skett någon ökning av karies ännu.

– Varför vet jag inte. I genomsnitt verkar de inte lika sockersugna där, säger Peter Carlsson.

Själv var han på plats och såg förbättringen komma i Latinamerika på

1990-talet.

– När stora grupper fick det lagom mycket bättre där gick det fort. Som ung tandläkare var det väldigt intressant att följa. Jag hade inte haft möjlighet att se den allvarliga situationen i Sverige som äldre tandläkare berättade om, säger han.

PETER CARLSSON har också sett vändningen komma i Polen, sedan han var där på 1980-talet.

– Då korsade man Östersjön och mötte en helt annan situation. Där såg man fortfarande tonåringar som log med framtänder med kariesangrepp. I dag är de i princip färdiga med förbättringsfasen.

Normalt går det inte att utläsa någon effekt av enskilda initiativ i en större befolkning. I en liten grupp är det dock möjligt att se direkta resultat. Något Peter Carlsson själv upplevt när han under några år arbetade som tandvårdslärare på Seychellerna.

● "När folk får mer köpkraft, då köper de socker. Och när sockerkonsumtionen går upp ökar karies", säger Peter Carlsson.

– Seychellerna är ungefär lika stort som en vanlig svensk kommun, kanske 70 000 invånare. Där kunde jag med egna ögon se hur det hände saker med skolbarnen. Det var väldigt roligt, säger han.

Alla de insatser han arbetat med har dock inte haft lika bra resultat.

– Jag har också varit fluortant i Moçambique men det fungerade inte. Det var för tidigt, det fanns för många andra problem och de var inte redo.

NYLIGEN FICK MALMÖ HÖGSKOLA förnyat förtroende från WHO, vilket betyder att centret kommer att få fortsätta sitt arbete i minst fyra år till. Därmed får de också möjlighet att fira 30-årsjubileum 2017.

– Vi blev väldigt glada. Det är ett nålsöga som vi passerade igenom. Det är extra roligt för mig som har varit med ända från början, säger Peter Carlsson.

WHO CC i Malmö samlar enbart in information om karies, inga andra odontologiska sjukdomar. Ett liknande center i Japan studerar exempelvis tandlossningssjukdomar. Dessa följer dock inte samma tydliga mönster som karies.

– Tandlossningssjukdomar är mer biologiskt betingade och beror inte lika mycket på livsstil, säger Peter Carlsson. ●

WHO Collaborating Centre for Education, Training and Research in Oral Health, Malmö

● Odontologiska fakulteten vid Malmö högskola samarbetar med World Health Organization, WHO. Som en del i samarbetet ansvarar de för en global databas över tandhälsan där de håller reda på hela världens kariesepidemiologi.

● Uppdraget är att förse WHO med stöd och kunskap. De bistår också de länder som vill med metodologiska råd kring hur datainsamlingen kan gå till.

● Databasen i sin nuvarande form etablerades vid årsskiftet 1995/96 och Malmö högskola fick nyligen förnyat förtroende i fyra år till.

Total tandextraktion minskar mängden parodontala bakterier

Hälften av patienterna med parodontala bakterier före total tandextraktion blev helt fria från dem, medan övriga fick kraftigt sänkta halter.

De parodontala bakterierna *Aggregatibacter actinomycetemcomitans* och *Porphyromonas gingivalis* minskar drastiskt i förekomst efter total tandextraktion. Det kan holländska forskare visa efter att ha följt 30 patienter inbokade för total tandextraktion före implantat.

FORSKARNA TOG prover före, en månad efter samt tre månader efter extraktionen. Bakterieförekomst analyserades både genom odling och med hjälp av den gentekniska metoden "quantitative real-time polymerase chain reaction", qPCR.

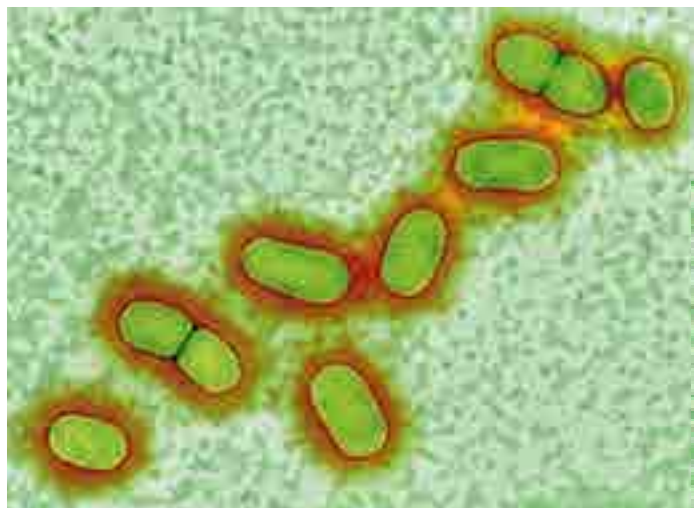
Av de 30 patienterna hade 16 detekterbara nivåer av de två

bakterierna innan tandextraktionen. Båda analysmetoderna visar en kraftig minskning av bakterieförekomst efter total tandextraktion. Med hjälp av odling kan forskarna visa att 15 av 16 patienter är fria från bakterierna tre månader efter extraktionen. Med den mer känsliga metoden qPCR var det åtta av 16 patienter som var helt fria från bakterier, medan de andra hade kraftigt minskade halter på väsentligt färre ställen i munnen.

FORSKARNA KONSTATERAR att total tandextraktion orsakar signifikanta förändringar i den orala mikrofloran, men att det ännu är oklart om förekomsten av parodontala bakterier hos enskilda individer påverkar livslängden för de implantat som sätts in efter extraktionen.

Fredrik Hedlund

Läs mer: <http://bit.ly/1sLKiCi>

● Färgad bild från elektronmikroskop av *Porphyromonas gingivalis*-bakterier, förstora 12 000 gånger.

FOTNOTEN

Som en trollerihatt

I veckan har Malmö högskola sin promotionshögtid. Då promoveras hedersdoktorer och doktorer efter avlagda prov och professorer installeras vid sitt lärosäte. Vid promoveringen utdelas tre insignier till de nyblivna doktorerna: hatten, ringen och ett diplom. Hatten är en symbol för frihet. Ringen är den eviga trohetens symbol. I detta fall trohet till vetenskapens ideal. Den som delar ut ringen brukar ibland vänligt påpeka att trolovningsringen dock ska bäras närmast hjärtat. Det finns gränser för troheten mot vetenskapens ideal. Diplomet slutligen är det yttre tecknet som stadfäster värdigheten. Ibland tänker jag att doktorshatten är som en trollerihatt; ur den kan en oanad framtid trollas fram. För den som kan, vågar och vill.

Björn Klinge är tillsammans med Thomas Jacobsen vetenskapsredaktör för Tandläkartidningen.

Foto: Viktor Fremling

”Ju elakare din partner är, desto fler kariesangrepp har du.”

Michael Lorber, forskare vid tandläkarfakulteten vid New York University kommenterar sin studie av effekten på tandhälsan av fysisk och psykisk aggression i parförhållanden.

Journal of the American Dental Association
Läs mer: <http://bit.ly/1w724EU>

Stämningen viktig för tandvårdsrädda

Nästan var tionde 18-åring lider av kraftig tandvårdsräddsla. De upplever oftare än sina jämnåriga kompisar att tandvårdspersonalen är hårdhänt och att de själva känner sig osäkra. Dessutom upplever de i mindre utsträckning en vänlig atmosfär och en ömsesidig kommunikation samt förtroende och säkerhet med tandvårdspersonalen. Det visar en finsk enkätstudie av cirka 800 18-åringars känslor vid tandläkarbesök.

Forskarna menar att tandvårdspersonalen bör försöka skapa en stödjande atmosfär genom att vara vänlig och tålmodig. Den bör uppmuntra de tandvårdsrädda patienterna att diskutera sina behov och önskemål och att fråga så fort något känns oklart.

European Journal of Oral Sciences
Läs mer: <http://bit.ly/1DbOGU6>

13%

... av universitetsstudenterna i Okayama i Japan struntade i att borsta tänderna efter att de hade druckit alkohol, något som ökade risken för blödning vid sondering. Japanska forskare säger sig ha funnit en ny mekanism bakom hur alkohol kan påverka tandhälsan negativt.

Journal of Periodontal Research
Läs mer: <http://bit.ly/1sLPzRb>

VÄRLDSPATENTERAT MUNSKÖLJ MED UNIK FORMULA

- ➔ Dokumenterad effekt i 12 timmar mot dålig andedräkt
- ➔ SB12 Duo innehåller även 0,2% natriumfluorid!

Välkommen till **SWEDENTAL** och **SB12:s** monter (A23:29), 13-15 november 2014 och ta del av fina erbjudanden!

Missa inte föreläsningen!

- ➔ **Vem?** Professor Peter Lingström, Göteborg
- ➔ **Om vad?** Erosioner – vilken hjälp finns att få för dagens patienter ?

- ➔ **Tid och plats:** Fredagen den 14 nov kl 14-15.20 i föreläsningssal A5

SB12 – säker andedräkt i 12 timmar

Regelbunden frukost skyddar mot karies

Livsstilsfaktorer som att äta frukost på vardagsmorgnar påverkar förekomsten av karies hos barn och ungdomar. Nu vill holländska forskare att tandläkare diskuterar frukostens betydelse med kariesdrabbade.

Att äta frukost på vardagsmorgnar ger yngre barn och ungdomar ett bra skydd mot karies. Den slutsatsen kommer holländska forskare fram till efter att ha undersökt knappt 1 500 barn, ungdomar och unga vuxna i tre ungefär lika stora åldersgrupper; nio år, 15 år och 21 år. Effekten var tydligast för de yngsta barnen och fanns inte alls för de unga vuxna. Studien är publicerad i tidskriften "Community Dentistry and Oral Epidemiology".

De nioåringar som inte åt frukost varje dag hade tre gånger så hög risk att ha, eller ha haft, karies jämfört med sina jämnåriga kamrater som gjorde det. På samma sätt var de 15-åringar som inte åt frukost minst fem dagar i veckan i

"Det visade sig att nästan inga tonåringar åt frukost på helgerna, de sov i stället."

dubbelt så hög utsträckning drabbade av karies.

Att forskarna hade lite olika frukostmått på de två grupperna berodde på en välkänd tonårsfaktor, berättar Elise Dusseldorp, forskare och ansvarig för studien.

– Det visade sig att nästan inga tonåringar åt frukost på helgerna, de sov i stället, säger hon.

ELISE DUSSELDORP är statistiker och arbetar vid holländska TNO, "Toegepast Natuurwetenschappelijk onderzoek", som är Hollands främsta forskningscentrum för tillämpad

forskning, samtidigt som hon är knuten till universitetet i Leiden.

Frukostvanor är tätt kopplade till kulturella aspekter, som i ett multikulturellt land som

Holland, kan variera avsevärt. Men det är sannolikt inte det som spelar in här.

– Regelbundna frukostvanor påverkar kariesförekomsten oavsett demografiska faktorer. Vi har kontrollerat våra fynd mot

mammans utbildningsnivå och mot etnicitet och vi ser fortfarande en tydlig effekt, säger Elise Dusseldorp.

Men eftersom hon inte undersökte övriga livsstilsfaktorer kan hon inte slå fast exakt hur sambandet ser ut.

– Vi kan inte säkert säga om det är regelbundna mattider, frukosten i sig själv eller om in-

Elise Dusseldorp

taget av frukosten minskar risken för att barnen äter snacks klockan elva på förmiddagen. Men en sak som vi kan se är att små-

ätande också är en faktor. Vi kan se att de barn som angav att de åt eller drack fler än sju gånger per dag hade karies tre gånger så ofta som de som inte gjorde det, säger hon.

ELISE DUSSELDORP menar att resultatet från hennes forskning nu bör göras tillgänglig för föräldrar så att de bättre kan ta hand om sina barn och ge dem den start på dagen som de behöver. Och det handlar inte bara om karies, menar hon.

– De riskfaktorer som vi ser för karies – överhoppad frukost och småätande många gånger per dag – är också riskfaktorer för övervikt och fetma. Vi bör kombinera dessa två och ge föräldrar informationen, säger hon.

Därför bör både läkare och tandläkare ta upp dessa riskfaktorer till diskussion och inkludera dem i informationsbrochyrer till föräldrarna, menar hon.

Frederik Hedlund

Läs mer: <http://bit.ly/1sfgrq0>

● De nioåringar som inte åt frukost varje dag hade tre gånger så hög risk att ha karies jämfört med sina jämnåriga kamrater som gjorde det.

Jag är en multitalang!

Total-, selektiv-, själrvets:
Spelar ingen roll!

Jag kan så
mycket mer än
konventionella
adhesiver!

Mitt innehåll
räcker för mer än
250 appliceringar!

EKONOMI I VARJE DROPPE

En flexibel och pålitlig lösning för varje bondingsituation

- Kan appliceras med eller utan etsning med fosforsyra
- Perfekt för både direkta och indirekta restaurationer
- Säker bindning till olika material som metaller, zirkoniumdioxid eller aluminiumoxid såväl som silikatkeramer, utan någon extra primer
- Appliceras i ett lager – endast 35 sekunder total arbetstid

Futurabond M+

I år har vi stöttat medlemmar både yrkesmässigt och personligt.

Vi finns här om även du skulle få problem.

Som medlem i Sveriges Tandläkarförbund och våra medlemsorganisationer får du stöd av experter som verkar för att du ska bli så stark som möjligt i ditt yrke. Dessutom får du Tandläkartidningen, kurser, seminarier, omvärldsnyheter och skriftserien Kunskap & kvalitet.

Välkommen till Sveriges Tandläkarförbund

Vi får Sveriges tandläkare att utvecklas

Konstgjorda sötningsmedel kan inducera glukosintolerans

I stället för att skydda kroppen mot socker, verkar konstgjorda sötningsmedel som sackarin, sukralos eller aspartam göra den känsligare.

Att ersätta socker med konstgjorda kalorifattiga sötningsmedel som sackarin, sukralos eller aspartam i syfte att skydda mot karies eller övervikt kan visa sig vara att göra sig själv en riktig björntjänst. Israelska forskare kan nämligen visa att regelbundet intag av sackarin under sju dagar inducerar glukosintolerans hos både möss och människor.

Men eftersom de konstgjorda sötningsmedlen normalt inte tas upp i kroppen

utan bara passerar igenom tarmen var forskarna först ganska förbryllade över resultatet. De genomförde därför en serie experiment som kan visa hur det går till.

FÖRST VISADE de att möss som hade fått glukosintolerans genom att inta det konstgjorda sötningsmedlet sackarin kunde botas med hjälp av en fyra veckor lång antibiotikakur. Sedan gjorde de faeces-transplantationer där de överförde tarmbakterier från möss med inducerad glukosintolerans till opåverkade möss. Sex dagar efter transplantationen var också de mössen glukosintoleranta.

Då gick forskarna över

till människor. Först analyserade de data från drygt 380 personer i en pågående nutritionsstudie där de kan visa en korrelation mellan intag av konstgjorda sötningsmedel och ett antal parametrar relevanta för det metabola syndromet som högre vikt, högre midja/höft-kvot, högre fastglukos, högre HbA1C-värde samt försämrad glukostolerans. Sedan genomförde forskarna ett försök med sju friska frivilliga som fick inta maxdosen sackarin under sju dagar. Fyra av de sju hade signifikant sämre glukostolerans efter en vecka. När forskarna genomförde faeces-transplantationer från människorna som påverkats

av sackarinintaget till möss, utvecklade mössen också glukosintolerans.

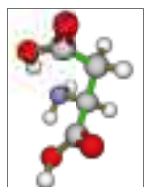
FORSKARNA DRAR slutsatsen att intag av konstgjorda sötningsmedel ökar risken att utveckla glukosintolerans både hos möss och hos människor. Och de föreslår en mekanism där tarmfloran påverkas negativt av de konstgjorda sötningsmedlen.

De konstaterar även att introduktionen av de konstgjorda sötningsmedlen, som togs fram för att minska kaloriintaget och normalisera blodsockerhalten, sammanfaller med den globala fetma- och diabetesepidemin. Forskarna menar att deras resultat pekar på att de konstgjorda sötningsmedlen kan ha bidragit till att förvärra den epidemi som de var tänkta att motverka.

Fredrik Hedlund

Läs mer: <http://bit.ly/1qLqGE8>

Illustration: Colourbox

Aspartam kan påverka tarmfloran.

”De konstaterar även att introduktionen av de konstgjorda sötningsmedlen ... sammanfaller med den globala fetma- och diabetesepidemin.”

Mycket god infiltrationsanestesi på molarer i underkäken

TANDVÅRDENS LÄKEMEDEL 2014-2015, sid 49

”Penetrationsförmågan i såväl ben som mjukvävnad är något bättre för artikain än för lidokain, vilket skulle kunna innebära bättre tillslag. Preparatet har kliniskt visat sig ha god tillslagsfrekvens på 6:or och 7:or i underkäken vilket gör att man kan undvika mandibularblockad i många fall. Detta kan vara speciellt lämpligt vid behandling av barn (rekommenderas ej till barn under 4 år).”

Septocaine & Septocaine Forte ger mycket goda förutsättningar för framgångsrik infiltrationsanestesi. Tekniken minskar risken för komplikationer såväl under som efter avslutad injektion. Välj Septocaine Forte vid längre behandlingar eller då blodtomhet krävs.

Beställ gärna trycksaken
”Septocaine 4 injektioner varje sekund”

Referenser: Tandvårdens läkemedel 2014 och JADA, Vol. 138 sid 1104-12, 2007

bigman
dental

Tel: 08 564 373 70
www.bigmandental.se

TUGGA FÖR SKILLNAD

För varje Extra tuggummi skänker vi 1 öre till SOS Barnbyar och barns tandhälsa i Ghana.

Extras mission är att göra en verklig skillnad för tandhälsan i världen. 60–90 procent av världens skolbarn lider av karies – något som nästan helt kan förebyggas genom tillgång till, och kunskaper om, tandvård. För oss är god tandhälsa mer än att bekämpa karies, det handlar om att inte ha ont och om att våga le.

Med din hjälp ska vi, tillsammans med SOS Barnbyar, ge barn i Ghana utbildning om tandvård och en egen tandborste. Dessutom är Extra tuggummi stolt partner till SOS Barnbyar och hjälper till att stötta verksamheten i Ghana. Under vecka 40–49 ger vi ett öre för varje sålt tuggummi till SOS Barnbyar. Ju mer Extra du tuggar, desto fler barn kan vi hjälpa.

Läs mer om projektet på facebook.com/extratuggummi

För barns
tänder

FÖR STARKA & FRISKA TÄNDER

Svår parodontit ökar dramatiskt i medelåldern

De som drabbas av svår parodontit, gör det oftast vid 38 års ålder. Det visas i den hittills största metaanalysen som gjorts och som omfattar knappt 300 000 personer.

Svår parodontit är den sjätte vanligaste åkomman i världen. Den globala åldersstandardiserade prevalensen är 11,2 procent och den åldersstandardiserade incidensen sju nya fall per 1 000 personår både 1990 och 2010 och det finns inga signifikanta skillnader mellan könen. Det visar den största sammanställningen av epidemiologiska data om svår parodontit som hittills gjorts.

Det är amerikanska forskare som har gjort en metaanalys av 72 studier om-

fattande knappt 300 000 personer, 15 år eller äldre, från 37 olika länder och alla världsdelar.

FORSKARNA KAN också visa att svår parodontit är ytterst ovanlig före 20 års ålder för att sedan öka dramatiskt mellan 30- och 40-årsåldern med en incidensstopp vid 38 års ålder, varefter nyrekryteringen faller dramatiskt igen ner mot mycket låga siffror.

Detta mönster, menar forskarna, riskerar att bli en global hälsobomb när världens befolkning både växer och får en längre livslängd. Särskilt i samband med att prevalensen av parodontit minskar dramatiskt, poängterar de.

Fredrik Hedlund

Läs mer: <http://bit.ly/1F2Bh2G>

Foto: Colourbox

● Metaanalysen bygger på 72 studier omfattande knappt 300 000 personer från 37 länder och alla världsdelar.

Kodak Dental Film now Carestream Dental Film

Once known as Kodak Dental Insight Film... now Carestream Dental Insight Film.

Nothing else has changed. The same pioneering force in dental film and digital imaging, dedicated to excellence

Discover Carestream Dental visit www.carestreamdental.com

© Carestream Health, Inc. 2014. Carestream, INSIGHT, Ultraspeed and T-MAT are trademarks of Carestream Health. The Kodak trademark and trade dress are used under license from Kodak.

Carestream
DENTAL

FREE

Thyroid Collar*

when you order any three boxes of Carestream Dental Film: Insight, Ultra-Speed or T-MAT.

Simply e-mail a copy of your receipt to Ernesto.jaconelli@carestream.com and we will send your free thyroid collar.

*Thyroid collars are recommended for cases where the thyroid is exposed to the primary x-ray beam.

Offer valid while stocks last. UK and Ireland based dentists only. One collar only per order.

Självförtroendet viktigt vid behandling av TMD

Insatser som stödjer individens tilltro till sin egen förmåga kan vara viktiga för att behandlingen av temporomandibulär dysfunktion (TMD) ska bli framgångsrik. Det konstaterar övertandläkare Christina Storm Mienna i sin avhandling.

Christina Storm Mienna baserar sin avhandling på undersökningar av samiska kvinnor i norra Sverige.

– Smärta och käkfunktionsstörningar, huvudvärk och smärta från nacke och skuldror är vanliga bland samiska kvinnor och detta påverkar deras dagliga liv, säger Christina Storm Mienna i ett pressmeddelande från Malmö högskola.

De samiska kvinnor som

hade symtom ifrån käkarna uttryckte ofta tvivel mot vårdgivares kompetens och möjligheter att behandla deras problem i käkarna. Många kvinnor hade även ett begränsat socialt stöd.

Samtidigt uppvisade kvinnor utan symtom från käkarna stark tilltro till sin egen förmåga att klara av svårigheter. De förlitade sig också på omgivningens sociala stöd.

– En slutsats är att behandlingsinsatser där man inkluderar stöd till självbestämmande och stärker individens tilltro till den egna förmågan, kan vara viktiga delar för att uppnå en framgångsrik behandling, säger Christina Storm Mienna.

Carina Lööf Frohm

Läs mer: <http://bit.ly/1sLR17U>

Illustration: Colourbox

● Belastningsskador i käksystemet är relaterade till ökad sjukfrånvaro, behandlingsbehov och sämre livskvalitet.

Nationell klinisk forskarskola i odontologi utlyser kursplatser

Karolinska Institutet erbjuder i samverkan med Malmö högskola, Göteborgs universitet, Umeå universitet och tandvårdens aktörer från och med hösten 2015 en ny möjlighet att delta i en nationell klinisk forskarskola i odontologi.

Sista ansökningsdag är 2015-02-16.

Utlysningen finns på ki.se/forskaraskola/odontologi

Karolinska
Institutet

Tandläkar tidningen

Hoppas du gillar oss!

Här är "nya" Tandläkartidningen – nu ännu bättre, vassare och nyttigare för att hjälpa dig som tandläkare att följa med och utvecklas i yrket! Vi hoppas du gillar den! Och att du vill fortsätta läsa oss!

Är du ännu inte medlem eller prenumerant?
Då ska du få ett riktigt bra erbjudande!

**Beställ en helårsprenumeration på nya
Tandläkartidningen för 2015 eller bli medlem
nu, så bjuder vi på två biobiljetter!**

Du vet väl att du som medlem/prenumerant på tidningen
också får tillgång till mer material på vår nya hemsida
www.tandlakartidningen.se

Gör som dina kolleger, läs Tandläkartidningen!

Örjan Björklund
Chefredaktör

Vänd för att beställa, portot är betalt så det är bara att lägga på lådan
eller om du hellre vill maila så går det bra till christer.johansson@tandlakarforbundet.se

Sveriges Tandläkartförbund
Svarpost
Kundnummer 110633000
110 02 Stockholm

Frankeras ej
mottagaren
betalar portot

VIK HÄR
VIK HÄR

Tandläkar

tidningen

Ja tack, Jag är egen företagare och vill gärna beställa en företagsprenumeration till mitt företag för 2 100:- per år + 6% moms. (Fakturering sker en gång per år)

Ja tack, jag är anställd (gäller både privat eller offentligt anställd) och vill gärna beställa en årsprenumeration för 1 696:- per år (inklusive 6% moms).

Fakturering helår 1 696:- Fakturering kvartal 425:-

Tidningen skickas till:

.....
NAMN

.....
ADRESS

.....
POSTADRESS

.....
E-POST

Fakturan skickas till:

.....
NAMN

.....
ADRESS

.....
POSTADRESS

Herpes simplexvirus ökar risk för demens

Infektion med herpes simplexvirus ökar risken för Alzheimers sjukdom. Det konstaterar svenska forskare i två studier i tidskriften Alzheimer's & Dementia.

De senaste åren har alltmer forskning pekat på att det finns ett möjligt samband mellan infektion med vanligt herpesvirus, Herpes simplexvirus typ 1, och Alzheimers sjukdom. Nu har bland andra docent Hugo Lövheim och professor Fredrik Elgh bekräftat detta samband i två epidemiologiska studier.

I den ena studien visar forskarna att en reaktiverad herpesinfektion fördubblade risken att insjukna i Alzheimers sjukdom. I denna studie ingick 3 432 personer som

följts i 11,3 år i genomsnitt. I en andra studie undersöktes prover donerade till Medicinska biobanken vid Umeå universitet från 360 personer med Alzheimers sjukdom och lika många matchade personer som inte hade utvecklat demens. Proverna hade tagits i genomsnitt 9,6 år före diagnos. Denna studie påvisade en drygt fördubblad risk att utveckla Alzheimers sjukdom om personen bar på herpesvirus.

– Något som gör denna hypotes väldigt intressant är att herpesinfektion i dag i princip är behandlingsbar med antivirala medel, säger Hugo Lövheim i ett pressmeddelande från Umeå universitet.

Carina Löf Frohm

Läs mer: <http://1.usa.gov/1wMfAh8>
<http://bit.ly/1vht71B>

● Hypotesen som kopplar samman herpesvirus och Alzheimers sjukdom bygger på att ett försämrat immunförsvar hos äldre skapar möjligheter för viruset att spridas vidare till hjärnan. Där kan det i sin tur starta den process som leder fram till Alzheimers sjukdom.

Foto: Colourbox

PureMotion®

M8 Backup

M8 för kliniker med 5-8 behandlingsstolar

M2 för kliniker med 2 behandlingsstolar

M4 för kliniker med 3-4 behandlingsstolar

Produkt fördelar:

- Integrerad avfallshantering via Sweden Recycling
- Driftsäker och med hög kapacitet
- Med eller utan sugmotor
- Rätt produkt för alla tandvårdskliniker

Ett komplett sugsystemprogram med innovativ teknik

Tel. 08-410 885 25
www.pure-motion.se · info@pure-motion.se

+++ Besök oss på Swedental i Stockholm den 13-15 november. Vi finns i monter A12:50A +++

Studenterna behöver mer träning i kritiskt tänkande

På tandläkarutbildningen kan studenter utveckla ett vetenskapligt förhållningssätt i arbetet med sina examensarbeten. För att stödja utvecklingen av blivande tandläkares kritiska reflektioner kring den kliniska användningen av forskningsresultat behöver dock utbildningen förbättras och examensarbetets roll stärkas.

Tandvården ska, liksom annan hälso- och sjukvård, vara kunskapsbaserad. Detta innebär att tandläkares beslut om interventioner ska bygga på bästa tillgängliga vetenskapliga faktaunderlag (evidens) tillsammans med tandläkares kliniska erfarenhet och den enskilda patientens förutsättningar och önskemål. Ett annat uttryck för detta är evidensbaserad vård. Tanken med kunskapsbaserad och evidensbaserad vård är att vården ska bli säkrare, bättre och mer kostnadseffektiv [1].

För att tandläkare ska kunna basera sina beslut på bästa tillgängliga kunskap behöver de följa aktuell forskning och kontinuerligt uppdatera sina kunskaper och färdigheter. De behöver även kunna värdera forskningsresultatens tillförlitlighet och tillämpbarhet i det enskilda patientfallet innan de tillämpar ny kunskap [2]. Det kan emellertid vara svårt för ny kunskap att vinna mark i tandvården. Studier visar att tandläkare ofta följer sina vanliga rutiner i stället för att förändra sitt dagliga arbete i enlighet med ny forskning. Till exempel finns det stora variationer i hur tandläkare väljer antibiotika- och profylax [3].

VETENSKAPLIGT FÖRHÅLLNINGSSÄTT

Vetenskaplig kunskap som har relevans för tandvården publiceras företrädesvis i vetenskapliga tidskrifter och i rapporter från Statens beredning för medicinsk utvärdering (SBU). Tidigare studier visar att svenska tandläkare sällan inhämtar ny kun-

skap i vetenskaplig litteratur. De tar i stället råd av varandra och yngre tandläkare tar ofta råd av dem som är mer erfarna [4, 5]. Liknande resultat kommer från internationella studier [6, 7]. Nackdelen med detta är att kollegers råd ofta bygger på deras egna erfarenheter, vilket kan leda till att enskilda tandläkares erfarenheter får större genomslag än ny vetenskaplig kunskap i patientarbetet. En orsak till att många tandläkare inte följer den vetenskapliga utvecklingen är att de tycker att det är svårt att förstå innehållet i vetenskapliga artiklar [5]. En annan orsak kan vara att de är ointresserade av forskning och upplever att ny forskning inte är relevant för deras yrkespraktik [6].

Intresset för vetenskaplig kunskap och förmågan att värdera ny kunskap måste grundläggas redan under tandläkares grundutbildning. För att tandläkare inte ska bli omsprungna av kunskapsutvecklingen och bli inkompetenta är det viktigt att de som studenter får lära sig att söka och värdera ny kunskap [8]. Tandläkarstudenter behöver även få möjlighet att utveckla sin nyfikenhet och få ett intresse för komplexa problem och för att lösa dem, eftersom detta är viktiga kompetenser som ökar chanserna för att de ska följa kunskapsutvecklingen och tillämpa ny kunskap i sin yrkesutövning [9].

I likhet med detta resonemang är ett syfte med den svenska tandläkarutbildningen att utveckla ett vetenskapligt förhållningssätt hos tandläkare. Enligt högskoleförordningen ska de efter utbild-

Författare:

Cecilia Franzén,

odont dr, lärare och forskare vid Odontologiska fakulteten och Centrum för professionsstudier, Malmö högskola.
E-post: cecilia.franzen@mah.se

ningen kunna visa kunskaper om tandvårdens vetenskapliga grund och insikt i aktuell forskning samt kunskap om sambandet mellan vetenskap och beprövad erfarenhet och vad detta betyder för deras kommande yrkesutövning. De ska även kritiskt och självständigt kunna granska, bedöma och använda relevant information [10]. Det vill säga kompetenser som ökar möjligheterna för en kunskapsbaserad tandvård.

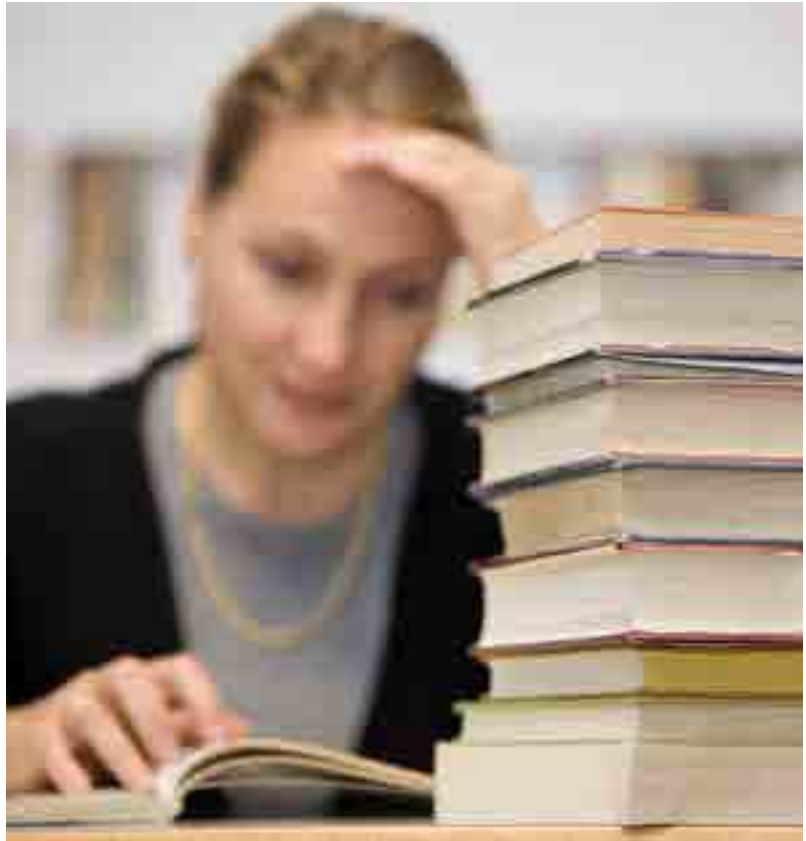
Examensarbetet kan bidra till att utveckla ett vetenskapligt förhållningssätt hos studenter som går en högre utbildning. Det är emellertid oklart vilken roll det har.

EXAMENSARBETET I HÖGRE UTBILDNING

Som en konsekvens av högskolereformen 2007 är det numera obligatoriskt med ett examensarbete om minst 15 högskolepoäng på högre utbildning på grundnivå och om minst 30 högskolepoäng på avancerad nivå. Införandet av examensarbetet ska ses mot bakgrund av att högre utbildning ska vila på vetenskaplig grund, något som lyftes fram i högskolelagen redan 1977: "... utbildningen inom högskolan ska vila på vetenskaplig grund. Utbildningen skall anordnas så att de studerande förvärvar kunskaper och färdigheter samt utvecklar sin förmåga att kritiskt bedöma företeelser av skilda slag." Det understryks även i lagen att "verksamheten inom högskolan skall anordnas så att samband mellan utbildningen, forskningen och utvecklingsarbetet främjas" [11]. Betydelsen av forskningsanknytning lyfts även fram i en omarbetning av högskolelagen 1992: "... verksamheten ska bedrivas så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning." Vidare ska högre utbildning "utveckla studenternas förmåga att göra självständiga och kritiska bedömningar och att självständigt urskilja, formulera och lösa problem" [12].

Att högre utbildning ska vara forskningsanknuten går tillbaka till Wilhelm von Humboldt, som var den drivande kraften bakom det nya universitetet i Berlin i början av 1800-talet. En av grundtankarna i Humboldts reform var att forskning och högre utbildning ska hänga ihop och att universiteten skulle skapa *ny* kunskap genom forskning. Tidigare hade universitetens uppgift enbart varit att föra vidare etablerad kunskap. Detta ledde till att forskning blev en obligatorisk uppgift för universiteten och de som undervisade. Humboldts ideal blev ett ideal för högre utbildning i ett flertal länder, som exempelvis i Sverige [13].

I en rapport från Högskoleverket slås det fast att det är viktigt att det finns "ett levande och kontinuerligt samband mellan forskning och utbildning". Det skrivs vidare att högskoleutbildningar är vetenskapliga, dels genom läroböcker och föreläsningar som förmedlar forskningsmetoder, vetenskaplig kunskap och det aktuella kunskapsläget inom en disciplin, dels genom övningar där

"Examensarbetet ger tandläkarstudenter erfarenhet av forskning, men det är oklart vilken betydelse det har för att utveckla deras förmåga att kritiskt reflektera kring hur forskningsresultat kan komma till nytta i tandvården ..."

studenter får träning i att använda vetenskapliga metoder och begrepp. Men forskningsanknytning handlar också om att ge studenter möjlighet att utveckla förmågan att på ett vetenskapligt sätt ställa frågor, bearbeta problem, kritiskt granska och analysera empiriska data och tidigare forskningsresultat, göra en analys och komma fram till en ståndpunkt samt att kommunicera med andra. Studenter får på så sätt möjlighet att inte bara lära om forskning, utan också bli *en del av* ett vetenskapligt sammanhang [14]. Detta kan till exempel ske genom att studenter genomför ett examensarbete. Examensarbetet är också ett tillfälle för studenter att visa upp ett vetenskapligt förhållningssätt. Enligt propositionen *Ny värld – ny högskola* är examensarbetet "ett viktigt tillfälle för studenten att tillämpa vetenskaplig eller konstnärlig metod och visa sin vetenskapliga eller konstnärliga mognad och yrkesmognad. Detta inbegriper självständiga

”Det är alla tandläkares ansvar att följa med i kunskapsutvecklingen och de behöver därför utveckla ett vetenskapligt förhållningssätt under sin grundutbildning.”

arbeten som är såväl tvärvetenskapliga som inriktade mot ett enda ämne och arbeten som är både yrkesinriktade och forskningsförberedande” [15].

EXAMENSARBETET PÅ TANDLÄKARUTBILDNINGEN

På tandläkarutbildningen genomför studenter numera ett examensarbete om 30 högskolepoäng som sträcker sig över de tre till fyra sista terminerna. Tandläkarstudenter genomförde någon form av självständigt arbete även före högskolereformen, men dessa var av mindre omfattning. Att genomföra ett examensarbete på tandläkarutbildningen innebär att studenterna självständigt ska formulera en forskningsfråga och genomföra ett forskningsprojekt, som kan vara en empirisk studie eller en systematisk litteraturgenomgång. De ska presentera sin undersökning skriftligt i en rapport och muntligt vid ett seminarium. De väljer själva ämne med koppling till tandvård. Studenterna arbetar oftast två och två, men de kan också arbeta själva. Under arbetets gång får de handledning. Examensarbetet ger tandläkarstudenter träning i att söka vetenskaplig litteratur och att tillämpa vetenskaplig metod och det kan bidra till att de utvecklar förmåga att ställa frågor på ett vetenskapligt sätt, att problematisera, att kritiskt argumentera för sina ståndpunkter och att värdera hur vetenskaplig kunskap kan tillämpas i det dagliga arbetet.

Sveriges Tandläkarförbund [16] anser att en tidig forskningskontakt i grundutbildningen stärker studenters vetenskapliga förhållningssätt och gör det lättare för dem att ta till sig nya forskningsrön i yrkeslivet. Examensarbetet ger tandläkarstudenter erfarenhet av forskning, men det är oklart vilken betydelse det har för att utveckla deras förmåga att kritiskt reflektera kring hur forskningsresultat kan komma till nytta i tandvården, vilket är en viktig förmåga för att de ska kunna värdera och tillämpa ny kunskap. I en studie om examensarbeten från 2012 på tandläkarutbildningen, som var de första som genomfördes efter högskolereformen, framkom att de flesta studenterna enbart beskrev sina resultat och inte diskuterade vilka konsekvenser resultaten kan ha för tandvård och tandläkares yrkespraktik. Det saknades mer ingående diskussioner om hur deras resultat skulle kunna användas i tandvården, till exempel i förhållande till individuella patienters behov och förväntningar på tandvård [17]. Resultaten är inte unika. En studie om examensarbetet på sjuksköterskeutbildningen visade att studenter ofta

skrev om andras och egna forskningsresultat som om de var ”sanna” och användbara i sjuksköterskors yrkespraktik, utan kritiska reflektioner kring vilken betydelse olika kontextuella faktorer kan ha i en vårdssituation, exempelvis vårdgivarens och patientens ålder, kön och etnicitet [18]. En studie om läkarstudenter som genomfört forskningsprojekt visade att de kunde ha svårt att förstå att kritisk analys är viktig både i det kliniska arbetet och i forskning, och att det kan fungera som en brygga mellan vetenskap och kliniskt arbete när evidensbaserad praktik tillämpas [19].

Även om liknande resultat framkommer i studier från andra utbildningar kvarstår faktum att studien från tandläkarutbildningen indikerar att studenterna behöver mer och/eller en annan typ av träning i kritiskt tänkande än vad de nu får för att kunna värdera och resonera kring hur vetenskaplig kunskap kan tillämpas i patientarbetet. Vidare visar studien att handledare behöver utnyttja examensarbetet bättre för att ge studenter träning i att diskutera konsekvenser av deras studie för tandläkares yrkespraktik och därmed knyta ihop vetenskap och yrkespraktik.

PÅ VÄG MOT EN KUNSKAPSSTYRD TANDVÅRD

För att öka kunskapsstyrningen i tandvården har Socialstyrelsen på uppdrag av regeringen tagit fram nationella riktlinjer för vuxentandvård. Riktlinjerna innehåller rekommendationer och är inte bindande, utan ska ses dels som ett stöd för tandläkare i deras val av behandlingar, dels som ett verktyg för styrning och ledning av tandvården [Socialstyrelsen, 20]. Man måste komma ihåg att riktlinjerna inte alltid är evidensbaserade och att de än så länge enbart gäller för vuxentandvård. Det är fortfarande upp till den enskilde tandläkaren att söka vetenskaplig kunskap och värdera hur tillämpbar den är i det enskilda patientfallet. Under förutsättning att examensarbetet verkligen ger studenter relevant vetenskaplig träning är detta ytterligare ett steg på vägen mot ökad kunskapsstyrning. Vilken betydelse det har får framtiden utvisa.

KONKLUSION

Tandvården utvecklas mot att bli alltmer kunskapsstyrd genom nationella riktlinjer. Examensarbetet på tandläkarutbildningen kan ytterligare bidra till en kunskapsbaserad tandvård, men det behöver utnyttjas bättre för att stödja utvecklingen av framtida tandläkares kritiska reflektioner kring hur forskningsresultat kan tillämpas i patientarbetet. Det är alla tandläkares ansvar att följa med i kunskapsutvecklingen och de behöver därför utveckla ett vetenskapligt förhållningssätt under sin grundutbildning. Tandläkare har en tendens att snarare rådfråga varandra än att läsa vetenskaplig litteratur, men förhoppningsvis kan examensarbetet förändra detta och bidra till att tandläkare söker

och tillämpar ny kunskap och på så sätt bidrar till en säker och effektiv tandvård. Att lita för mycket på andras råd kan nämligen vara ett hinder för en tandvård som är kunskapsbaserad och som bygger på de senaste rönen: ”Doctors should not need to rely on others to do their thinking for them. Only by becoming a person of science is there any hope that the practitioner will be able to acquire and assimilate new knowledge and to adapt to the changes in practice and in the profession that the future always requires.” [9]

ENGLISH SUMMARY

Can the degree project in undergraduate dental education contribute to knowledge based dentistry?

Cecilia Franzén

Tandläkartidningen 2014; 106 (13): 120-3

To be safe and effective, dentistry should be knowledge based, which implies that dentists should apply the best possible scientific theories and principles in the care of patients. In order to do this dentists should understand the importance of research and be able to critically appraise scientific findings, solve problems and make decisions on when and how findings are usable. Research interest and problem solving, and the development of skills necessary to make critical reflections must begin at undergraduate dental education.

Undergraduate degree projects, that are student research projects, are currently integrated into the curriculum of the Swedish dental education programmes. These projects include undertaking a research study and writing a short thesis. The rationale behind this integration is that the degree project should allow for the development of research skills among the dental students and enable them to demonstrate an ability to reflect on the relevance of scientific knowledge for dental practice. The opportunity for students to undertake a research project should also be seen in the background of the Humboldtian ideal of higher education that emphasizes that research and education should be intertwined.

However, it may not be obvious that the degree project can contribute to knowledge-based dentistry. A study of Swedish dental students' short thesis' showed shortcomings in their reflections on the implications of their project results in general dental practice. Dental students' shortcomings were not unique, as studies of students on other health professional educations have also showed similar findings. Nevertheless, in dental education more emphasis should be put on learning to critically appraise scientific findings in relation to patient care as this is an important skill in dental practice. ●

”Tandläkare har en tendens att snarare rådfråga varandra än att läsa vetenskaplig litteratur, men förhoppningsvis kan examensarbetet förändra detta ...”

Referenser

- Hälsa- och sjukvårdsrapport 2009. Stockholm: Socialstyrelsen, 2009 (Artikelnr 2009-126-729).
- Rohlin M, Aspelin P, Levi R. Evidensbaserad vård: vad är det och vad är det inte? *Tandläkartidningen* 2005; 97 (6): 44–8.
- Ellervall E. Antibiotica prophylaxiz in general oral health care: the perspective on decision making [avhandling]. Malmö: Odontologiska fakulteten, Malmö högskola, 2009.
- du Toit M, Rydberg H. Nya tandläkare rådfrågar ofta Google och kolleger. *Tandläkartidningen* 2013; 105 (10): 80–4.
- Tegelberg Å, Wårdh I, Nohlert E, Andersson J-A, Axelsson S. Att förstå vetenskap: tandläkares kunskaper om evidensbaserad vård. *Tandläkartidningen* 2006; 98 (10): 52–8.
- Hopper L, Morris L, Tickle M. How primary care dentists perceive and are influenced by research. *Community Dent Oral Epidemiol* 2010; 39 (2): 97–104.
- Straub-Morarend CL, Marshall TA, Holmes DC, Finkelstein MW. Toward defining dentists' evidence-based practice: influence of decade of dental school graduation and scope of practice on implementation and perceived obstacles. *J Dent Educ* 2013; 77 (2): 137–45.
- Weile JV. Is dentistry a profession? Part 3. Future challenges. *J Can Dent Assoc* 2004; 70 (10): 675–8.
- Bertolami CN. The role and importance of research and scholarship in dental education and practice. *J Dent Educ* 2002; 66 (8): 918–24.
- Högskoleförordning (SFS 1993:100). Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- Högskolelag (SFS 1977:218). Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- Högskolelag (SFS 1992:1434). Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- Liedman S-E. Fritt kunskapssökande eller mätbara högskolor? I: Lindh M, Sundeen J, redaktörer. *Från högskolan i Borås till Humboldt: den svenska högskolans roll i en motsägelsefull tid*. Borås: Högskolan i Borås, 2010. Sid 15–27.
- Utbildning på vetenskaplig grund: röster från fältet. Stockholm: Högskoleverket; 2006. Rapport 2006:46 R.
- Ny värld – ny högskola. Stockholm: Utbildnings- och Kulturdepartementet; 2004. Proposition 2004/05:162.
- Tandläkarnas grundutbildning. Stockholm: Sveriges Tandläkarförbund; 2011. www.tandlakarforbundet.se/Global/Bibliotek/Policydokument/Grundutbildning.pdf [access 2014-05-21]
- Franzén C. Dental students' undergraduate degree project: preparing dental students for professional work and postgraduate studies? *Eur J Dent Educ* 2014; 18 (4): 207–13.
- Sandström B. Degree projects: knowledge development or design apprenticeship. I: Mattsson M, Johansson I, Sandström B, redaktörer. *Examining praxis: assessment and knowledge construction in teacher education*. Rotterdam: Sense Publishers, 2008. Sid 97–111.
- Murdoch-Eaton D, Dreyer S, Elton S, Emmerson C, Marshall M, Smith JA, Stark P, Whittle S. What do medical students understand by research and research skills? Identifying research opportunities within undergraduate projects. *Medical Teacher* 2010; 32: e152–e160.
- Lägesrapport 2011: Hälsa- och sjukvård och socialtjänst. Stockholm: Socialstyrelsen; 2011 (Artikelnr 2011-2-1).

Tandläkarna valde rätt antibiotika i Stockholm

Under en vecka studerades handläggningen av infektionspatienter inom tandvården i Stockholms län. Resultatet visar inga tecken på överbehandling med antibiotika, men doseringen kan förbättras.

Under vecka 47 2013 genomförde Strama Stockholm en studie om handläggning av infektionspatienter inom tandvården i Stockholms län. Delta-gående tandläkare fyllde i ett protokoll med uppgift om patientens ålder, kön, symtomduration och om besöket var ett ny- eller återbesök. Eventuell röntgenundersökning dokumenterades liksom patientens diagnos och om antibiotika skrivits ut eller inte. Om patienten ordinerades antibiotika noterades val av substans, dos, antal doseringstillfällen per dygn samt behandlingstidens längd i dagar.

Totalt deltog 99 kliniker inom länet i studien, varav 49 från folktandvården. Det registrerades 528 patienter med infektionssymtom och av dessa fick 229 antibiotika (43 procent) varav 5 patienter fick kombinationsbehandling med två olika antibiotika. I efterhand visade det sig att studien fångade cirka 20 procent av alla antibiotikarecept som förskrevs av tandläkare i Stockholms län under den aktuella veckan [1]. Kön- och åldersfördelningen mellan patienterna var jämn och 262 kvinnor (medelålder 43,6 år) och 266 män (medelålder 43,1 år) ingick i studien. De flesta klinikerna dokumenterade 0–10 infektionspatienter, men folktandvårdens akutmotagning bidrog med 73 patienter.

DE VANLIGASTE infektionsdiagnoserna var hårdvävnadsinfektion med 269 diagnoser varav 38 procent av patienterna fick antibiotika, abscess med 156 diagnoser varav 63 procent av patienterna fick antibiotika, pericoronit med 99 diagnoser varav 45 procent av patienterna fick antibiotika och antibiotika som profylax med 31 diagnoser. 85 patienter fick mer än en infektionsdiagnos.

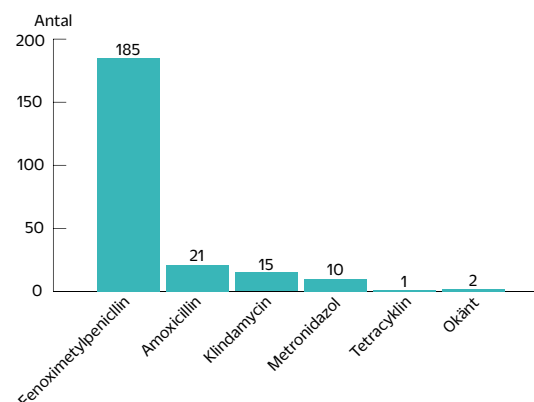
När det gäller antibiotikaval var fenoximetylpenicillin (PcV) den överlägset mest förskrivna substansen med 185 recept (motsvarande 79,1 procent av antibiotikarecepten) följt av amoxicillin 21 recept (9 procent), klindamycin 15 recept (6,4 procent), metronidazol 10 recept (4,3 procent) samt övriga antibiotika 3 recept (1,3 procent). Figur 1.

Inga generella tecken på överbehandling med antibiotika sågs och antibiotikaprofilen med övervägande PcV är bra. I ljuset av nya rekommendationer för antibiotikaprofylax och antibiotikabehandling inom

tandvården [2, 3] borde antibiotikaförskrivningen kunna minska och förbättras en del. Indikationen för antibiotikaprofylax inom tandvården har blivit betydligt snävare och färre recept med amoxicillin kan förväntas. Vid infektionsbehandling inom tandvården rekommenderas klindamycin endast till patienter med penicillinallergi typ 1, vilket är ovanligt. När det gäller dosering av antibiotika finns förbättringspotential. Alla betalaktamantibiotika bör ges minst tre gånger per dygn. I studien doserades PcV i drygt 5 procent av fallen endast två gånger per dygn.

FÖRUTOM ATT STUDIEN gav oss intressanta resultat om handläggningen av infektionspatienter har den också lyft antibiotikafrågan och gett upphov till diskussioner och kvalitetsarbeten ute på klinikerna. Det finns ett stort intresse inom tandvården att verka för en minskad och förbättrad antibiotikaförskrivning. ●

Utfärdade antibiotikarecept inom tandvårdsstudien i Stockholms län vecka 47, 2013 (N = 234).

Referenser

1. VAL-data Stockholms läns landsting.
2. Indikationer för antibiotikaprofylax i tandvården – ny rekommendation. Information från Läke-medelsverket 2012; 23(5): 22–35.
3. Rekommendationer för antibiotikabehandling i tandvården. Information från Läke-medelsverket 2014; 25(1): 19–30.

Författare

Annika Hahlin, leg apotekare, Strama Stockholm. E-post: annika.hahlin@sll.se

Sofia Hellman, allmänläkare, Strama Stockholm.

Katarina Lundell, tandläkare, Tandvårds- och utvecklingsavd, Folk-tandvården Stockholms län AB.

ODONTOLOGISK RIKSSTÄMMA & SWEDENTAL

ANMÄL DIG
REDAN I DAG!

13-15 NOVEMBER
STOCKHOLMSMÄSSAN

KUNSKAP & INSPIRATION

Föreläsningar, workshops och samtal. Inspiration, underhållning och spännande möten. Forskningsresultat, utvecklingsprojekt och de senaste produkternyhetererna – det är dags för Nordens viktigaste dentala mötesplats.

Ge dig själv och hela ditt team en tre dagars kompetensutvecklingsdos fullmatat med nya tankar, idéer, argument, kontakter och kunskaper.

Klicka in dig på www.ors2014.se och planera ditt besök.

Välkommen!

ODONTOLOGISK
RIKSSTÄMMA 2014

STOCKHOLM
SWEDENTAL®

13 –15 november • Stockholmsmässan

www.ors2014.se

Vi ses på Stockholmsmässan!

Välkommen till framtiden.

Komet är innovativa världsmästare sedan 85 år. 6 000 kvalitetsprodukter från den tyska idéfabriken säljs exklusivt och enbart av Dentalmind i Sverige. Vill du kika in i framtiden? Hälsa på hos oss på Swedental!

Dentalmind har exklusiv ensamrätt på Komets sortiment i Sverige. Kontakta oss på dentalmind.com eller tel **0346 - 488 00**

Följ oss på Facebook! facebook.com/Dentalmind

Vi ses på Swedental!

Monter A17:30

ODONTOLOGISK
RIKSSTÄMMA 2014

STOCKHOLM
SWEDENTAL[®]

13-15 november • Stockholmsmässan

PS. Glöm inte att ta med din iPad mini du hittar här i tidningen. Du kan vinna en alldeles riktig hos oss.

dentalmind[®]
INNOVATION ÄR VÅR MOTIVATION

SPECIALISERING: Målmedvetenhet och årtal av hårt arbete. Det krävs mycket av den tandläkare som specialiserar sig. Men efter fullgjord examen väntar högre lön – och större ansvar. Är du sugen på att gå vidare? Tänk på det här!

TEXT: MONIKA SANDBERG FOTO: CASPER HEDBERG

Sju tips till dig som vill bli specialist

1 Arbetlivserfarenhet. Jobba som allmäntandläkare i minst två år, upp till fem års arbetlivserfarenhet är meriterande vid ansökan om specialistplats. Passa på att arbeta inom olika områden, till exempel genom att auskultera på en specialistklinik.

2 Välj efter vad du är genuint intresserad av, inte efter vad som kan anses ha hög status. Det finns åtta olika specialiteter: pedodonti, ortodonti, käkkirurgi, parodontologi, endodonti, bettfysiologi, oral protetik och odontologisk radiologi. Socialstyrelsen reglerar specialiteterna. Utbildningsorterna är Umeå, Göteborg, Örebro, Jönköping, Malmö och Stockholm.

”Passa på att arbeta inom olika områden, till exempel genom att auskultera på en specialistklinik.”

3 Meritera dig. Förutom att ha arbetat i minst två år som allmäntandläkare handlar det om att läsa kurser som är relevanta för specialiteten, ofta diplomkurser i Tandläkarförbundets regi och/eller högskolekurser. Andra bra meriter är pedagogiska färdigheter och forskningsinsatser.

4 Ge inte upp. Den allmänna tandläkare som vill specialisera sig behöver oftast söka flera gånger för att få plats på specialistutbildning. Inom käkkirurgin går det 30–40 sökande per utbildningsplats, inom ortodontin 20 sökande.

5 Var väl förberedd inför en intervju för en specialisttjänstgöringsplats. Tänk igenom varför du vill bli specialist inom just det området, vad det är som gör att just du borde bli specialist. Det är också viktigt att kunna svara på hur praktiska detaljer som

till exempel flytt eller pendlande ska lösas.

6 Var beredd att arbeta hårt och länge. Minst tio år tar det att bli färdig specialist (fem års studier vid tandläkarhögskolan + minst två års arbetlivserfarenhet + tre–fyra och ett halvt års specialistutbildning).

7 Högre lön för mödan, till slut. Övertandläkare anställda i landsting, exklusive klinikchefer, har en medellön på närmare 60 000 kronor före skatt, visar lönestatistik från Tjänstetandläkarna. Distriktstandläkare tjänar i snitt 42 000 kronor. Statistiken baseras på löneläget i oktober 2013. ●

Källa: Socialstyrelsen, Katya Askenberg och Tjänstetandläkarna

Specialisering via avtalsplats eller nationell plats

● **Avtalsplats:** Platser som landsting köper på någon av utbildningsorterna. Landstinget bestämmer sig för att satsa på en medarbetare och låta honom eller henne specialisera sig med bibehållen lön. Det sker när det råder brist på specialistutbildade tandläkare inom respektive landsting.

Fördelen är att den här vägen är kortare. Nackdelen är att tandläkaren kan förväntas jobba kvar hos arbetsgivaren efter det att specialiseringen är fullgjord.

● **Nationell plats:** Landstingen upphandlar hur många specialiteter som behövs inom respektive specialitet. Platserna betalas genom allmänna skattemedel. För att kvala in på en nationell utbildningsplats krävs en rad meriter, däribland minst två års arbetlivserfarenhet samt exempelvis erfarenhet av undervisning och forskning. De nationella platserna innebär ofta att den som specialiserar sig får gå ner i lön, då lönen bestäms centralt.

Medellön 2013 för specialister

Övertandläkare	59 726
Disputerad specialist	65 896
Övertandläkare och klinikchef	71 564

Källa: Tjänstetandläkarna

721

Så många verksamma specialisttandläkare fanns det i Sverige i slutet av 2012.

Källa: Sveriges Kommuner och Landsting, SKL

● Katya Askenberg blev färdig ortodontist i maj i år. Nu arbetar hon på folktandvården i Sollentuna och Södertälje.

”Jag älskar att jobba som ortodontist”

För Katya Askenberg växte tanken på att specialisera sig efter några år som allmäntandläkare i Stockholm.

– När jag blev tryggare i min roll började jag fundera på att fortsätta, säger hon.

Till en början var det långt ifrån säkert vilken specialitet hon skulle välja. Efter att ha provat på både käkkirurgi, parodontologi och ortodonti fastnade hon för det senare.

– Det passar mina händer. Ortodonti handlar mycket om estetik, funktion och att se hela individen. Det är roligt och utmanande. Både patienten och jag ser förändringen och resultatet, säger hon.

Specialisttandläkare har stort ansvar och förväntas klara patienter som inte har fått hjälp någon annanstans.

– Det finns ju ingen högre instans. De svåraste fallen diskuterar jag med mina kolleger, det kan krävas multidisciplinärt samarbete.

FÖR ATT KOMMA IN på specialistutbildning meriterade hon sig genom att läsa flera diplomkurser och ett par kurser vid Umeå universitet och Jönköpings högskola. Hon arbetade också som assisterande lärare på tandläkarhögskolan parallellt med sin tjänst som allmäntandläkare. Dessutom jobbade hon några månader på ortodontiklinik.

Konkurrensen om specialistplatser är hård. Katya ansökte fyra gånger innan hon fick plats vid Odontologiska institutionen i Jönköping.

När erbjudandet kom tvekade hon aldrig, trots att familjen var tvungen att flytta och hennes yngste son då bara var fem veckor gammal.

– Man tackar inte nej till ett sådant erbjudande.

Det var hårt slit under de tre år som specialiseringen pågick. Katya Askenberg arbetade kliniskt ungefär 60 procent och övrig tid gick hon olika kurser, studerade och förberedde seminarier.

– Det gäller att vara genuint intresserad och verkligen tycka att det är roligt.

Hon önskar att fler skulle våga satsa, det behöver inte vara karriär eller familjeliv. Möjlighet finns att gå specialistutbildning på halvtid och samtidigt vara föräldraledig.

NÄR KATYA ASKENBERG blev färdig ortodontist i maj i år sökte familjen sig tillbaka till Stockholm. Nu delar hon sin arbetstid mellan folktandvården i Sollentuna och Södertälje.

Någon särskild höjning i status har hon inte märkt av.

– Nej, Sverige är ett land med platta hierarkier.

Lönen har däremot höjts, i dag tjänar hon ungefär 20 procent mer än som anställd allmäntandläkare. ●

Årets studenter prisas

Dentaus pris för årets studenter 2014 går till en student vid varje utbildningsort. Priserna delas ut vid den odontologiska riksstämman.

Stina Öskog

Stina Öskog, Umeå, får priset för att hon redan under studietiden visat prov på stor förmåga att integrera teoretiska och kliniska kunskaper. Därtill har hon stor empatisk förmåga, kommunicerar professionellt och pedagogiskt med patienterna.

Lovisa Lindborg

Lovisa Lindborg, Göteborg, prisas för sin förmåga att förena teoretiska och praktiska kunskaper. Hon visar på ett professionellt sätt ett mycket fint patientomhändertagande. Hon har ett fint förhållningssätt gentemot både personal och studiekamrater.

Philip Arneryd

Philip Arneryd, Malmö, får priset för att han är nyfiken, intresserad och ambitiös och visar vilja att alltid uppnå bästa resultat. Han reflekterar efter behandlingarna över vad som gick bra och vad som kan förbättras. Han är tydlig och lyhörd i kommunikationen med personal, alltid väl förberedd och arbetar noggrant.

Lena Haspel

Lena Haspel, KI, Huddinge, prisas för att hon under utbildningen visat prov på förmågan att tillämpa teoretiska och kliniska kunskaper på ett mycket moget och omdömesgillt sätt. Hon visar också en god förmåga till självständighet och ställningstagande på kliniken samt genomför sina patientbehandlingar med stor ansvars känsla, empati och skicklighet.

Forsbergs pris

Peter Lingström

Peter Lingström, professor i kariologi vid Sahlgrenska akademien i Göteborg, tilldelas Forsbergs Dentals pris för sitt engagemang kring kostens betydelse för munhälsan.

I motiveringen står det bland annat att han på ett föredömligt sätt har involverat tvärprofessionella grupper och visat på betydelsen av samarbete och forskning över yrkesgränserna. Han har utfört ett stort antal väl designade kliniska studier och hans insatser inom utvärdering av odontologisk behandlingsforskning är gedigna, med såväl SBU-rapporter som nationella riktlinjer på meritlistan.

Priset delas ut vid den odontologiska riksstämman.

Skandinaviskt pris

Tord Berglundh

Tord Berglundh, professor vid Sahlgrenska akademien i Göteborg, har tilldelats det skandinaviska priset från Stiftelsen tandläkarna Bensows och Åyräpääs fond.

Priset kommer att delas ut vid den odontologiska riksstämman på Stockholmsmässan den 13 november.

I motiveringen till priset heter det bland annat att "... professor Tord Berglundhs forskning har fokus på den sjukdomsbägnade individen avseende parodontit och periimplantit – forskningsområden inom vilka han är internationellt vida erkänd och ledande ..."

Senast någon svensk fick priset var 2008. Då gick det till professor Anders Linde vid Sahlgrenska akademien.

Bästa avhandling

Daniel Nebel

Daniel Nebel, odontologiska fakulteten i Malmö, tilldelas priset för bästa avhandling. Han disputerade den 3 februari 2012 med avhandlingen "Functional importance of estrogen receptors in the periodontium".

Resultaten visar att fibroblaster i rothinnan kan bilda cytokiner och att östrogen påverkar fibroblasters celldelning och deras uttryck av cytokiner.

Priset delas ut vid den odontologiska riksstämman.

Prisad i Rom

Nicole Winitsky

Nicole Winitsky, specialist i oral protetik vid Eastmaninstitutet samt Brahekliniken i Stockholm, vann pris för sin forskning om långtidsuppföljning på implantat i estetiska zonen vid den kongress som European association

for osseointegration (EAO) höll i Rom. Vid förra riksstämman fick hon pris för samma forskning.

– Jag hade bara preliminära resultat klara, men beslöt ändå att skicka in dem till kongressen, och tydligen tyckte de att resultaten var så intressanta att det gav mig priset, berättar Nicole Winitsky.

Hon vill inte avslöja alltför mycket om resultaten eftersom analysen ännu inte är helt klar.

– Det jag sett är att 90 procent av implantaten uppvisar infraposition av varierande grad efter 15–17 år. Vi vet inte varför vissa patienter uppvisar större förändringar än andra.

Men hypotesen är att ansiktsformen kan berätta detta.

I studien har hon också tittat på hur mycket infrapositionen påverkat patienterna.

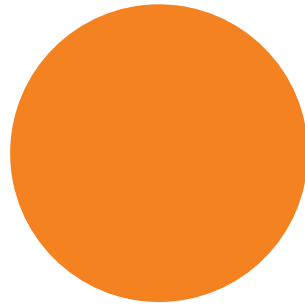
– Det visar sig att 87 procent av dem var nöjda eller mycket nöjda med sina implantat.

Mats Karlsson

Nyheter och nytta
i Tandläkartidningen

Tandläkar
tidningen

Träffpunkt Praktikertjänst

VÄLKOMMEN TILL PRAKTIKERTJÄNST PÅ SWEDENTAL!

I vår monter A15:20 träffar du många av oss som på olika sätt har en del i vårt framgångsrika koncept, från kolleger och styrelseledamöter till oss som jobbar med rekrytering och med flera av våra mervärden!

Att det är framgångsrikt vet vi – annars skulle vi inte ha Sverige nöjdaste patienter för sjätte gången i rad!

...och som vanligt blir det lite extra festligt på fredagen från kl 15.00 – då bjuder vi på mingel med bubbel enligt god tradition.

Självklart ska du inte heller missa den föreläsning om Fysisk Aktivitet på Recept, FaR, med bl a professor Mai-Lis Hellénus, som vi står som värd för på fredag kl 12.00–13.00!

Tandhygienisternas
favorit
har fått
sällskap!

Monter A06:40, SweDental

ProphyCare™
Putspasta CCS i Tuber

ProphyCare™
Putspasta CCS i Engångskoppar

ProphyCare™
Prophy Angle

ProphyCare™
Putskoppar

DIRECTA
directadental.com

● Nargis Nasiri fyller 30 år den 21 november.

Grattis

Nargis Nasiri

Nargis Nasiri flyttade hundra mil för att läsa till tandläkare i Umeå. Nu har hon precis utfört sin första operation och ser fram emot att få göra fler.

Nargis Nasiri läser termin åtta på tandläkarutbildningen i Umeå och trivs väldigt bra. Men det var inget självklart val.

– Jag ville jobba med människor, och min mamma som är sjukgymnast har visat mig en positiv sida av vården. Så jag tänkte att jag söker till tandläkare och får se hur det känns.

Det har känts bättre och bättre, berättar Nargis, och nu känns det helrätt. Mötet med människor och variationen i uppgifterna gör jobbet stimulerande.

– Varje dag är full av utmaningar och det känns bra att kunna hjälpa patienterna.

Nargis Nasiri flyttade till Borås från Pakistan med sin stora familj – hon har sju syskon – som 18-åring. Sedan dess har hon bland annat pluggat svenska och läst in gymnasiekompetens på Komvux. Beslutet att flytta ända till Umeå var inte lätt men hon har inte ångrat det.

– Jag har lärt känna många nya människor här och är glad att få ta examen från Umeå universitet, det är en jättebra skola.

Efter examen om drygt ett år siktar Nargis Nasiri på att få jobb närmare familjen och i framtiden vill hon gärna specialisera sig.

– Jag gillar kirurgin som vi håller på med nu men också protetik och klinisk oral fysiologi. Det får visa sig längre fram vilket det blir.

Något födelsedagsfirande är inte planerat än men det blir säkert något med vännerna. Brodern i Stockholm, som hon ska hälsa på i samband med premiärbesöket på riksstämman, har också utlovat ett konsertbesök.

Linda Persson

”Jag gillar kirurgin som vi håller på med nu men också protetik och klinisk oral fysiologi.”

Nyutbildad i orofacial medicin

Markus Höglund

Markus Höglund har examinerats i orofacial medicin efter en genomgången utbildning på en nivå som motsvarar specialist i orofacial medicin.

Markus Höglund fick sin utbildning till tandläkare i Göteborg och har därefter arbetat i Jönköpings län innan han påbörjade sin treåriga utbildningstjänst i Linköping. Efter examen väntar en tjänst som övertandläkare i orofacial medicin i Östergötland.

Gilla oss på
Facebook!

Tandläkar
tidningen

HEJCO 60 ÅR!

Hejco fyller 60 år och det firar vi med mängder av erbjudanden under **Swedental 2014**.

Välkommen till **monter A22:20** och fira med oss!

HEJCO

Födelsedagar

30 år

Eva Alatalo, Stockholm 19/11
Anna Snell, Boden 20/11
Nargis Nasiri, Umeå 21/11

40 år

Karin Prom, Stockholm 15/11
Annika Hurtig, Norrköping 15/11
Magdalena Korytowska, Lilla Edet 28/11

50 år

Johanna Norén, Österskär 14/11
Andrea Bresin, Mölndal 15/11
Adrianna Söveg, Södra Sandby 16/11
Marina Sabelström-Ingwes, Solna 21/11
Dukso Tubin, Helsingborg 22/11
Bengt Helin, Älvsjö 22/11
Stefan Strineholm, Kumla 26/11
Ban Qassim, Landvetter 1/12

60 år

Jan Bläckberg, Karlshamn 14/11
Lars Ramsköld, Stockholm 18/11
Boo Johansson, Enebygd 18/11
Agneta Robertson, Mölndal 18/11

Margareta Westman, Mariestad 23/11
Eva Frostgård, Billinge 26/11
Thomas Solmell, Norrköping 28/11
Annika Berglund, Stockholm 29/11
Karin Vikberg Larsson, Skellefteå 30/11
Mikael Larsson, Älvsjö 1/12
Margareta Molin Thorén, Umeå 4/12

65 år

Marja Feldt, Frändefors 13/11
Britt-Marie Hedström Persson, Stockholm 17/11
Anders Grankvist, Katrineholm 18/11
Thomas Hedman, Vellinge 20/11
Roland Källman, Järbo 20/11
Åsa Larsson, Kalmar 21/11
Erik Öhrner, Stockholm 24/11
Carin Pilebro, Umeå 26/11
Jan Eklund, Vällingby 29/11
Bo Pettersson, Norrköping 2/12
Ewa Neuding, Täby 2/12
Louise Langenborg, Nacka 3/12
Jan Larsson, Schweiz 4/12

70 år

Ulf Carlsten, Trelleborg 20/11
Robert Faeder, Stockholm 30/11
Gunnar Dahlen, Kungsbacka 1/12

75 år

Nils Bäckman, Umeå 26/11

80 år

Johan Björnstjerna, Djursholm 21/11

85 år

Lennart Möllersten, Nacka 25/11

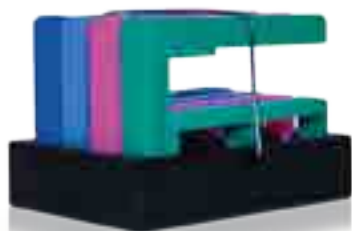
Disputationer

Göteborg

Julia Naoumova, den 11 november 2014, kl 13.00, Arvid Carlsson, Academicum, Sahlgrenska Akademien, Göteborgs universitet. Avhandlingen: "Interceptive treatment of palatal displaced canines. Studies of treatment effect and patients' perception and methodological evaluation of 3D measurements of CBCT".

Fakultetsopponent: Sheldon Peck, University of North Carolina, USA.

Borrix diskställ med plats för 4st Borrix

Pris: 390:-
exkl.moms och frakt

ARISTODENT
DENTAL PRODUCTS

Tel: 0157-156 30
E-post: info@aristodent.se
www.aristodent.se

SLUTA-RÖKA-LINJEN

www.slutarokalinjen.org

RING 020-84 00 00

Stipendier finns att söka från Kvinnliga Tandläkare- klubbens Stipendiefonder

Stipendiefonden "Sigrid de Verdiers minne" kan sökas av medlemmar som bedriver odontologisk forskning.

Stipendiefonden "Tandläkare Marie Lundströms resestipendium" kan sökas för odontologisk forskning och/eller utbildning utomlands.

För båda stipendierna gäller att sökanden ska ha varit medlem i Kvinnliga Tandläkareklubben i minst två år.

Ansökningsformulär kan rekvideras från Kvinnliga Tandläkareklubben hemsida: kvinnligatandlakareklubben.se under rubriken Stipendium.

Ansökningarna skickas till:
ordförande Karin Garming Legert
Barrstigen 4, 167 31 BROMMA
alt. karin.garming.legert@ki.se

Ansökan skall vara ordförande tillhanda senast den 23 januari 2015.

NYA I MATBUTIKEN!

Flux nya smaker finns att köpa här:

ICA **WILLY:S** **Hemköp** **Tempo** **CITYGROSS**

Idag är vi många som fluxar, vilket vi i stor utsträckning har er att tacka för – tack för era rekommendationer! För att möta efterfrågan från er inom tandvården och från kunderna finns nu Flux Fluorskölj även i matbutiker med två nya goda smaker. Självklart med samma höga fluorhalt och den praktiska doseringspumpen.

För vuxna och barn över 12 år finns Flux Soft Mint, 0,2% NaF. För barn mellan 6–12 år finns Flux Junior med smak av Hallon, 0,05% NaF. Liksom övriga Flux-produkter är dessa helt utan alkohol.

Har du fluxat idag?

Nyheterna finns också tillgängliga hos din dentaldepå.

FLUX®

**Le, andas och njut.
Starkare än igår.**

Vi behöver fler som Katarzyna

Katarzyna ville utvecklas och påverka. Hon fann sin utmaning i att leda andra och samtidigt arbeta kliniskt. Både klinikchef och tandläkare. Läs hennes berättelse på Ltkalmar.se/folktandvarden

Folktandvården i Kalmar län söker just nu

▪ Klinikchef

Satsar du på oss - satsar vi på dig!
Välkommen med din ansökan senast 23/11.
Besök vår hemsida och läs mer under rubriken "Jobba hos oss".

Folktandvården Landstinget
i Kalmar län

Ltkalmar.se/folktandvarden

Folktandvården Värmland söker

Tandläkare

till kliniken i Skoghall

Vill du veta mer kontakta klinikchef
Per Hjalmarsson eller klinikadministratör
Liselotte Teimar, tfn 054-61 96 60.

Läs mer om tjänsten på

www.liv.se/jobb

Tandläkare sökes

Vi söker en engagerad, drivande och självständig tandläkare för hel- eller deltid till vår klinik i Brastad, Bohuslän.

Du bör ha minst 5 års arbetslivserfarenhet och en bred odontologisk kunskap.

Vi har ett bra patientunderlag bestående av både vuxna och barn. Vi delar välskötta och rymliga lokaler med vårdcentral, apotek och sjukgymnast.

Tillträde efter överenskommelse.

Tillsvidare, provanställning kan förekomma.

Välkommen med din ansökan.

Kontaktperson: Jan-Åke Pålsson 0708-24 26 30

Mejl: info@brastadtandvard.se

Tandhygienist Specialisttandvård, Umeå

Vi söker tandhygienist till Parodontologi i Umeå. Arbetet består av tandhygienistbehandling av patienter remitterade till Specialisttandvården. I tjänsten kan även ingå att vara delaktig i den utbildningsverksamhet inom Specialisttandvården i Parodontologi som bedrivs i Västerbottens läns landsting samt att delta vid konsultationsbesök i Folktandvården.

Handledning av tandläkarstudenter kan ingå i tjänsten under delar av terminen.

Läs mer och ansök på www.vll.se
www.offentligajobb.se

 FOLKTANDVÅRDEN
Östergötland

Folktandvården Östergötland söker tandläkare

Folktandvården Östergötland är den fjärde största offentliga tandvårdsorganisationen i Sverige där tvillingstäderna Linköping och Norrköping utgör tyngdpunkten tillsammans med Östergötlands övriga elva kommuner. Med storleken följer vår ekonomiska styrka som gör att vi kan satsa på utveckling och ligga i odontologins framkant.

Vi har närmare 600 medarbetare vid ett 40-tal enheter inom allmän, specialist- och sjukhustandvård.

Låter detta intressant?
Gå in på www.lio.se/lediga-jobb

Hos oss möter du ett varierat patientklientel där du får använda och utveckla din kompetens fullt ut tillsammans med erfarna tandläkare, tandhygienister och tandsköterskor.

Utifrån dina odontologiska intresseområden har vi möjlighet att skraddars just din utvecklingsplan i ett nära samarbete mellan allmäntandvård och specialisttandvård.

Är du nyexaminerad tandläkare ingår du i vårt introduktionsprogram Entré.

Platsannonser

Tandläkargruppen Täby Centrum söker

Endodontist

På mottagningen finns specialister inom ortodonti, käkkirurgi samt parodontologi. Samarbetsform samt omfattning kan diskuteras.

Välkommen att höra av dig till Lars Andersson, tfn: 0708-954 672. Vill du veta mer om oss, läs mer på vår hemsida: www.tandlakargruppentaby.se

Tandläkargruppen
Täby Centrum

Tandläkare till Malmö

Allmäntandläkare sökes till privatklinik i Malmö. Tjänsten är på heltid och varierande arbetsuppgifter förekommer. Kliniken är inriktad på implantat-behandlingar. Tillträde 01-04-2015.

Mejla: mail@iecenter.se

Implant & Esthetic Center

Folktandvården Värmland söker

Tandläkare

till kliniken Norrstrand, Karlstad

Vill du veta mer kontakta klinikchef
Linda Back, tfn 054-61 47 60.

Läs mer om tjänsten på

www.liv.se/jobb

ST-tandläkare i Pedodonti Eastmaninstitutet Folktandvården Stockholms län AB

Läs mer på vår hemsida
www.folktandvardenstockholm.se/jobb

folktandvardenstockholm.se

Folktandvården

Tandea är ett tandvårdsföretag i Stockholm belägen på tre separata mottagningar i södra Stockholm. Vi kombinerar förstklassig allmäntandvård med ett lågt pris, hög service och långa öppettider. I våra upptagningsområden har vi befolkningsansvar på uppdrag av Stockholms Landsting.

Vi söker två legitimerade tandläkare med intresse för kirurgi och protetik till våra mottagningar i Norsborgs centrum och Skogås Centrum.

Vi söker i första hand manliga tandläkare, för jämnare könsfördelning på arbetsplatsen. Du skall ha ett par års yrkeserfarenhet av både barn och vuxentandvård, arbeta med kvalitet, ekonomisk resultatutveckling, driftig, ansvarsfull, goda kunskaper i datoranvändning och kunna det nya regelverket. Dessutom förväntar vi oss att du har goda kunskaper i svenska i både tal och skrift.

Anställningsstart efter överenskommelse, men senast jan 2015.

Klinikerna är toppmoderna och med trevliga personalutrymmen. Vi använder tandvårdsprogrammet Carita. Det vi erbjuder dig är en attraktiv arbetsplats och trygg anställning. Vi har bra personalförmåner, och goda möjligheter för vidareutbildning, bl.a. i implantatverksamhet. Frågor om tjänsterna, samt ansökan kan mailas till ansokan@tandea.se

På uppdrag av
Stockholms
läns landsting

www.tandea.se | ansokan@tandea.se | 08-50662100

Tandläkare söktes

Är du driven, driftig, nyfiken, och flexibel?

Tveka inte att ta kontakt med oss för möjligheten att arbeta på en modern privatpraktik i Smedjebacken med stor möjlighet till omväxlande och lärorikt patientarbete.

Vi söker dig som har en god kommunikationsförmåga, fungerar bra i grupp och behärskar svenska språket i tal och skrift.

Anställningsvillkoren innefattar, förutom en grundlön på god nivå, även en prestationsbaserad ersättning. Vi är dock öppna för alternativa anställningsformer!

Omfattning och anställningsvillkor enligt överenskommelse.

För vidare information:

Reza Ghazinouri
reza.g@wasatandlakarna.se

FÖRBUNDSORDFÖRANDE

Legitimationen måste vårdas

Allting ska göras så enkelt som möjligt – men inte enklare. Detta yttrande, som tillskrivs Albert Einstein, dyker upp i huvudet när jag läser den del av förslaget till implementering av EU:s yrkeskvalifikationsdirektiv som handlar om tillfälligt tillhandahållande av tjänster.

YKD syftar till att underlätta rörlighet i Europa för ett antal olika yrken med jämförbara utbildningar. Bland annat läkare, tandläkare och yrkesdykare. Att rörligheten underlättas genom att direktivet utvecklas är bra. Därför ställer vi oss i det mesta positiva till förslaget. Men när man föreslår att tandläkare ska kunna arbeta tillfälligt i Sverige utan att ha svensk legitimation, har man inte förstått legitimationens roll fullt ut.

EN LEGITIMATION kan betyda olika saker. För den enskilde yrkesutövaren är den ett bevis på att man fått ett ansvar att förvalta; ge god vård och förvalta sin kompetens, men också ett ansvar att som samhällsmedborgare agera så att allmänheten kan känna förtroende. För en patient är legitimationen ett bevis på kunskap och kompetens.

För Sveriges Tandläkarförbund är vårdandet av legitimationen en central fråga. Då den ger professionen tyngd när vi yttrar oss i olika frågor är det också viktigt för oss att ha en dialog med myndigheter som är inblandade i vårdandet av legitimationsansvaret, som Hsan och IVO.

Legitimationen är ett uttryck för att en yrkesutövare står under samhällets tillsyn och har godkänts för yrkesverksamhet inom det område legitimationen avser. Den främsta betydelsen

ligger i samhällets möjlighet att på ett märkbart och tydligt sätt – genom indragning av legitimationen – reagera när en legitimerad yrkesutövare allvarligt missköter sig.

Förslaget i YKD om att tandläkare tillfälligt ska kunna arbeta i Sverige utan svensk legitimation är med detta för ögonen olyckligt och kan äventyra patientsäkerheten. Vi vet inte heller hur länge tillfälligt är, utan "...om ett tillhandahållande av tjänster är tillfälligt ska bedömas från fall till fall" skapar osäkerhet om omfattningen.

Den stora frågan är hur eventuella klagomål eller anmälningar ska hanteras när det inte finns någon svensk legitimation att återkalla. Vem ska utreda och utöva tillsyn?

I dag kan utländska tandläkare söka tidsbegränsad legitimation för att få utöva yrket i Sverige. Då är det klart att de står under IVO:s tillsyn. Direktivet ger möjlighet att fortsätta ha det på det viset. För såväl profession som allmänhet är det ett system som är enkelt att förstå.

Om alla tandläkare som arbetar under legitimationsansvar har sin legitimation utfärdad av samma myndighet är det ett begripligt system. Om tandläkaren ska hänvisa till en legitimation utfärdad i ett annat land – vem står för tillsyn, vilka regelverk ska man leva upp till? Det blir förvirrande.

Därför avvisar Sveriges Tandläkarförbund bestämt tanken på att på detta sätt devalvera betydelsen av svensk legitimation för tandläkare verksamma i Sverige.

”För en patient är legitimationen ett bevis på kunskap och kompetens ...”

Hans Göransson, ordförande, Sveriges Tandläkarförbund

Förbundsstyrelsen

Postadress: Box 1217,
111 82 Stockholm
Besöksadress: Österlång-
gatan 43
Tel: 08-666 15 00 (växel)
Fax: 08-662 58 42
www.tandlakarforbundet.se

Ordförande
Hans Göransson, 076-761 00 82
hans.goransson@tandlakarforbundet.se
Vice ordförande
Peter Schulz, 070-592 90 73
peterschulz@tandlakarforbundet.se
Styrelseledamot
Stein Björkman, 08-524 880 54,
070-213 80 54
stein.bjorkman@ki.se

Ordf i efterutbildningsrådet
John Bratel, 010-441 78 07
john.bratel@vgregion.se
Styrelseledamot
Gunilla Carlsson,
070-577 12 54
gunilla.carlsson@nll.se
Styrelseledamot
Kenth Nilsson, 018-611 09 80/
90, 070-658 78 86
kenth@tjanstetandlakarna.se

Styrelseledamot
Peter Franzen, 070-677 17 31
peter.franzen@ptj.se
Styrelseledamot
Susanne Smedberg,
070-530 89 13
susanne.smedberg@ptj.se
Adjungerad styrelseledamot
Hampus Eksell, 070-855 47 87
hampus.eksell@tandlakarforbundet.se

7 465

så många medlemmar har
Sveriges Tandläkarförbund

● Hans Göransson och kansliets personal, här Cajsa Johansson, inledde dagen med improvisationsteater.

Drama och livliga diskussioner om patientsäkerhet

En mycket engagerad skara tandvårdspersonal och beslutsfattare inom svensk tandvård dök upp på Tandläkarförbundets Tandvårdsforum "Patientsäkerhet i din vardag" den 14 oktober.

TANDVÅRDSFORUM: Förmiddagens program tog upp vad Inspektionen för vård och omsorg (IVO) hittar i sin tillsyn och vad patienterna egentligen anmäler. MajLis Morhed Hultvall, inspektör på IVO i Örebro berättade att vanliga orsaker till lex Maria-anmälan är brist på utbildning och kompetens samt bristande rutiner. När det gäller klagomålsärenden och IVOs egna tillsynsärenden är brister i dokumen-

tation inklusive röntgenbilder vanligast.

– Det är fel att använda Försäkringskassans koder i journalanteckningarna till exempel, säger MajLis Morhed Hultvall.

Gisela Rosenquist från Patientnämnden i Stockholm, Pelle Gustafson från Patientförsäkringen LÖF och Lars Olsson från Privattandläkarnas förtroendenämnder berättade om vad patienterna anmäler till dem.

Magnus Johansson, beteendeingenjör och psykolog höll en workshop med deltagarna under eftermiddagen där han bland annat tränade dem i att beskriva och skilja på en persons egenskaper och beteende.

Läs mer om Tandvårdsforum på www.tandlakarforbundet.se

Hallå där...

Magnus Johansson

föreläsare på Tandvårdsforum 14 oktober, beteendeingenjör och psykolog.

Varför är avvikelserapporteringen lägre på vissa arbetsplatser tror du?

– Det vanligaste problemet jag ser är bristen på snabb, positiv återkoppling till den som skriver in avvikelserapporten. Ofta saknas också långsiktig återkoppling, t.ex. kring hur avvikelser hanterats vidare, om den lett till åtgärder eller ändrade rutiner. Det är viktigt för att skapa en känsla av att det är meningsfullt att skriva rapporten, att det är ett sätt att bidra till att hålla god kvalitet och patientsäkerhet.

Vad är det viktigaste en ledare kan göra för att ändra kulturen?

– Utöver att verka för att få igång den snabba återkopplingen kan en ledare visa att avvikelserapportering är viktigt för verksamheten, t.ex. genom att med täta intervall följa upp, återkoppla och sammanställa avvikelser och kvalitetsförbättringar som görs utifrån avvikelserapporter. Det bör helst vara en fast punkt vid gemensamma möten. Lyft fram att avvikelserapportering är ett sätt att tillsammans utveckla kvaliteten på arbetet! Visst ska vi undvika att göra fel, men det blir mer givande att göra kvalitetsarbete om det handlar om att bli bättre i stället för att undvika misstag.

Bli medlem i Sveriges Tandläkarförbund

Sveriges Tandläkarförbund är landets bredaste nätverk för tandläkare. Vi välkomnar alla tandläkare att vara med och påverka professionens frågor och framtid. Vi erbjuder bland annat kurser och kompetensutveckling av hög kvalitet. Som medlem får du Tandläkartidningen, Swedish Dental Journal och skrifterna Kunskap & kvalitet.

Stöd forskningen!

Vill du stödja svensk odontologisk forskning? Sätt in ditt bidrag till Svenska Tandläkare-Sällskapet på bg 770-1451 eller pg 501 49-4, ange Gäva samt företag/ person som avsändare.

Medlemssidor

För mer information se www.tandlakarforbundet.se

Åtta av tio får jobb innan tandläkarexamen

En stor majoritet av landets tandläkarstudenter har fått jobb som tandläkare redan innan de tar examen. Det visar enkäten Framtidsplaner som Sveriges Tandläkarförbund har gjort.

FRAMTIDSPLANER: Trots indikationer från olika håll om att arbetsmarknaden för tandläkare börjar bli tuffare har 81 procent av de som besvarat enkäten svarat att de hade fått jobb innan examen. Det är en liten uppgång jämfört med de senaste åren.

– Det är mycket svårt att svara på vad det beror på men det skulle till exempel kunna vara att studenterna börjar söka jobb tidigare, säger

Hanna Bjuggren, utredare på Sveriges Tandläkarförbund.

I likhet med föregående år är det en majoritet av dem som redan fått arbete, 83 procent, som har fått sin första anställning inom folktandvården. 11 procent har fått arbete inom privattandvården.

Enkätundersökningen visar också att kontakter är viktiga i jobbsökandet. Även om de flesta får sina jobb genom annons har sammanlagt 52 procent angett att de har fått jobb genom sitt nätverk eller på en klinik där de tidigare praktiserat eller arbetat.

Läs hela rapporten på www.tandlakarforbundet.se

Nästa etikdag arrangeras i april 2016

Etikdagen som tidigare har arrangerats årligen av Sveriges Tandläkarförbunds Etikkommitté, kommer hädanefter att hållas vartannat år.

ETIK I ARBETSLIVET: Nästa Etikdag går av stapeln den 15 april 2016 och ges på temat "etik i arbetsrelationerna".

Sveriges Tandläkarförbunds Etikkommitté arrangerar Etikdagen som ett tillfälle där deltagarna kan samlas, lära sig mer och reflektera kring aktuella etiska frågeställningar.

– En väl fungerande arbetsgrupp där man visar varandra respekt och omtanke ger en bättre förutsättning för ett gott patientomhändertagande. Att därför lyfta etiken i de kollegiala relationerna känns viktigt, säger Margareta Molin Thorén, ordförande i Etikkommittén.

Margareta Molin Thorén är ordförande i Etikkommittén.

Kalender

13–15 november
Riksstämman i Stockholm

15 november
Studerandeföreningens årsmöte

21 november
CED General meeting i Bryssel

21–22 november
Saco Studentmessa i Malmö

26–28 november
Saco studentmessa i Stockholm

4 december
Möte i förbundsstyrelsen

5 december
Förbundsmöte

Foto: IVA konferenscenter

Remisser

De senaste remisserna vi har svarat på är:

- Nationell kursplan för tandsköterskeutbildningen Myndigheten för yrkeshögskolan
- Ändringar i föreskrifter om kemiska produkter och biotekniska organismer Kemikalieinspektionen
- Rätt information på rätt plats i rätt tid Socialdepartementet

Svaren finns att läsa på hemsidan under Bibliotek/ Remissyttranden.

”Det är mycket bättre att skriva vad man gör och tänker istället för att klämma i med koder”

MajLis Morhed Hultvall, inspektör på Inspektionen för vård och omsorg (IVO) i Örebro, om journalföring på Tandvårdsforum om patient-säkerhet den 14 oktober.

Vi ses på Tandläkartorget

Riksstämman och Swedental äger rum den 13-15 november på Stockholmsmässan i Älvsjö. Du hittar även i år dina tandläkarorganisationer i en gemensam monter mitt på mässgolvet. Kom gärna förbi en stund och prata och vila fötterna!

Riksstämmans program är som vanligt brett men erbjuder också fördjupning. På ett intressant, spännande och varierat sätt presenteras vad som är evidensbaserad modern tandvård. Programmet är viktigt för alla inom tandvården och ett utmärkt sätt att hålla sig à jour.

Många bra föreläsare har ställt upp och specialkomponerat riktigt bra föreläsningar till Riksstämman.

Se hela programmet på www.tandlakarforbundet.se

Följ Sveriges Tandläkarförbund på Facebook!

Ladda hem vår logga

Du som är medlem kan hämta din medlemslogotyp på hemsidan under **Min sida/Hämta medlemslogotyp** Logga in med personnummer och lösenord www.tandlakarforbundet.se

Medlemssidor

För mer information se www.tandlakarforbundet.se

Kontakta oss

Sveriges Tandläkarförbund

Kansli

Postadress: Box 1217,
111 82 Stockholm
Besöksadress: Österlånggatan 43
Tel: 08-666 15 00 (växel)
Fax: 08-662 58 42
www.tandlakarforbundet.se
E-post direkt till en person:
fornamn.efternamn@tandlakarforbundet.se

Kanslichef

Jeanette Falk, 08-666 15 53

Administrativ assistent

Anna Ekmer, 08-666 15 07

Efterutbildning, Riksstämman

Pia Säävälä, 08-666 15 10

Ekonomichef

Swedish Dental Journal
Bo Lidholm, 08-666 15 12

Ekonomi

Ylva Liljesson, 08-666 15 04

Ekonomiska frågor

Nordöstra kursnämnden, Riksstämman

Jenny Hoffström, 08-666 15 36

Etik, kvalitet, patientsäkerhet

Cajsa Johansson, 08-666 15 31

Kamrathjälpen, ansvarsfrågor, kollegastöd

Pia Kollin, 08-666 15 45

Kommunikationsansvarig

Lena Munck, 08-666 15 52

Kurser Nordöstra kursnämnden, Riksstämman

Sofia Ekenberg, 08-666 15 44

Kurser södra regionen

Södra regionens kansli

Jenny Di Rolfo, 08-666 15 43

srk@tandlakarforbundet.se

Kurser västra regionen

Västra regionens kansli

Margareta Jonsson, 031-15 69 22

Riksstämman, Efterutbildning

Annika Bouvin, 08-666 15 34

Utbildnings-, forsknings- och studerandefrågor

Hanna Bjuggren, 08-666 15 22

Tjänstetandläkarna

Kansli

Postadress och besöksadress:
Bredgränd 5, 111 30 Stockholm
Tel: växel 08-54 51 59 80
Fax: 08-660 34 34
www.tjanstetandlakarna.se
E-post direkt till en person:
fornamn@tjanstetandlakarna.se

Kanslichef

Björn Petri, 08-54 51 59 81

Ombudsman

Susanna Magnusson
08-54 51 59 84

Ombudsman

Mats Olson, 08-54 51 59 83

Informatör

Eva Dovresjö, 08-54 51 59 82

Ekonomi

Aino Landes, 08-54 51 59 85

Adressändrings- och fakturafrågor

08-54 51 59 88
medlemsservice@tjanstetandlakarna.se

Sveriges odontologiska lärare

Ordförande

Per Vult von Steyern
040-665 85 83, 0709-65 54 83
per.vult@mah.se

Studerandeföreningen

Ordförande

Hampus Eksell
0708-55 47 87
hampus.eksell@tandlakarforbundet.se

Vice ordförande

Fanny Orrling
0703-81 21 92
fannyorrling@gmail.com

Tandläkare - Egen Verksamhet (TEV)

Kansli

Postadress: Box 1217
111 82 Stockholm
Besöksadress: Österlånggatan 43
Tel: 08-666 15 00 (växel)
www.tandlakare-egenverksamhet.se
E-post: info.tev@stlf.se

Tandläkarförbundets stöd till enskilda medlemmar

Vid patientklagomål till IVO, Inspektionen för vård och omsorg/anmälan till HSN

En anmälan ska besvaras inom viss tid och anstånd kan begäras hos respektive myndighet. Tandläkarförbundets medlemmar kan få hjälp att besvara en anmälan:

Odontologisk hjälp via Tandläkarförbundets expertgrupp.

Kontaktperson:
Pia Kollin, 08-666 15 45
pia.kollin@tandlakarforbundet.se

Juridisk hjälp ges till tjänstetandläkare av Susanna Magnusson, 08-54 51 59 84

Kamrathjälpen

Stiftelsens syfte är att hjälpa tandläkare med ekonomiska problem. Vi kan enbart stödja individer, inte företag. Ansök med ett brev med bakgrund och önskemål om hjälp samt kopia på senaste deklaration, egen och make/makas.

Kontaktperson:

Pia Kollin, 08-666 15 45,
pia.kollin@tandlakarforbundet.se

Alna

(alkohol, läkemedel och narkotika i arbetslivet)

08-564 407 70

Alna hjälper företag och organisationer att hantera alkohol- och drogfrågor på ett professionellt sätt. Du kan kostnadsfritt och under sekretess ringa Alnas rådgivning.

Mer information:

www.alna.se

Kollegastöd

Kollegastöd riktar sig till dig som behöver stöd för problem på arbetet eller i privatlivet. Du kan i förtroende och under sekretess vända dig till någon av nedanstående kolleger (kvällstid om ej annat anges, e-post för att boka tid för samtal).

Gunnar Bringman,

035-10 31 20, dag
gunnar.bringman@ptj.se

George Estlander, 070-644 33 16

george.estlander@ptj.se

Lars Frithiof, 08-96 42 55

r.lars.frithiof@gmail.com

Margit Gabrielson, 070-881 01 77

margit.gabrielson@vgregion.se

Bitu Ghorani, 072-206 51 94

bitu.ghorani@ftv.sll.se

Gunnel Johansson, 070-585 30 41

Peter Stade, 0498-21 39 04

peter.stade@ptj.se

Claes Svärd, 0498-48 25 46

claes.svard@gotland.se

Kontaktperson:

Pia Kollin, 08-666 15 45,
pia.kollin@tandlakarforbundet.se

Arbete sökes

Jobb i England sökes

Tandläkare söker jobb i UK. Allt av intresse, även tips välkomnas! "G7Q4"

Praktiker säljes

Försäljning av tandläkarpraktik

Tandläkarmottagning i Göteborg nordost. Väl inarbetad praktik med utmärkt patientunderlag. Praktiken överlåtes pga pensionering. Svar till: 031-330 82 05, 073-935 12 13 eller maila till ionel.m@telia.com

Tandläkarpraktik i Älvsbyn

Trivsamt, väletablerad praktik belägen i Hälsocentralen. 2 behandlingsrum. God lönsamhet. Säljes mycket förmånligt pga pensionering. 0929-143 60, georg.isaksson@alvsbyn.net

Del i tvåmannapraktik

Säljer min del till våren -15. Bra patientunderlag. Två beh rum. Planmeca-unitar. Digital-rtg. OPG. Praktiken ligger centralt i mellanstor stad i Mellansverige. Svara på: www.tandlakartidningen.se

Del i gruppraktik Norrköping

Toppmodern praktik i ett fantastiskt läge vid Motala ström. Överlåtes under 2015 pga pensionering. Väl inarbetad praktik med gott patientunderlag. Digitaliserad OPG, intraoral rtg, foto, journalsystem (OPUS). ISO 9001-certifierad. Handkappanpassad. 3,5 rum med Planmeca-utrustning. Svar till: peter.nyzell@ptj.se Tel 010-128 39 72.

Praktik i Norrtälje säljes

Väl inarbetad fullt verksam praktik med god ekonomi. Två behandlingsrum med bästa läge i trevliga Norrtälje. Överlåtelse sommaren 2015. Tel 073-650 10 11.

Enmanspraktik Mellansverige säljes

Väletablerad praktik på mindre ort nära större stad. 3 beh-rum, OPUS med digitalrtg. Överlåtes på förmånliga villkor pga pensionering 2015. "AQ65"

Praktiker köpes

Praktiker köpes

Praktiker köpes i Göteborg med omnejd samt i Östergötland. Ring Magnus, tel 070-406 90 74. "O6CD"

Klinik i Stockholm köpes!

Öppen för förslag. Mobil nr 073-076 94 22. Mail: t.h.tandvardshusetab@gmail.com

Praktik eller stock köpes

Omtyckt och erfaren tandläkare söker klinik eller stock i nordvästra Skåne eller södra Halland. Allt av intresse! "89TP"

Schweiz, klinik köpes, juni 2015

Svensk tandläkare med erfarenhet och kvalitet önskar överta klinik med gott renommé. Ser gärna att nuvarande ägare kanske vill stanna på deltid under ytterligare något år. Innehar leg som godkänt i Schweiz. Även mindre orter intressanta. Provision, 50-100 000 Skr, vid hjälp att hitta objekt som leder till affär. Tysk, fransk eller italiensk, allt av intresse. "JOG6"

Praktik köpes södra/mellersta Sverige

Tandläkare med erfarenhet inom privat-tandvård, söker praktik i södra/mellersta Sverige. Allt är av intresse. "9S6A"

Arrende

Arrende Östermalm

En dag i veckan och ev två kvällar, uthyres till tandläkare med egna patienter. Ring för mer information: mob 070-665 19 54, Kerstin.

Utrustning säljes

Instrumentarium OP 100D

Begagnad digital OPG med Cephalostat (kan tas bort) säljes. Maskinen är 12 år

gammal men främsta förslitningsdelen (sensorerna) är utbytta 2012. Maskinen säljes inklusive programvara. Pris 89 000 kr. Svara på: www.tandlakartidningen.se

Beg unit

Flex CC, Flex Integral, fungerande, från mitten på 90-talet. 10 tkr/styck. Centrum-tandl. Göteborg. Tel 070-695 65 55.

Vill du svara på
en radannons?

Gå till
www.tandlakartidningen.se

Under rubriken Köp & sälj
finner du alla publicerade
annonser och kan svara
annonsören direkt.

Tandläkar
tidningen

**Vi köper ert tandguld
till högt dagspris**

Även era patienters guld
hanterar vi säkert i vårt
patientguldssystem.

Du kan också få ditt guld
omarbetat till finguldstackor
eller guldmünt.

**DAHLGREN
ÄDELMETALL AB**

Box 105, 201 21 Malmö
040-77 330, order@saljaguld.nu

Att lita på sedan 1918
www.saljaguld.nu

Remisser

Här annonserar kolleger som åtar sig remisshantering. Rubriker markerade med asterisk* kräver specialistkompetens. Tandläkartidningen påtar sig inte ansvar för att kolleger som annonserar under denna rubrik besitter nödvändiga kvalifikationer.

Bettfysiologi*

Dan Ström

Södra Allégatan 1, 413 01 Göteborg
Tel: 031-13 36 72
www.danstrom.se
Utredning och behandling av smärtor i tuggsystemet

Oral Kirurgi*

Göran Ulfenberg

Jakobsbergsgatan 8, 2 tr
111 44 Stockholm
Tel 08-21 01 43, 0709-79 49 60
Även remisser för rutinendodonti mottages

Oral Protetik*

Kristina Arvidsson Fyrberg PROTETIK & IMPLANTAT

Vallmostigen 3, 170 78 Solna
Tel 08-85 18 70
E-post: kristina.fyrberg.00@ptj.se

Eric Lothigius

PROTETIK + IMPLANTAT

Kungsgatan 54, 111 35 Stockholm
Tel 08-411 16 11
E-post: info@e2kliniken.com
www.e2kliniken.com

Ortodonti*

www.bernholdortodonti.se

Tandreglering för alla åldrar

Mats Bernhold, spec ortodonti
Anna Brechter, spec ortodonti, med dr
Ekslingan 10, 254 67 Helsingborg
Tel 042-14 69 27
info@bernholdortodonti.se
Även lingual ortodonti (Incognito, Harmony) och Invisalign/Orthocaps
C-takt link för digital kommunikation

Spec. ortodonti Cecilia Lindstrand

Konsultation och behandling för barn och vuxna
Poppelvägen 9, 459 31 Ljungskile
Tel 0769-41 64 99
E-post: info@cl-tandreglering.se
www.cl-tandreglering.se

Dr Thomas Örtendahl

www.ortendahl.com

Chefsortodontist, Colosseum Sverige AB
Mölnalds torg 1, 431 30 Mölndal
Vi erbjuder osynlig tandreglering på Colosseumklinikerna i Mölndal, Malmö Uddevalla, Arboga, Halmstad, Trelleborg, och Helsingborg
Tel: 070-661 98 77
E-post: thomas@ortendahl.com
Lingualortodonti (osynlig tandställning) samt Invisalign
c-takt link för digital kommunikation

Röntgen*

Eastmaninstitutet, Folk tandvården

Tar emot remisser på vuxna och barn för odontologisk radiologisk utredning t ex implantat, trauma och käkleder med CBCT, CT, MRT
Olivecronas väg 5 (tillfällig adress 2014-2015) 113 82 Stockholm
Tel: 08-123 165 60
E-post: rtg.eastmaninstitutet@ftv.sll.se

Specialiströntgenundersökningar med CBCT-teknik

Spec tdl Anders Frykholm, Klara Rangne
EBF dentalröntgen AB
Rådmanngatan 48, 113 57 Stockholm
Tel 08-545 940 35, fax 08-545 940 36
E-post: reception@ebf.se

Stöd BRIS!

Medlemskap 100 kr,
eller gåva. PG 90 15 04-I.
BRIS.se

BRIS
BARNENS RÄTT I SAMHÄLLET

AURAKLINIKEN

SPECIALISTTANDVÅRD - ESTETISK TANDVÅRD

Välkommen till oss. Lång erfarenhet kombineras med bred kompetens. Korta väntetider och bra omhändertagande.

Rotbehandling Spec Brita Skyttner och Kajsa Ohlin
ST-tandläkare Magnus Nordemar
Parod/Implantat Spec Maria Lagervall och
Fredrik Wernsten
Kronor/Broar Spec Monica Wahlström

Brunnsgatan 8, tfn 08-545 111 00, info@aurakliniken.se

NYHET

Vi tar emot
endoremissor för
barnpatienter

WASA TANDKLINIK
Maryam Pourmousa
Parodontolog

Tar emot remisser för:

Parodontal terapiplanering
och behandling

Hel-, del- och singelimplantat

Fixturoperation på remiss

WASA TANDKLINIK
TEGNÉRGATAN 8, BV
113 58 STOCKHOLM
TEL 08-21 01 85
wtk@wasatandklinik.com

Specialistklinik för Narkos och behandling av Tandvårdsrädsla

Intubations - NARKOS
Lustgas - Terapi - Hypnos - KBT
Landstingens högkostnadsskydd

Implantat under Narkos
Snabb behandling av remisser!

Leg.tdl **Joakim Skott**
Leg.tdl **Pia Lif-Bimer**
Leg.tdl **Sigrid Schumann**
Leg.tdl **Louise Sidenö**
Leg.tdl **Lennart Hübel**
Leg.tdl **Sture Friedner**
Leg.tandhygienist **Anna-Lena Brandvold**
Leg.psykiolog, leg.psykoterapeut **Sven-Erik Levin**
Leg.läkare, spec.anestesi **Ivan Kohn**

Narkosklinik

RÅLAMBSVÄGEN 10A, KUNGSÖLLEN
112 59 STOCKHOLM
Tel: 08-737 00 75, Fax: 08-737 00 76
www.narkosklinik.se info@narkosklinik.se

Vill du
annonsera?

Scanna koden för att
ladda ner annonsprislister
och utgivningsplan

Tandläkar
tidningen

TANDLÄKARNA Rylén

Remissinstans sedan 1992

Vi tar emot remisser för:

- Implantatkirurgi och/
eller implantatprotetik
- Dentoalveolär kirurgi
- Apikalkirurgi
- Panoramaröntgen

Behandling utförs
av käckkirurger

Tandläkarna Rylén
Tessins väg 8
217 58 Malmö

Tel: 040-98 00 88 / 81
www.tandlakarnarylen.com
Email: remiss@tandlakarnarylen.com

Willa Endodonti

Fyra tandläkare, fyra mikroskop
och en CBCT...

Välkommen att remittera patienter för
endodonti och apikalkirurgi. Vi har mer
än tio års erfarenhet av remissendodonti.

Läs mer på: www.willa.se

WILLA
TANDHÄLSA

Sjövägen 20, 169 55 Solna
Tel. 08-730 08 80 info@willa.se

Ortodonti

Välkommen med remisser
för barn och vuxna!

Eastmaninstitutet, Dalagatan 11
113 24 Stockholm. 08-123 165 10
ort.eastmaninstitutet@ftv.sll.se

Handen, Handterminalen 3
136 40 Haninge. 08-123 162 03
ort.handen@ftv.sll.se

Mörby, Golfvägen 2
18211 Danderyd. 08-123 159 30
ort.sollentuna@ftv.sll.se

Sollentuna, Tingsvägen 17
191 61 Sollentuna. 08-123 159 30
ort.sollentuna@ftv.sll.se

Södertälje, Lovisingsgatan 3
151 73 Södertälje. 08 123 158 41
ort.sodertalje@ftv.sll.se

Tyresö, Bollmoravägen 14
135 40 Tyresö. 08-123 162 03
ort.handentv.sll.se

Folktandvården

Välkommen till oss med
era remisser för:

Parodontit
Periimplantit
Mucogingival- och
Implantatkirurgi

Vi erbjuder även
tandhygienistbehandling och
hjälp med terapiplanering.

Annika Sahlin-Platt
Specialist Parodontologi

Camilla Löwén och
Jenny Sandin
Tandhygienister

Sahlin Platt
Specialisttandvård

Skånegatan 67, Stockholm
08-21 20 01
info.tandlossning@ptj.se
tandlossning.praktikertjanst.se

Praktikertjänst

FÖR 53 SEDAN...

”Hypnodontin en övergående feber”

Under rubriken ”Tandläkaren som hypnotisör” i Sveriges Tandläkarförbunds Tidning i april 1961 gör tandläkare Em. Stelling några reflexioner.

Stelling konstaterar att intresset för hypnos åkt berg- och dalbana under åren, men att det nu tycks som om tandläkarna håller på att bli en intressant part ”... under det att medicinarna, som ju tidigare haft erfarenheter på detta område, tycks ta det mer kall-sinnigt på något undantag när”.

Hypnos har enligt honom blivit mycket uppmärksammat i dagspress och radio. ”Det som mest slår en odontologisk betraktare är det minst sagt överraskande sätt varpå vi tandläkare reagerat inför förslaget att i vår verksamhet införliva något för vår tidigare yrkesutövning så främmande som hypnos, varom man, vetenskapligt sett, vet så litet.”

SKRIBENTEN EFTERLYSER en tydligare definition av begreppet hypnos. ”Man säger t. ex. att många tandläkare sig själva ovetande

använder sig av hypnos, när de genom att vinna patientens förtroende genom lämpligt samtal och sätt att behandla gör en orolig patient till ett lugnt och bra behandlingsobjekt. Om tandläkaren däremot genom en viss teknik, t. ex. ögonfixation och systematiskt monotont upprepande av ett visst ordmönster får patienten i ett frånvarande, viljelöst och reflektionsfritt tillstånd med drömmar o.s.v. då, i synnerhet om man känner sig lite trängd i diskussionen, är det inte alls fråga om hypnos, då kallar man det bara avslappning, vilket ju inte alls kan vara riskabelt eller olämpligt utan tvärtom.”

I SLUTET AV SITT INLÄGG skriver Em. Stelling att om inte hypnodontin skaffar sig en bättre bas att stå på och den forskning, som behövs, blir realiserad, ”... tror jag att hypnodontin enbart blir en snabbt övergående feber utan kvarstående följder. Kunde det leda till att ämnet patientpsykologi finge en plats i undervisningen skulle något positivt vara vunnet.”

Mats Karlsson

● Annonseringen för den fantastiska nylonstrumpan förekom i Tandläkartidningen 1964.

”Läkare rekommenderar elegant nylonstrumpa”

Reklamen i Tandläkartidningen har förändrats under åren. 1964 kunde man exempelvis läsa om den fantastiska nylonstrumpan ELEBO Supp-hose. Nylonstrumpan annonserades ut med rubriken ”Underbar hjälp för trötta ben”, och man stödde sig på rekommendationer från läkarkåren.

I annonstexten får den följande beskrivning:

”ELEBO Supp-hose [...] hjälper trötta och ansträngda ben att få tillbaka den ungdomliga spänsten. Strumpan lyfter och stödjer varje muskel som utsätts för påfrestningar samtidigt som den masserar benen. Benen känns friskare – spänst och styrka tilltar för varje dag.

Ingen kan se att Ni bär stödstrumpan. Den ser nämligen lika tunn och elegant ut som en vanlig promenadstrumpa – men är oändligt mycket slitstarkare.

Den fantastiska strumpan kan köpas i varje välsorterad strumpaffär, varuhus och sjukvårdsaffär.”

MK

Har du något tips eller roligt minne du vill dela med dig av? Skriv och skicka till oss: redaktionen@tandlakarforbundet.se, så kan du bli publicerad här.

Välkommen med din remiss till oss!

VI HAR ÖVER 25 ÅRS ERFARENHET av implantat-behandling och har installerat över 30 000 implantat på nära 8 000 patienter. Vi tar emot remisser för, förutom implantatbehandlingar, protetisk rehabilitering, behandling av parodontit och dento-alveolär kirurgi. Remisser mottas även för datortomografi (CBCT) och övriga röntgenutredningar.

All behandling kan utföras under narkos. En långsiktig kvalitetskontroll med ständig tillgänglighet för patienten och för den remitterande kollegan hör till klinikens viktigaste målsättningar. Specialistkliniken i Nacka är godkänd av Socialstyrelsen som utbildningsklinik för erhållande av specialistbehörighet i oral protetik.

Specialistkliniken för Dentala Implantat

Värmdövägen 121, 131 37 Nacka

Tel 08-718 30 50, Fax 08-718 00 13

Mail info@specialistkliniken-implantat.se

Mer information på

www.specialistkliniken-implantat.se

VÅRA SPECIALISTER

SPECIALISTER ORAL PROTETIK

Christer Bessing

Jakob Christensen

Per Ekenbäck

Claes Ellgar

SPECIALIST KÄKKIRURGI

Sten Holm

SPECIALIST PARODONTOLOGI

Juhani Fischer

SPECIALIST ORAL RADIOLOGI

Inger Eklund

SPECIALIST ANESTESIOLOGI

Gunilla Caneman

ALLMÄNTANDLÄKARE

Olle Lindwall

TANDHYGIENISTER

Marina Henriksson

Marie Ljungberg

SIMPLY THE BEST

IMPLANTMED

När det inte finns utrymme för kompromisser

implantmed

Komplett med motor, pedal & kylslang. En multifunktionell och pålitlig utrustning som enkelt kan flyttas mellan de olika behandlingsrummen. Rekommenderad för implantat i första hand.

PIEZOMED

Piezokirurgi med högsta precision & kontroll

piezomed

Innovativ ultraljudsteknik som lämnar den mjuka vävnaden oskadd. Minimalt invasiv men med maximal kraft. Finns med flertalet system: Endo, Paro, Ex, Sinus och Bone.